

EERSTE CONCLUSIE

VOOR:

1. De heer ...;
2. Mevrouw ... ;
3. Mevrouw ... ;
4. De heer ... ;

- eisende partijen –

- concludanten –

Hebbende als raadslieden, **Meester Stijn VERBIST**, advocaat, kantoorhoudende te 3550 Heusden-Zolder, Pastoor Paquaylaan 184, **Meester Alexander VAN EYCK** en **Meester Tinne DE MEYER**, advocaten, kantoorhoudende te 2560 Kessel, Torenvenstraat 16, keuze van woonplaats wordt gedaan op laatstgenoemd kantoor te 2560 Kessel, Torenvenstraat 16.

TEGEN:

De **BELGISCHE STAAT**, Federale Overheidsdienst Justitie, vertegenwoordigd door de heer Paul VAN TIGCHELT, vicepremier en **minister van Justitie** en van de Noordzee, met kantoren te 1000 Brussel, Waterloolaan 115 en kabinet te 1000 Brussel, Kruidtuinlaan 50, bus 65 en met ondernemingsnummer 0308.357.753;

- verwerende partij –

Hebbende als raadsman, **Meester Bernard DERVEAUX**, advocaat, kantoorhoudende te 1000 Brussel, Boomstraat 14, bus 2.

NEDERLANDSTALIGE RECHTBANK VAN EERSTE AANLEG BRUSSEL

5DE KAMER

Rolnummer:

Gelet op de gedinginleidende dagvaarding op verzoek van eisende partijen jegens verwerende partij *dd.* 9 november 2023;

Gelet op de beschikking van de Nederlandstalige Rechtbank van Eerste Aanleg Brussel conform artikel 747, §1 Ger.W. *dd.* 1 december 2023;

Gelet op de eerste conclusie voor verwerende partij *dd.* 19 februari 2024;

Gelet op huidige eerste conclusie voor eisende partijen.

Onder voorbehoud van alle rechten en zonder enige nadelige erkenning.

Inhoud

<u>I. SAMENVATTING</u>	4
<u>II. IN FEITE</u>	5
A. DE BETROKKEN PARTIJEN	5
B. HET PROFIEL EN DE HISTORIEK VAN	5
C. RELEVANTE FEITEN DIE DATEREN VAN VOOR 4 MEI 2019	16
D. RELEVANTE FEITEN DIE DATEREN VAN NA 4 MEI 2019	19
E. PARALLEL MET FEITEN VAN 16 OKTOBER 2023	22
F. OPENBAARHEIDSVRAAG AAN DE BELGISCHE STAAT	23
<u>III. VOORWERP VAN DE VORDERINGEN VAN PARTIJEN</u>	24
A. VORDERING VAN EISENDE PARTIJEN	24
B. VORDERING VAN VERWERENDE PARTIJ	25
<u>IV. IN RECHTE – MIDDELEN</u>	25
A. CLUSTER VAN FOUTEN DOOR BELGISCHE STAAT	26
1) Eerste middel (in hoofdorde) – Identiteit en hoedanigheid van Belgische Staat als gedaagde partij – Toerekenbaarheid van de fouten	26
2) Tweede middel (in hoofdorde, nevengeschikt) – Cluster van fouten en nalatigheden in hoofde van de Belgische Staat is bewezen	28
3) Derde middel (in hoofdorde, nevengeschikt) – Vrij bewijsstelsel	67
B. SCHADE IN HOOFDE VAN HET GEZIN VAN ESPEN	70
4) Vierde middel (in hoofdorde, nevengeschikt) – De schade is zeker, persoonlijk en rechtmatig	70
5) Vijfde middel (in ondergeschikte orde): Minstens definitief en ernstig verloren kans	71

C.	OORZAKELIJK VERBAND TUSSEN CLUSTER VAN FOUTEN EN SCHADE.....	74
6)	Zesde middel (in hoofdorde, nevenschikt) – Het oorzakelijk verband is duidelijk	74
D.	AANSPRAKELIJKHEID IN HOOFDE VAN DE BELGISCHE STAAT	76
7)	Zevende middel (in hoofdorde, nevenschikt) – De voorwaarden voor de toepassing van de artikelen 1382-1383 oud B.W. zijn vervuld	76

V. KOSTEN VAN HET GEDING, MET INBEGRIIP VAN DE RECHTSPLEGINGSVERGOEDING 77

8)	Achtste middel (in ieder geval) – Veroordeling van verwerende partij tot de gerechtskosten	77
----	--	----

I. SAMENVATTING

1. Julie Van Espen werd op 4 mei 2019 verkracht en vermoord door ...

Julie was de dochter van ..., en de zus van ... Van Espen.

Op 4 mei 2019 behoorde ... in de gevangenis te zitten. Dat dat niet het geval was, is het gevolg van een cluster van (groeve) fouten en nalatigheden van de Belgische Staat, hetzij van een systemisch falen van Justitie.

Het gezin van Julie heeft als gevolg van deze cluster van (groeve) fouten en nalatigheden, hetzij van dit systemisch falen van Justitie, zeer ernstige schade geleden, lijdt deze schade vandaag nog steeds en zal deze schade ook in de toekomst lijden. Zij hebben hun dochter respectievelijk zus op een gruwelijke wijze verloren en worden gekweld door een onmenselijk leed. Bovendien werd hun rechtmatig vertrouwen in de Belgische Staat ernstig en onherstelbaar beschadigd.

Zij hebben de Belgische Staat dan ook gedagvaard in vergoeding van alle schade die zij hebben geleden, lijden en zullen lijden als gevolg van de hierna beschreven grove fouten en nalatigheden van de Belgische Staat, hetzij van het systemisch falen van Justitie.

Wat de feiten betreft, wordt eerst ingegaan op de betrokken partijen en de historiek en het profiel van de dader, Vervolgens wordt ingegaan op enkele cruciale feiten die dateren van voor 4 mei 2019 en nadien op de relevante feiten die dateren van na 4 mei 2019. Tot slot wordt ingegaan op de moord in Brussel op 16 oktober 2023 van twee Zweedse voetbalsupporters, het niet behandeld uitleveringsverzoek van de dader vanwege Tunesië en de gevolgen daarvan, in het bijzonder omwille van de zekere parallellen die kunnen worden getrokken met het dossier van ... en het (niet-)handelen en systemisch falen van de Belgische Staat.

Onder in rechte wordt vervolgens in acht middelen uitgebreid aangetoond dat is voldaan aan de wettelijke voorwaarden om de buitencontractuele aansprakelijkheid van de Belgische Staat ten aanzien van het gezin van Julie te weerhouden en hun vordering aldus gegrond te verklaren.

II. IN FEITE

A. DE BETROKKEN PARTIJEN

2. **Julie Van Espen** is geboren op **27 februari 1996**, studeerde *Internationale betrekkingen en diplomatie* en woonde samen met haar ouders, broer en zus in Schilde. Julie was een sprankelende jonge dame met een oneindig vertrouwen in de maatschappij en was zot van het buitenleven, de natuur en beweging.

Op **4 mei 2019** vertrok Julie thuis met haar fiets voor een gezellige avond met enkele vriendinnen in Antwerpen. Zij kwam echter nooit aan op haar bestemming en op **6 mei 2019** werd haar levensloze lichaam gevonden in het Albertkanaal. Later is gebleken dat zij op 4 mei 2019 werd verkracht en vermoord door Op **21 december 2021** werd de heer ... door het Hof van assisen te Antwerpen schuldig bevonden aan moord met voorbedachten rade en verkrachting en een dag later werd hij veroordeeld tot levenslange opsluiting en vijftien jaar terbeschikkingstelling.

... **Van Espen** en ... zijn de ouders van Julie.

... **Van Espen** en ... **Van Espen** zijn de jongere zus en broer van Julie en zijn tot hun 21 respectievelijk 17 jaar grootgebracht met haar.

3. De **Belgische Staat**, die de aansprakelijkheid draagt van de drie machten, is een federale staat. Conform artikel 33 van de Grondwet gaan alle machten uit van de Natie. De staatsmacht is verdeeld over drie machten: de wetgevende, de uitvoerende en de rechterlijke macht.

De Belgische Staat, vertegenwoordigd door de minister van Justitie, is aansprakelijk voor een cluster van fouten waardoor ... niet opgesloten was op 4 mei 2019 en de feiten heeft kunnen plegen die het leven van Julie hebben gekost en het leven van haar gezin hebben verwoest.

B. HET PROFIEL EN DE HISTORIEK VAN ...

4. Hieronder wordt ingegaan op het profiel, de historiek van de strafbare feiten, procedures en straffen in hoofde van ... , de persoon die op 4 mei 2019 Julie Van Espen verkrachtte en vermoordde [STUKKEN 20 en 29].¹

- **November 1999: ... pleegt een autodiefstal**

¹ Het Bijzonder onderzoek naar het dossier van ... door de Hoge Raad voor de Justitie dd. 19 december 2019 wordt toegevoegd als stuk 29, maar is ook online raadpleegbaar.

5. De 19-jarige ... gebruikt drugs en probeert zijn drugsgebruik te financieren door met drie vrienden deux-chevaux te stelen, 22 in totaal. Het levert hem twee maanden effectieve gevangenisstraf op, de overige tien maanden met uitstel.

- **Maart 2001: ... gebruikt drugs en maakt zich schuldig aan inbraken en diefstallen**

6. ... maakt zich schuldig aan inbraken, diefstallen, pogingen tot inbraak en een rist verkeersmisdrijven, waaronder een vluchtmisdrijf in Westrozebeke. ... belandt drie maanden in voorhechtenis. Hij geeft op de zitting toe dat hij een blusapparaat, een draagbare radio, sleutels, een fiets en een zak sinterklaaskoeken heeft gestolen. Hij ging ook aan de haal met een Toyota Corolla en veroorzaakt daarmee een ongeval. *"Ik ben verslaafd aan drugs en neem twintig xtc-pillen per weekend"*, zegt hij tegen de rechter.

- **16 maart 2004: ... verkracht een vrouw**

7. Een 58-jarige vrouw nodigt de dakloze ... uit bij haar thuis en smeert boterhammen voor hem. Even voordien had hij haar op de Antwerpse De Keyserlei bedelend om hulp gevraagd. ... verkracht haar en steelt haar geld. Hij verklaart voor de rechter dat hij destijds door zijn grootvader is misbruikt en in de vrouw die hij verkrachtte de stem van zijn grootvader herkende. Op zijn 24ste belandt hij voor jaren in de gevangenis, aangezien er nog veroordelingen openstaan voor diefstallen, verkeersmisdrijven en helingen. In totaal moet hij 4,5 jaar naar de cel. Hij zit deze celstraf volledig uit.

- **December 2008: ... komt vrij (zonder voorwaarden)**

8. ... komt vrij na het volledig uitzitten van zijn gevangenisstraf.

- **22 april 2014: Geseponeerd dossier**

9. In 2014 heeft een ex-partner van ... klacht neergelegd wegens verkrachting en poging tot wurging. Dit dossier werd op 22 april 2014 geseponeerd door het Antwerpse parket.

- **31 oktober 2016: ... verkracht opnieuw een vrouw, die hij eerst toetakelt en wurgt**

10. De dakloze ... is enkele jaren onder de radar gebleven. Hij is intussen vader van een zoontje, tijdelijk ingetrokken bij zijn tante en heeft een stormachtige knipperlichtrelatie met een vrouw gehad. Een relatie die vier jaar duurde maar intussen al een tijd is beëindigd.

Die nacht sluipt hij het appartement van zijn ex-vriendin binnen en heeft hij naar eigen zeggen een droom gehad waarin zijn ex een relatie heeft met iemand anders. Hij takelt haar stevig toe en misbruikt haar. Nadien steelt hij haar portefeuille en probeert hij geld af te halen met haar bankkaart. Hij sms't

haar dat hij meteen naar de politie zal stappen. De vrouw roept de politie op en wordt afgevoerd naar het ziekenhuis [STUK 12].

- **31 oktober 2016**

11. Het slachtoffer, de ex-vriendin van ... , doet aangifte van verkrachting en diefstal met geweld. Ook wordt de set seksuele agressie (de zogenaamde SAS) afgenomen, waarbij tal van verwondingen worden vastgesteld aan haar hoofd, gezicht, ogen, lippen, hals, borstkas, buik, armen en polsen [STUK 12].

- **6 november 2016**

12. ... meldt zich aan bij de politie en wordt van zijn vrijheid beroofd. Hij verblijft tot eind januari 2017 in de gevangenis en wordt dan vrijgelaten onder voorwaarden.

- **7 november 2016**

13. De procureur des Konings vordert een aanhoudingsmandaat af te leveren en de onderzoeksrechter gaat over tot aanhouding van Tevens stelt de onderzoeksrechter drie deskundigen aan: (1) een psychiater voor ... , (2) een geneesheer om het slachtoffer te onderzoeken en (3) een geneesheer voor de analyse van de SAS.

- **9 november 2016**

14. Het verslag van de analyse van de SAS wordt neergelegd door de deskundige.

- **10 november 2016**

15. De Raadkamer stelt de beslissing over de handhaving van de voorlopige hechtenis uit op vraag van de raadsman van

- **15 november 2016**

16. Het verslag van het onderzoek van het slachtoffer wordt neergelegd door de deskundige.

- **17 november 2016**

17. De Raadkamer beslist om de voorlopige hechtenis van ... te handhaven.

- **6 januari 2017**

18. Het verslag van de psychiater wordt neergelegd.

- **9 januari 2017**

19. De Onderzoeksrechter vaardigt een beschikking uit tot mededeling van het dossier aan de procureur des Konings.

- **13 januari 2017**

20. De Raadkamer stelt de beslissing over de handhaving van de voorlopige hechtenis uit op vraag van de raadsman van

- **17 januari 2017**

21. De procureur des Konings stelt de eindvordering tot verwijzing van de zaak naar de correctionele rechtbank te Antwerpen en tot handhaving van de voorlopige hechtenis.

- **20 januari 2017**

22. De Raadkamer stelt de beslissing over de handhaving van de voorlopige hechtenis uit naar 27 januari 2017, opnieuw op vraag van de raadsman van

- **27 januari 2017**

23. De Raadkamer velt een beschikking tot (1) verwijzing van ... naar de correctionele rechtbank (regeling rechtspleging) en (2) tot invrijheidsstelling mits naleving van voorwaarden (VOV) voor een termijn van drie maanden. ... wordt aldus vrijgelaten.

De procureur des Konings brengt het slachtoffer op de hoogte van de invrijheidstelling van

- **30 januari 2017**

24. ... meldt zich aan in het Justitiehuis.

- **31 januari 2017**

25. Er volgt een beschikking van de voorzitter van de Rechtbank van eerste aanleg om de zaak te laten behandelen door een kamer met drie rechters.

- **13 februari 2017**

26. Het aanvangsverslag van de justitieassistent wordt opgesteld.

- **21 februari 2017**

27. De procureur des Konings geeft het bevel tot dagvaarding aan de gerechtsdeurwaarder.
- **9 maart 2017**
28. De dagvaarding wordt door de gerechtsdeurwaarder betekend aan
- **21 maart 2017**
29. De zaak wordt ingeleid voor de correctionele rechtbank. Ter inleidingszitting wordt beslist tot voortzetting van de zaak om te behandelen op 9 juni 2017 en er worden conclusietermijnen vastgesteld.
- **25 april 2017**
30. Het parket legt het evolutieverslag van de justitieassistent van 7 april 2017 neer.
- **27 april 2017**
31. De termijn van de vrijheid onder voorwaarden van ... is verstreken.
- **9 juni 2017**
32. De zitting van de correctionele rechtbank vindt plaats en de zaak van ... wordt behandeld en in beraad genomen voor uitspraak op 30 juni 2017.
- **30 juni 2017: ... wordt veroordeeld voor de tweede verkrachting**
33. ... wordt op de zitting van 30 juni 2017 veroordeeld voor feiten van verkrachting en diefstal met geweld tot een effectieve gevangenisstraf van vier jaar en een ontzetting uit burgerrechten van vijf jaar [STUK 12].

De rechter spreekt in het vonnis over “*bijzonder ernstige feiten*”:

“De feiten zijn bijzonder ernstig.

Beklaagde drong 's nachts binnen in het appartement van zijn ex-vriendin (...) en verkrachtte haar in de slaapkamer met bruut geweld. Nadien ontvreemde hij haar portefeuille en trachtte hij met haar bankkaart geld af te halen.

Dergelijke feiten getuigen in hoofde van beklaagde van een totaal gebrek aan normbesef en een verregaande minachting voor het slachtoffer. Beklaagde had enkel oog voor de bevrediging van zijn eigen seksuele driften en had geen enkel respect voor de fysieke, psychische en seksuele integriteit van (...). Het naderhand ontvreemden van haar portefeuille vormde een aantasting van haar eigendomsrecht en onderstreept de criminele ingesteldheid in hoofde van beklaagde.

De rechtbank tilt bijzonder zwaar aan de feiten.”

... wordt door experts onder andere omschreven als iemand met een gemengde antisociale en narcistische persoonlijkheidsstoornis. Een man met amper empathisch vermogen, koel, met amper emotionele betrokkenheid. Iemand die zijn zelfbeheersing verliest, wat kan leiden tot agressie.

... verwijst naar zijn marihuana-verslaving, volgend op jarenlange problemen met speed en xtc. Hij vraagt de rechter om een straf met uitstel, ondanks elf (!) eerdere veroordelingen: vijf keer correctioneel, zes keer voor verkeersinbreuken. *“Hij is iemand die uit veroordelingen geen lessen trekt”*, schrijft de rechter in zijn vonnis [STUK 12]:

“Beklaagde heeft uit deze voorgaande veroordelingen geen enkele lering getrokken.

Beklaagde verzoekt om hem een straf met uitstel, gekoppeld aan probatievoorwaarden, op te leggen. Hij kadert de feiten binnen zijn marihuana-verslaving van destijds.

Gelet op de aard en de ernst van de feiten, zijn beladen strafrechtelijk verleden en zijn eerdere veroordeling voor feiten van verkrachting gevolgd door een diefstal van de portefeuille van het slachtoffer, is de rechtbank van oordeel dat een straf met probatie-uitstel van tenuitvoerlegging een onvoldoende krachtig signaal naar beklaagde toe zou zijn dat de gepleegde feiten volstrekt onaanvaardbaar zijn en op geen enkele wijze kunnen getolereerd worden.”

Na het opleggen van vier jaar cel, uitzetting uit de burgerrechten voor vijf jaar en 5.000,00 euro schadevergoeding aan de burgerlijke partij eist het openbaar ministerie ter zitting dat ... onmiddellijk wordt aangehouden. De rechtbank gaat daar niet op in en wijst de vordering tot onmiddellijke aanhouding af:

“Aangezien het niet te vrezen is dat de veroordeelde zich aan de uitvoering van de straf zou pogen te onttrekken.”

Omdat ze wettelijk niet anders kan, benadrukt ze blijkbaar achteraf: *“Het enige wettelijke criterium dat zo 'n onmiddellijke aanhouding toelaat, is vluchtgevaar.”* [STUK 20]. Op dat ogenblik vormt een risico op recidive geen wettelijke grondslag om de onmiddellijke aanhouding te bevelen.

Er was echter wel degelijk sprake van vluchtgevaar. De informatie daaromtrent bevindt zich evenwel, onterecht, niet als dusdanig in het dossier waarover de bevoegde rechter beschikte en aldus kon oordelen. De detentiefiche bevindt zich niet in het dossier van de rechter die over het dossier en de vordering tot onmiddellijke aanhouding oordeelt (*infra* tweede middel).

Deze detentiefiche bevat onder meer de volgende cruciale informatie: ... keert herhaaldelijk niet of niet tijdig terug uit zijn penitentiair verlot.

Los daarvan houdt de (toenmalige) onmogelijkheid om de onmiddellijke aanhouding te bevelen op grond van het risico op recidive (dat hierin onmiskenbaar voorhanden was), de ernst van de feiten (de concrete feiten waren ernstig) of de zwaarte van de opgelegde straf (vier jaar effectieve gevangenisstraf is een zware straf), een onrechtmatige *lacuna legis* (leemte in de wetgeving) in.

De relevante inhoud van de fiche wordt hierna weergegeven [STUK 25]:

...

- **27 juli 2017**

34. ... tekent hoger beroep aan tegen het vonnis van de correctionele rechtbank. Zijn grieven beperken zich tot de strafmaat. **Hij betwist de feiten en zijn schuld niet.**

- **31 juli 2017**

35. Het openbaar minister tekent hoger beroep aan met opgave van de grieven.

- **9 augustus 2017**

36. De griffie van het Hof van beroep te Antwerpen ontvangt het dossier.

- **10 augustus 2017**

37. Het secretariaat van het parket-generaal ontvangt het dossier. Het dossier wordt overgemaakt aan de advocaat-generaal.

- **8 maart 2018**

38. De eerste voorzitter van het Hof van beroep beslist om de zaak toe te bedelen aan de C2-kamer op de zitting van 9 mei 2018.

De advocaat-generaal geeft aan de gerechtsdeurwaarder het bevel om ... te dagvaarden op de zitting van 9 mei 2018

- **27 maart 2018**

39. De dagvaarding wordt door de gerechtsdeurwaarder betekend aan

- **4 mei 2018**

40. De voorzitter van de C2-kamer kondigt zijn beslissing aan om de zaak ambtshalve uit te stellen en geeft hiervan kennis aan de raadsman van ... en aan de advocaat-generaal.

- **9 mei 2018**

41. De voorzitter van de C2-kamer beslist ambtshalve tot:

- Uitstel van de behandeling van de zaak om organisatorische redenen naar 28 november 2018;
- Vastleggen van conclusietermijnen (24 september 2018 voor ... en 18 oktober 2018 voor het openbaar ministerie).

- **3 juli 2018**

42. Uit de dienstregeling van de eerste voorzitter van het Hof van beroep blijkt dat met ingang van 3 september 2018 de C2-kamer voorlopig op non-actief wordt gezet. Voor de behandeling van de dossiers is geen oplossing noch screening voorzien.

- **24 juli 2018**

43. De eerste voorzitter stuurt een brief aan de raadsman van ... , waarin hij mededeelt dat de werking van de C2-kamer tijdelijk wordt opgeschort wegens een tekort aan raadsheren door de aanhoudende besparingen en dat de zaak niet zal worden behandeld op 28 november 2018.

Het is opvallend en doorzichtig dat verwerende partij enkel “*een tekort aan magistraten*” vermeldt, maar de oorzaak ervan achterwege laat. De historiek en jarenlange gekende problematiek van de onderbezetting en niet-invulling van het wettelijk kader van het Hof van beroep is namelijk een doorn in het oog van verwerende partij (*infra* tweede middel).

Daarnaast verduidelijken concludanten dat de zitting van 28 november 2018 gewoonweg werd geannuleerd, maar dat geen nieuwe zitting werd voorzien en de zaak voor onbepaalde tijd werd uitgesteld.

- **24 september 2018**

44. De raadsman van ... legt conclusies met stukken neer.

- **28 november 2018**

45. Er vindt geen zitting van de C2-kamer plaats.

- **20 februari 2019**

46. De procureur-generaal stelt een overzicht op van het aantal dossiers van de opgeheven C2- kamer.

- **3 april 2019**

47. De nieuwe eerste voorzitter van het Hof van beroep te Antwerpen legt de eed af.

- **24 april 2019**

48. De eerste voorzitter velst een beschikking tot het houden van buitengewone zittingen van de C2-kamer op 22 mei, 5 juni en 12 juni 2019.

- **4 mei 2019**

49. De onrustwekkende verdwijning van Julie wordt aangekondigd. Zij is thuis vertrokken met de fiets naar Antwerpen, maar is nooit aangekomen bij haar vriendinnen.

Julie wordt door ... verkracht en vermoord.

- **6 mei 2019**

50. De advocaat-generaal geeft aan de gerechtsdeurwaarder het bevel om ... te dagvaarden op de zitting van 5 juni 2019 (met de mededeling dat de zaak niet ten gronde zal worden behandeld).

51. Het lichaam van Julie wordt gevonden.

... wordt door de politie van zijn vrijheid beroofd in verband met het gewelddadig overlijden van Julie. Die avond legt hij bekentenissen af tijdens zijn verhoor.

- **7 mei 2019**

52. ... wordt door de onderzoeksrechter aangehouden in verband met het gewelddadig overlijden van Julie.

- **8 mei 2019**

53. De dagvaarding voor de zitting van 5 juni 2019 wordt betekend aan

54. De advocaat-generaal geeft aan de gerechtsdeurwaarder het bevel om ... te dagvaarden op de zitting van 5 juni 2019 (zonder de mededeling dat de zaak niet ten gronde zal worden behandeld). Deze dagvaarding vernietigt en vervangt de dagvaarding van 6 mei 2019.

- **15 mei 2019**

55. De dagvaarding voor de zitting van 5 juni 2019 wordt betekend aan

- **5 juni 2019**

56. De zaak wordt behandeld door de C2-kamer (buitengewone zitting).

- **26 juni 2019**

57. Inzake het hoger beroep velt het Hof van beroep een arrest ten gronde waarbij ... wordt veroordeeld tot:

- Een effectieve gevangenisstraf van vijf jaar;
- Tien jaar ontzetting uit burgerrechten;
- Tien jaar terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank.

Zijn **onmiddellijke aanhouding** wordt bevolen wegens het onttrekkingsgevaar *gelet op de hoogte van de gevangenisstraf*.

Persrechter ... verklaart in dit verband [STUK 27]:

“Het hof heeft deze maximumstraf opgelegd wegens de ernst van de feiten, de agressiviteit en de brutaliteit waarmee ze gepleegd zijn, maar ook gelet op de gevaarlijke psychische toestand van meneer ... en zijn verleden.”

In het bijzonder wordt de strafmaat door het Hof van beroep gemotiveerd als volgt [STUK 29, vanaf p. 46]:

*“15. De straftoemeting moet worden bepaald gelet op de aard en de objectieve ernst van de bewezen verklaarde feiten vervat onder deze tenlasteleggingen, de begeleidende omstandigheden en de persoonlijkheid van de beklaagde. **De straftoemeting moet niet enkel de vergeldingsbehoefte dienen, maar ook de preventie.** De op te leggen straf moet dan ook van aard zijn de beklaagde ervan te weerhouden zich in de toekomst nog aan dergelijke feiten schuldig te maken. 16. De door de beklaagde gepleegde feiten zijn **uitermate ernstig**, meer in het bijzonder gelet op de driestheid en de agressiviteit waarmee hij handelde. Beklaagde zag er geen graten in om 's nachts het appartement van zijn ex-vriendin binnen te dringen, waarna hij haar in de slaapkamer verraste en op gewelddadige wijze verkrachtte. Het hof tilt bijzonder zwaar aan het **buitensporig geweld** dat door beklaagde werd gehanteerd opzichtens zijn slachtoffer. Beklaagde streefde op nietsontziende en impulsieve wijze enkel de bevrediging van zijn seksuele behoeften na en had op geen enkel moment oog voor de traumatische impact van de door hem gestelde daden. **Dergelijk gewelddadig zedelijk wangedrag duidt niet alleen op een sterk vervaagd seksueel normbesef, maar ook op een totaal gebrek aan respect voor de fysieke en psychische integriteit van zijn slachtoffer.** Uit de feiten spreekt een totale minachting voor de vrouw in het algemeen en voor zijn slachtoffer in het bijzonder. Het gegeven dat beklaagde naderhand de portefeuille van zijn slachtoffer ontvreemde getuigt bovendien van een totaal gebrek respect voor andermans eigendom en*

illustreert op treffende wijze de totale normvervaging in hoofde van beklaagde. 17. De talrijke strafrechtelijke voorgaanden blijkens dewelke (...) beklaagde wegens o.m. verkeersinbreuken (o.m. vluchtmisdrijf), vermogensdelicten (diefstallen door middel van braak, inklimming of valse sleutels), feiten van belaging/bedreigingen en zedenfeiten (vonnis van de correctionele rechtbank van Antwerpen van 26 oktober 2004) werd veroordeeld, getuigen van diens hardleersheid en criminele ingesteldheid. **Het feit dat beklaagde in het verleden reeds voor soortgelijke feiten van verkrachting werd veroordeeld toont aan dat hij geen lessen heeft getrokken en uitermate gevaarlijk blijft.** 18. De aangestelde gerechtsdeskundige dr. D. weerhoudt in hoofde van beklaagde vooral aanwijzingen van een gemengde antisociale en narcistische persoonlijkheidsstoornis, waardoor hij gevoelig is voor narcistische krenking. Er is ook sprake van sociale vervreemding en een empathisch vermogen dat te kort schiet. Er wordt evenwel geen geestesstoornis weerhouden die zijn oordeelsvermogen of de controle over zijn daden heeft teniet gedaan of ernstig heeft aangetast. De deskundige stelt ook 'De niet optimale frustratietolerantie kan echter een belangrijk drempelverlagend effect hebben waardoor de kwaliteit van de zelfbeheersing drastisch daalt en de kans op een (agressieve) impulsdoorbraak gevoelig toeneemt' (zie p. 11 en 12 van het deskundigenverslag van 6 januari 2017). 19. De besluitvorming van deskundige dr. D., waarin wordt gesteld dat een ambulante psychotherapeutische behandeling zich opdringt, 'waarbij wordt gefocust op de persoonlijkheidsaspecten van beklaagde en de manier van omgaan met afwijzing', wordt door het hof evenwel niet bijgetreden. Hetzelfde geldt ook voor de beschouwingen van de door beklaagde geconsulteerde dr. N., die werden uitgewerkt in diverse bijgebrachte verslagen (zie stukkenbundel), en voor de inhoud van het evolutieverslag (in het kader van de vrijheid onder voorwaarden) van de justitieassistent van 7 april 2017. In acht genomen de aard en de zwaarwichtigheid van de bewezen verklaarde feiten en de traumatische impact ervan, alsook rekening houdende met het strafverleden van beklaagde, **dringt zich in het belang van de bescherming van de maatschappij een effectieve en substantiële bestraffing op,** teneinde aan het recidiverend gedrag voor een maximale periode een halt toe te roepen. **Het lijdt geen twijfel dat de in hoofde van beklaagde bewezen verklaarde feiten getuigen van een criminele en uiterst gevaarlijke geestesgesteldheid waartegen de maatschappij moet worden beschermd.** Het toekennen van de gunst van het probatie-uitstel is in casu, in weerwil van de besluitvorming van deskundige dr. D. en de inhoud van de door de verdediging bijgebrachte verslaggeving van dr. N., niet aan de orde. De hierna bepaalde substantiële gevangenisstraf komt noodzakelijk voor. Deze dient niet enkel adequater de vergeldingsbehoefte, maar draagt ook meer bij tot de **preventie**. 20. Verder dient beklaagde, conform artikel 378 van het Strafwetboek, gelet op de aard en de grote ernst van de bewezen verklaarde feiten en met het oog op de individuele en algemene preventie, ontzet te worden uit de rechten bedoeld in artikel 31, eerste lid Strafwetboek voor een duur van tien jaar, zoals hierna bepaald. De duur van deze termijn heeft tot doel een **maximale preventie** te bekomen. 21. Het is tevens noodzakelijk, gelet op de aard en de bijzondere ernst van de bewezen verklaarde feiten en het blijkens zijn strafverleden steeds weerkerende delictueel gedrag, met het oog op de bescherming van de maatschappij, om beklaagde ter beschikking te stellen van de strafuitvoeringsrechtbank voor een termijn van tien jaar. De duur van deze termijn heeft tot doel een **passende preventie** te bekomen. "

(eigen benadrukking)

C. RELEVANTE FEITEN DIE DATEREN VAN VOOR 4 MEI 2019

58. Uit bovenstaande historiek van het dossier van ... blijkt dat zijn dossier niet met de nodige prioriteit en niet binnen een redelijke termijn werd behandeld, onder andere (niet exhaustief) door de structurele onderbezetting van het Hof van beroep te Antwerpen en de sluiting van de C2-kamer wegens een tekort aan raadsheren door onder meer de aanhoudende besparingen.

In het tweede middel tonen concludanten aan dat verwerende partij (een cluster van) dramatische fouten heeft gemaakt, rekening houdend met de feiten die dateren van voor 4 mei 2019 en hieronder worden toegelicht. Concludanten maken Uw Rechtbank erop attent dat de hierna vermelde feiten en informatie ongetwijfeld beschikbaar en gekend waren aan verwerende partij voorafgaand aan het overlijden van Julie.

59. Uit een in 2012 door het Vast Bureau voor de Statistiek en Werklastmeting uitgevoerde werklastmeting blijkt dat het kader van het Hof van beroep te Antwerpen een tekort aan magistraten vertoonde om de te verwachten instroom van dossiers te kunnen verwerken [STUK 2].

In zijn beleidsverklaring van 17 november 2014 stelt de toenmalige minister van Justitie wat volgt [STUK 5]:

“Justitie staat voor enorme uitdagingen. Deze uitdagingen houden onder meer verband met de hervorming van de rechterlijke organisatie, de informatisering van Justitie, de aanpassing en modernisering van belangrijke wetgeving in het licht van maatschappelijke veranderingen, en de strijd tegen radicalisme en terrorisme. Daarbij komt de budgettaire context die van alle departementen bijkomende besparingen veronderstelt (...)

De minister van Justitie zal deze legislatuur prioritair werken rond vijf hoofdstukken die hieronder verder worden toegelicht.

Ten eerste zal werk worden gemaakt van een efficiënte, kwaliteitsvolle en toegankelijke Justitie. Hiertoe zal de hervorming van het gerechtelijk landschap verder worden doorgevoerd en indien nodig bijgestuurd. Bij de hervorming van Justitie moet een evenwicht worden nagestreefd tussen continuïteit en verandering. Het geeft geen zin om een hervorming die pas dit jaar is goedgekeurd, vandaag een andere richting uit te duwen. Deze legislatuur moet de hervorming concreet worden geïmplementeerd. In nauw overleg met de magistratuur en de personeelsleden van Justitie zal dit worden gerealiseerd. Bedoeling is om de gerechtelijke achterstand te verminderen en de doorlooptijd te verkorten. Daarbij zal ook de informatisering van Justitie een belangrijke rol spelen (...)

Ten tweede wordt ingezet op een rechtvaardig en transparant strafrecht en strafrechtelijk beleid. Dit zal gebeuren door een hervorming van zowel het materieel strafrecht als het strafprocesrecht. Daarbij zal een evenwicht worden gezocht tussen de acute noden die snel moeten worden aangepakt, enerzijds, en de

vernieuwing van de basiswetgeving die meer tijd en reflectie vergt, anderzijds. In nauwe afstemming met de magistratuur, de advocatuur en de academische wereld zullen immers nieuwe wetboeken worden voorbereid. Daarbij zal er bijzondere aandacht zijn voor de nood aan diversificatie van de straffen, de efficiëntie van de procedures en de belangen van de slachtoffers, uiteraard met respect voor de rechten van verdediging. Het beleid zal er ook op gericht zijn om de geloofwaardigheid van de strafuitvoering te versterken. Daarbij zal de aandacht onder meer gaan naar een langetermijnbeleid rond de gevangenissen en de problematiek van de geïnterneerden. (...)

Bestrijding van de gerechtelijke achterstand en werklastmeting

Ondanks de vooruitgang die de laatste jaren werd geboekt, blijft de gerechtelijke achterstand op een te hoog niveau. Alles zal in het werk worden gesteld om ervoor te zorgen dat op elke graad van rechtsmacht uitspraken worden geveld idealiter binnen het jaar na de instelling van de zaak.

Dit zal gebeuren door in te grijpen in de omkadering en organisatie van Justitie en door aanpassingen te doen aan de procedure, teneinde deze efficiënter en sneller te laten verlopen. De minister van Justitie zal spoedig initiatieven nemen die beantwoorden aan acute noden en die het gerechtelijk privaatrecht verbeteren. Er zal maximaal worden ingezet op de bevordering van alternatieve wijzen van geschillenbeslechting, zoals de bemiddeling, om de rechtbanken te ontlasten. De strijd tegen de gerechtelijke achterstand moet samen met de magistraten worden gevoerd. Dit zal gedeeltelijk afhangen van de hervorming van het gerechtelijk landschap, onder andere door in de toekomstige beheerscontracten nauwkeurige en becijferde doelstellingen op te nemen aangaande de wegwerking van de gerechtelijke achterstand en de toekenning van de middelen om dit te bereiken. Dit werk zal uitgevoerd worden door efficiënte ondersteunende diensten."

(eigen benadrukking)

60. In een brief van 24 september 2014 schrijft de heer ... , (toenmalig) eerste voorzitter van het Hof van beroep te Antwerpen, aan mevrouw ... , onder meer wat volgt [STUK 3]:

"Ik verwijs naar mijn brieven van 28 februari, 3 september en 9 september jl., waarop ik tot op heden nog geen antwoord van u mocht ontvangen.

(...)

Voor zoveel als nodig wens ik ook nog eens de structurele onderbezetting van het magistratenkader van ons Hof, zoals deze uit de werklastmeting is gebleken, in herinnering te brengen. Dit naast het gegeven dat steeds gesleept wordt met de publicaties van de vacatures van collega's die met pensioen gaan, waardoor o.m. dit najaar vier collega's niet tijdig zullen vervangen worden, wat aanleiding geeft tot moeilijkheden en overbelasting van de andere collega's."

(eigen benadrukking)

In een brief van **23 oktober 2014** schrijft de heer ... , (toenmalig) eerste voorzitter van het Hof van beroep te Antwerpen, aan de heer ... , minister van Justitie, onder meer [STUK 4]:

“Met ingang van resp. 1 september, 1 oktober, 1 november en 1 december 2014 zijn de kamervoorzitters ... in ruste gesteld. Sedert begin september 2014 is raadsheer ... langdurig ziek. In de meest gunstige prognose zal hij slechts einde november deeltijds het werk kunnen hernemen. Een raadsheer maakt gemiddeld een twintigtal arresten per maand. Elke maand dat één van de voormelde vacatures niet ingevuld is leidt dus tot een verhoging van de gerechtelijke achterstand met twintig eenheden. Voor de maanden september en oktober zijn er dit reeds zestig. In november komen er zestig bij en in, indien de vacatures dan nog niet zijn ingevuld, in december nog eens tachtig. Hetzij in totaal tweehonderd. Dit alles onafgezien de moeilijkheden die daardoor rijzen om de betreffende kamers van het hof regelmatig samen te stellen. Op 9 oktober jl. werden drie kandidaten raadsheren voorgedragen door de Hoge Raad voor de Justitie. Ik zou u ten zeerste dankbaar zijn indien u de benoemingen van de voorgedragen kandidaten zo spoedig mogelijk zou willen voorstellen aan de Koning, om het nutteloos verder uitlopen van de gerechtelijke achterstand te voorkomen.”

(eigen benadrukking)

In een brief van **8 januari 2015** schrijft de heer ... , (toenmalig) eerste voorzitter van het Hof van beroep te Antwerpen, aan de heer ... , minister van Justitie, onder meer [STUK 6]:

“Ik zou het ten zeerste op prijs stellen indien deze benoeming zo spoedig mogelijk zou kunnen plaatsvinden en gepubliceerd worden in het Belgisch Staatsblad.

Collega ... , in wiens plaats collega ... voorgedragen werd, is immers reeds sedert 1 december 2014 met pensioen.

Verder is het zo dat collega ... op 22 januari 2015 zal geïnstalleerd worden als raadsheer in het Hof van Cassatie, zodat er dan een nieuwe vacature zal ontstaan.”

In een mailbericht van **7 juni 2018** schrijft de heer ... , (toenmalig) eerste voorzitter van het Hof van beroep te Antwerpen, aan de heer ... , kabinetsmedewerker, met de heer ... , minister van Justitie, en de heer ... , procureur-generaal, in cc onder meer wat volgt [STUK 13]:

“Zoals gezegd zal ik vanaf 1 september noodgedwongen nog een correctionele kamer tijdelijk moeten sluiten. Wat voor grote moeilijkheden zal zorgen.” En “U zal begrijpen dat ons hof begin 2019 in een onmogelijke toestand zal terecht komen indien wij niet onverwijd kunnen aanvangen met de recrutering van magistraten ter vervanging van de vertrekkers.”

(eigen benadrukking)

In een interview van **3 juli 2018** in *Knack* verklaart de heer ... , (toenmalig) eerste voorzitter van het Hof van beroep Antwerpen, dat het hof een kamer moet sluiten wegens een gebrek aan raadsheren [STUK 15]:

“Er zijn kandidaten genoeg om hun plaats in te nemen, maar er worden te weinig vacatures opengesteld en het duurt te lang vooraleer iemand benoemd is’, zegt eerste voorzitter ... ”.

61. De invulling van de vacatures aan het Hof van Beroep Antwerpen zag er **anno 2019** als volgt uit [STUK 17]:

Vacant, pensioen toegekend, aangevraagd of bevestigd						
Vacant	vanaf	reden	Status	Vervangen door	Eed	
1	[redacted]	21/08/2017	Overleden		[redacted]	8/02/2019
2	[redacted]	1/09/2017	Pensioen	Toegekend	[redacted]	10/04/2019
3	[redacted]	1/09/2017	Pensioen	Toegekend	[redacted]	10/04/2019
4	[redacted]	1/03/2018	Pensioen	Toegekend	[redacted]	21/06/2019
5	[redacted]	1/05/2018	Pensioen	Toegekend	[redacted]	21/06/2019
6	[redacted]	1/09/2018	Pensioen	Toegekend	[redacted]	21/06/2019
7	[redacted]	1/11/2018	Pensioen	Toegekend	[redacted]	21/06/2019
8	[redacted]	1/02/2019	Pensioen	Toegekend KB 01/03/2018	[redacted]	4/09/2019
9	[redacted]	1/02/2019	Pensioen	Toegekend KB 02/09/2018	[redacted]	
10	[redacted]	1/03/2019	Pensioen	Toegekend KB 02/09/2018		BS 22/05/2019
11	[redacted]	1/03/2019	Pensioen	Toegekend KB 15/04/2018		BS 22/05/2019
12	[redacted]	1/05/2019	Pensioen	Toegekend KB 02/09/2018		BS 22/05/2019
13	[redacted]	1/08/2019	Pensioen	Toegekend KB 17/02/2019		BS 22/05/2019
14	[redacted]	1/09/2019	Pensioen	Toegekend KB 19/12/2018		BS 22/05/2019
15	[redacted]	1/12/2019	Pensioen	Toegekend KB 17/02/2019		
16	[redacted]	1/12/2019	Pensioen	Toegekend KB 23/05/2019		
17	[redacted]	1/06/2020	Pensioen	Aangevraagd 21/05/2019		

Mogelijk pensioen in 2019		
1	[redacted]	
2	[redacted]	
3	[redacted]	1/06/2020

D. RELEVANTE FEITEN DIE DATEREN VAN NA 4 MEI 2019

62. Raadsheer ..., persmagistraat van het Hof van beroep, verklaart op **7 mei 2019** op Radio 1 het volgende [STUK 19]:

- *“Door besparingen en personeelstekort moet een minder aantal rechters evenveel beroepszaken behandelen. De doorlooptijd is daardoor langer geworden.”*
- Gepensioneerde rechters worden niet vervangen, waardoor een verminderd aantal rechters evenveel zaken moet behandelen. Concreet betekent dit van 63 rechters naar 53. Door de besparingsmaatregelen lopen de processen zo vertraging op. Twee van de zes correctionele kamers moesten door het personeelstekort zelfs tijdelijk gesloten worden. *“Dan is het uiteraard ook logisch dat alles opschuift.”*
- *“Wat wij dus vragen is geen uitbreiding, maar gewoon een invulling van het wettelijk kader.”*

Tijdens een persconferentie van **8 mei 2019** erkent ... , (nieuwe) eerste voorzitter van het Hof van beroep Antwerpen, uitdrukkelijk dat een doorlooptijd van behandeling van twee jaar in graad van beroep niet

normaal is [STUKKEN 21-23].² Hij benadrukt dat het probleem van de onderbezetting niets nieuws was.

- *“Is dat nu eigenlijk normaal, een behandelingsperiode van twee jaar voor een procedure in hoger beroep? Het antwoord daarop is heel eenvoudig: neen, dat is echt niet normaal.”*
- *“Dus op dat ogenblik dat de nieuwe dienstregeling gemaakt moet worden, is mijn voorganger, de vorige eerste voorzitter, geconfronteerd met het feit dat we een jaar tegemoet gaan waar we maar 53 man hebben en dat er vier strafrechters in beroep op pensioen gaan. Dus die ziet zich gedwongen om één kamer te sluiten.”*

63. De Hoge Raad voor de Justitie voerde een bijzonder onderzoek naar het dossier van ... [STUK 29, p. 1]:

“Het voorwerp van het onderzoek werd als volgt vastgelegd:

“Onderzoeken op welke manier het gerecht met het dossier van ... is omgegaan, en meer bepaald:

- *onderzoeken of er zich bij de behandeling van dit dossier disfuncties hebben voorgedaan of vergissingen zijn begaan;*
- *onderzoeken of er structurele tekortkomingen zijn in de gevolgde procedures;*
- *desgevallend aanbevelingen doen om hieraan te verhelpen en de procedures te verbeteren;*
- *onderzoeken of er aanvullend onderzoek nodig is over de algemene behandeling van dergelijke dossiers binnen de rechterlijke orde.”*

Het onderzoek gaat niet over de inhoud van de rechterlijke beslissingen. Deze kan en mag de Hoge Raad voor de Justitie niet beoordelen (b.v. strafmaat, beslissing om aan te houden of niet, enz.).

De beoordeling gebeurt binnen het juridisch kader zoals het gold ten tijde van de behandeling van de zaak.”

Het verslag werd goedgekeurd door de algemene vergadering van de Hoge Raad op **19 december 2019**.

Aangezien de Hoge Raad feitelijke vaststellingen heeft gedaan en informatie heeft vergaard van onder meer de eerste voorzitter van het Hof van beroep Antwerpen [STUK 29, p. 2 – **methode en verloop**], is het verslag van de Hoge Raad een cruciaal bewijsstuk in huidige zaak en niet louter een “hulpmiddel” zoals verwerende partij de waarde ervan tracht te minimaliseren (*infra* derde middel).

Het is essentieel om de evaluatiemethode van de Hoge Raad alvast te benadrukken [STUK 29, p. 2]:

² Bij het artikel hoort een video over de persconferentie, die kan worden geraadpleegd via de volgende link: ...

“Wanneer men een evaluatie maakt van beslissingen die genomen zijn tijdens een proces, moet men rekening houden met de informatie die voorhanden was toen die beslissingen werden genomen, en niet met de kennis van wat zich nadien heeft afgespeeld.”

De informatie die is opgenomen in het verslag van de Hoge Raad en wordt gehanteerd in huidige procedure, was aldus minstens voorhanden voorafgaand aan 4 mei 2019. Op misleidende wijze insinueert verwerende partij dan ook dat er *“a posteriori elementen”* zouden worden ingeroepen, *quod non in casu*.

De Hoge Raad formuleert het volgende besluit [STUK 29, p. 45]:

“De moord op Julie Van Espen waarvan ... verdacht wordt, heeft veel maatschappelijke beroering gewekt. De verdachte was, na vorige feiten van verkrachting en diefstal met geweld, in vrijheid gesteld in afwachting van zijn proces in hoger beroep. Hij was in eerste aanleg veroordeeld tot vier jaar gevangenisstraf maar werd niet onmiddellijk aangehouden.

De Hoge Raad voor de Justitie heeft onderzocht “op welke manier het gerecht met het dossier van ... is omgegaan”.

De behandeling in eerste aanleg heeft geen nodeloze of moeilijk te verklaren vertragingen gekend. De HRJ betreurt echter dat er slechts een beperkte risico-taxatie is gebeurd. Het is ook jammer dat bij de vrijlating eerder standaardvoorwaarden dan voorwaarden op maat werden opgelegd, en dat deze maar voor een zeer beperkte tijd van toepassing zijn geweest. De naleving van deze voorwaarden werd enkel op formele wijze opgevolgd. De beslissing om de onmiddellijke aanhouding niet te bevelen kan verwonderen, maar het recidivegevaar was toen geen wettelijke grond om de onmiddellijke aanhouding te bevelen.

De lange doorlooptijd op het niveau van beroep is een disfunctie. Geen van de actoren in hoger beroep heeft de zaak behandeld binnen de termijn die zij zelf nastreven, en er werd geen prioritaire behandeling aan gegeven. Er was te weinig overleg tussen het parket-generaal en het hof van beroep over het zittingsmanagement van de kamer C2 en het voornemen om de kamer te sluiten. Het verdient aanbeveling kamers niet te sluiten en naar andere oplossingen te zoeken, binnen de beperkte marges die het gevolg zijn van de besparingen binnen justitie. De dossiers van een op non-actief gestelde kamer moeten hoe dan ook worden herverdeeld over andere kamers, minstens moet men een screening uitvoeren om te kijken of er prioritaire dossiers bij zijn.

Het is duidelijk dat de strafprocedure helemaal afgerond had kunnen zijn voor de feiten van 4 mei 2019 als de tijd die men heeft genomen om de zaak te behandelen niet zo lang was geweest.

Men moet een dossier ook zo opbouwen dat het alle informatie bevat die nuttig is voor alle volgende partners in de keten.

De tragiek van het gewelddadig overlijden van Julie Van Espen verplicht iedereen om de gebeurtenissen in een breder perspectief te bekijken. Het bijzonder onderzoek dat de HRJ heeft gevoerd, bevestigt vooral de nood

aan een verhoogd bewustzijn bij alle partners in de strafrechtsketen en aan meer aandacht en zorg die dossiers van seksueel geweld vereisen, meer specialisatie bij alle ketenpartners, een kwalitatieve risicotaxatie en een voldoende aanbod van externe expertise, opvolging en behandeling in gevallen van seksueel geweld. Deze noodzaak heeft ertoe geleid dat de HRJ aanbevelingen aan verschillende overheden heeft geformuleerd.”

(eigen benadrukking)

64. Daarna heeft de Hoge Raad voor de Justitie nog een opvolgingsverslag opgemaakt, dat werd goedgekeurd door de algemene vergadering van de Hoge Raad op **23 februari 2022**.³ Daarin wordt weergegeven welk gevolg er al dan niet is gegeven aan de door de Hoge Raad geformuleerde raadgevingen [STUK 33].

E. PARALLEL MET FEITEN VAN 16 OKTOBER 2023

65. Op **16 oktober 2023** schiet ene ... in Brussel twee Zweedse voetbalsupporters dood. Enkele dagen later blijkt dat Tunesië op 15 augustus 2022 een uitleveringsverzoek had gericht aan de (Belgische) FOD Justitie [STUK 35]. De man was in Tunesië veroordeeld wegens moordpoging en was voortvluchtig. Het uitleveringsverzoek was ontvangen door de FOD Justitie. De FOD Justitie had het uitleveringsverzoek overgemaakt aan het parket van Brussel. De bevoegde magistraat liet het dossier onbehandeld omdat het *“in de verkeerde kast”* was beland. Vanuit de FOD Justitie was het uitleveringsverzoek en de behandeling ervan door het parket te Brussel niet opgevolgd.

De minister van Justitie verklaarde hieromtrent op **20 oktober 2023** tijdens een persconferentie het volgende [STUK 35]:

“Dat uitleveringsverzoek is op 1 september 2022, zoals het hoort, door de FOD Justitie overgemaakt aan het parket van Brussel. De bevoegde magistraat heeft geen gevolg gegeven aan dit uitleveringsverzoek. Het is blijven liggen.”

Verder verklaart de heer ..., (toenmalig) minister van Justitie:

“Dat is een individuele fout, een grove fout, een onaanvaardbare fout, een fout met dramatische gevolgen. (...) En ook al is dit het werk van een individuele, onafhankelijke magistraat, toch wil ik mijn politieke verantwoordelijkheid nemen voor deze onaanvaardbare fout.”⁴

³ Het opvolgingsverslag van het bijzonder onderzoek naar het dossier van ... door de Hoge Raad voor de Justitie dd. 23 februari 2022 wordt toegevoegd als stuk 33, maar is ook online raadpleegbaar via <https://hrj.be/admin/storage/hrj/20220321-opvolgingsverslag-bosteveb-nl.pdf>.

⁴ Bij het artikel hoort een video over de persconferentie, die kan worden geraadpleegd via de volgende link: <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/10/20/toespraak-.../>.

Hier erkent de minister van Justitie, op dat ogenblik nog in functie, zowel de fout als het oorzakelijk verband met de schade, in het bijzonder het overlijden van twee onschuldige Zweedse burgers. Dergelijke erkenning van aansprakelijkheid is nooit gevolgd in huidige zaak.

Niet de gevolgen, maar wel de fout in de aangelegenheid van ... is minder schrijnend dan de cluster van fouten die aan onderhavig dossier aangaande ... ten grondslag ligt en die tot gevolg heeft gehad dat ... op 4 mei 2019 niet in de gevangenis was opgesloten.

F. OPENBAARHEIDSVRAAG AAN DE BELGISCHE STAAT

66. Op **30 november 2023** hebben de raadslieden van concludanten de volgende openbaarheidsvraag gesteld aan de minister van Justitie, diens kabinet en de FOD Justitie [STUK 37]:

“In het kader van de openbaarheid van bestuur verzoeken wij u beleefd om ons een digitaal afschrift te bezorgen van alle communicatie die in 2018 is gevoerd tussen enerzijds de hoven van beroep van België en anderzijds de FOD Justitie en het kabinet van de minister van Justitie met betrekking tot het personeelstekort of andere tekorten bij de hoven van beroep.

Dank bij voorbaat om het passende en tijdige gevolg te geven aan deze openbaarheidsvraag.”

Aangezien zij weigerden te reageren op de openbaarheidsvraag binnen de wettelijke termijn, werd de aanvraag tot openbaarheid geacht te zijn afgewezen zonder enige motivering.

Concludanten hebben op **26 januari 2024** dan ook conform artikel 8, §2 van de Wet van 11 april 1194 betreffende de openbaarheid van bestuur beroep aangetekend tegen de stilzwijgende weigering door enerzijds een adviesvraag te richten aan de Commissie voor de toegang en het hergebruik van bestuursdocumenten en anderzijds een verzoek tot heroverweging te verzenden aan de minister van Justitie, diens kabinet en de FOD Justitie [STUKKEN 38 en 39].

Pas na de kennisname van het advies van de voormelde commissie op **15 februari 2024** [STUK 40] voelden de minister van Justitie en de FOD Justitie zich geroepen om op **22 februari 2024** een antwoord te formuleren op de openbaarheidsvraag [STUK 42].

Er is evenwel niet volledig geantwoord op de openbaarheidsvraag en er wordt blijkbaar communicatie achtergehouden. De FOD Justitie heeft in naam van de minister van Justitie enkel meegedeeld wat ze zelf wou en een andere invulling gegeven aan de openbaarheidsvraag, met name enkel beperkte communicatie van en aan het College van hoven en rechtbanken. Het staat nochtans vast dat er absoluut meer communicatie is gevoerd in 2018 over het (personeels)tekort bij de hoven van beroep en dat er weldegelijk rechtstreekse communicatie is tussen het Hof van beroep te Antwerpen en de FOD Justitie. Dit blijkt reeds ontegensprekelijk uit de brieven die concludanten voorbrengen als stuk in deze procedure.

Ook in de meegeedeelde communicatie worden er documenten achterwege gelaten, waaronder:

- E-mail van de heer ... aan FOD Justitie van 24 april 2018: naar deze ontbrekende e-mail wordt verwezen in de niet-gedateerde brief van FOD Justitie aan de heer ...;
- De bijlage bij de niet-gedateerde brief van minister ... aan de heer ...;
- De “*brief van de heer minister*” waarop de brief van 18 september 2018 van de Conferentie van de Nederlandstalige rechtbanken van eerste aanleg een reactie is.

Doch zelfs op basis van deze beperkte mededeling van stukken door de FOD Justitie blijkt genoegzaam dat verwerende partij in gebreke bleef om de wettelijke kaders in te vullen.

III. VOORWERP VAN DE VORDERINGEN VAN PARTIJEN

A. VORDERING VAN EISENDE PARTIJEN

67. Bij huidige conclusie vorderen eisende partijen het volgende:

“De vordering van eisende partijen ontvankelijk en gegrond te verklaren;

Voor recht te horen zeggen dat verwerende partij foutief heeft gehandeld (zonder exhaustief te zijn en slechts voorlopig opgesomd) doordat:

- *De detentiefiche (waaruit het vluchtgevaar bleek) van de heer ... zich niet in het strafdossier bevond bij de beoordeling van de strafzaak en de vordering tot onmiddellijke aanhouding door de correctionele rechtbank te Antwerpen en het strafdossier aldus gebrekkig was samengesteld;*
- *Het hoger beroep door het Hof van beroep te Antwerpen niet met de nodige prioriteit en al zeker niet binnen een redelijke termijn voor de behandeling van een strafzaak werd behandeld;*
- *Werd overgegaan tot de onwettige sluiting van de C2-kamer van het Hof van beroep te Antwerpen, bovendien zonder enige screening van de dossiers;*
- *Niet tijdig het nodige werd gedaan om de structurele onderbezetting en/of niet-invulling van het kader van het Hof van beroep te Antwerpen te voorkomen dan wel te remediëren.*

Verwerende partij te veroordelen tot betaling aan eisende partijen van een schadevergoeding, voorlopig begroot op 1,00 euro provisioneel, vermeerderd met de vergoedende interesten aan de wettelijke rentevoet vanaf het schadeverwekkend feit (4 mei 2019) tot datum van dagvaarding (9 november 2023) en vervolgens met de gerechtelijke interesten aan de wettelijke rentevoet tot datum van algehele betaling;

Verwerende partij te veroordelen tot betaling van de kosten van het geding, waaronder de dagvaardingskosten (214,70 euro), rolrechten en de wettelijke rechtsplegingsvergoeding provisioneel begroot op 225 euro en in voorkomend geval te indexereren, als naar rechte.”

B. VORDERING VAN VERWERENDE PARTIJ

68. In zijn conclusie van 19 februari 2024 vordert verwerende partij het volgende:

“De vordering als ongegrond af te wijzen;

Eisers te veroordelen tot betaling van de gerechtskosten in hoofde van conculant begroot op de basis rechtsplegingsvergoeding van € 1 800,00.”

IV. IN RECHTE – MIDDELEN

69. Het staat vast dat de Belgische Staat net zoals burgers onderworpen is aan artikel 1382 e.v. oud B.W. en buitencontractueel aansprakelijk kan worden gesteld. Sinds enkele mijlpaalarresten van het Hof van Cassatie wordt de aansprakelijkheid van de uitvoerende macht (Flandria-arrest), rechterlijke macht (Anca-arrest) en wetgevende macht (Sekten-arrest) aanvaard.⁵

Er is geen enkele wettelijke of grondwettelijke bepaling die de Belgische Staat vrijstelt van de verplichting opgelegd in artikel 1382 e.v. oud B.W., zodat enige aansprakelijkheidsimmunitet niet aan de orde is.⁶ Met inachtneming van het beginsel van de scheiding der machten beschikt de rechtbank over de rechtsmacht om het al dan niet vervuld zijn van de voorwaarden die tot de burgerlijke aansprakelijkheid van de Belgische Staat leiden op basis van artikel 1382 e.v. oud B.W. te beoordelen.⁷

Hierna wordt aangetoond dat zowel de wetgevende, de uitvoerende als de rechterlijke macht van de Belgische Staat inbreuken hebben gepleegd op artikel 1382 e.v. oud B.W. en aansprakelijk moeten worden gesteld voor deze cluster van (grove) fouten en nalatigheden, hetzij van het systemisch falen van Justitie, waardoor schade werd berokkend aan het gezin Van Espen.

In de onderstaande middelen worden de fouten van de Belgische Staat (A), de schade van het gezin Van Espen (B) en het oorzakelijk verband tussen de fouten en de schade (C) aangetoond.

⁵ Cass. 5 november 1920, *Pas.* 1920, I, 193; Cass. 19 december 1991, *Arr.Cass.* 1991-92, 364; Cass. 1 juni 2006, *RW* 2006-07, 213.

⁶ T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Buitencontractueel Aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 198.

⁷ Rb. Brussel (Fr.) 13 maart 2020, *JLMB* 2020, 631.

A. CLUSTER VAN FOUTEN DOOR BELGISCHE STAAT

1) EERSTE MIDDEL (IN HOOFDORDE) – IDENTITEIT EN HOEDANIGHEID VAN BELGISCHE STAAT ALS GEDAAGDE PARTIJ – TOEREKENBAARHEID VAN DE FOUTEN

70. Gelet op de aansprakelijkheidsvordering zijn concludanten overgegaan tot dagvaarding van de Belgische Staat.

Ten eerste wordt de aansprakelijkheid van de Belgische Staat voor het optreden en onrechtmatig bestuur van **de uitvoerende macht** al decennialang erkend.⁸ De uitvoerende macht is niet enkel onderworpen aan de algemene zorgvuldigheidsplicht in (de uitvoering van) haar beslissingen en haar verordeningsbevoegdheid, maar dient ook regels die een bepaald gedrag gebieden of verbieden na te leven (behoudens onoverkomelijke dwaling of een andere rechtvaardigingsgrond).

Ten tweede kan de Belgische Staat civielrechtelijk aansprakelijk worden gesteld voor **de rechterlijke macht** en aldus voor fouten die rechters en magistraten van het openbaar ministerie begaan tijdens de uitoefening van hun ambt.⁹ De feitenrechter zal hierbij steeds een zorgvuldigheidsbeoordeling moeten toepassen. Zo kan een fout van een magistraat bij de toepassing van een rechtsregel op het door hem te beslechten geschil dus enkel bestaan in een vergissing die een normaal zorgvuldig en omzichtig magistraat niet zou hebben begaan.

In het principearrest van 19 december 1991 concludeerde het Hof van Cassatie dat het beginsel van de scheiding der machten, van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en van de magistraten ervan, alsook van het gezag van het rechterlijk gewijsde, niet inhouden dat de Staat in het algemeen ontheven zou zijn van zijn verplichting om op basis van de artikelen 1382 en 1383 oud B.W. de schade te vergoeden die door zijn fout(en) of door die van een van zijn organen aan derden is veroorzaakt in de openbare dienst van de rechtsbedeling, zoals bij het verrichten van handelingen die het rechtstreekse voorwerp zijn van de rechtsprekende functie en het organiseren en functioneren van de hoven en rechtbanken.¹⁰ Hiermee wordt de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en van de magistraten die er deel van uitmaken, niet in het gedrang gebracht.

Ten derde kan **de wetgevende macht** aansprakelijk worden gesteld voor schadeverwekkende fouten in de uitoefening van haar wetgevende activiteit. De wetgevende macht begaat een fout wanneer ze (behoudens onoverkomelijke dwaling of een andere rechtvaardigingsgrond) een norm schendt die een

⁸ T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Buitencontractueel Aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 198 en 203; A. WIRTGEN, “Civiele acties tegen de Staat: een verstoorde balans in de trias politica?”, *TPR* 2022, (131) 154-155.

⁹ Cass. 19 december 1991, *Arr.Cass.* 1991-92, 364; T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Buitencontractueel Aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 220.

¹⁰ Cass. 19 december 1991, *Arr.Cass.* 1991-92, 364.

gedrag gebiedt of verbiedt of wanneer ze zich niet gedraagt zoals het een normaal, zorgvuldige overheid geplaast in dezelfde omstandigheden betaamt.

Het is niet strijdig met de scheiding der machten wanneer de rechter zijn rechtsprekende functie moet uitoefenen ten aanzien van de wetgevende en de uitvoerende macht. Het beginsel van de rechtsstaat bindt immers ook de drie staatsmachten. De verplichting om rechtsnormen na te leven impliceert logischerwijze ook een rechterlijk toezicht op de naleving ervan.¹¹ De feitenrechter zal steeds rekening moeten houden met de beleidsrange van de wetgevende en uitvoerende macht. Binnen die range kunnen zuivere vergissingen worden begaan, zodat de rechter moet beoordelen of de keuze en handelwijze van de wetgevende en uitvoerende macht redelijkerwijze verantwoordbaar zijn in het licht van het zorgvuldig handelen van een wetgever of overheid in dezelfde omstandigheden.¹²

Conform artikel 36 van de Grondwet wordt de federale wetgevende macht gezamenlijk uitgeoefend door de Koning, de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de Senaat. Een aansprakelijkheidsvordering wegens een fout van de wetgever kan niet worden gericht tegen de Kamer en de Senaat als dusdanig. Het is de Staat die moet worden aangesproken in de persoon van de minister tot wiens bevoegdheid het onderwerp van het geschil behoort.¹³

71. Daarnaast dient rekening te worden gehouden met de orgaantheorie: de organen handelen en nemen beslissingen voor de rechtspersonen. Bij een publiekrechtelijke rechtspersoon, zoals verwerende partij, wordt een ruime interpretatie gehanteerd van het begrip “orgaan”. Een orgaan van de Staat is hij die krachtens de wet of de reglementen genomen in uitvoering van de wet, gedeelte van het staatsgezag, hoe klein ook, uitoefent of die de bevoegdheid heeft de Staat tegenover derden te verbinden. Verder wordt een orgaan volledig geïdentificeerd met de rechtspersoon die hij vertegenwoordigt, zodat **een foutieve handeling door een orgaan wordt geacht gesteld te zijn door de rechtspersoon zelf** en de betrokken rechtspersoon rechtstreeks aansprakelijk is op basis van de artikelen 1382-1383 oud B.W.¹⁴

72. Aangezien de Belgische Staat de civielrechtelijke verantwoordelijkheid draagt voor de drie machten en haar organen en huidig geschil duidelijk handelt over de bevoegdheid *Justitie*, zijn concludanten op correcte wijze conform artikel 705 Ger.W. overgegaan tot dagvaarding van de Belgische Staat, vertegenwoordigd door de minister van Justitie. Artikel 705, eerste lid Ger.W. bepaalt immers:

¹¹ Cass. 28 september 2006, *Arr.Cass.* 2006, 1848; A. WIRTGEN, “Civiele acties tegen de Staat: een verstoorde balans in de trias politica?”, *TPR* 2022, (131) 140.

¹² T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Buitencontractueel Aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 257-258.

¹³ Cass. 13 december 2007, C.06.0214.N; K. MUYLLE, “Het Parlement ontspringt de dans: over de dagvaarding van wetgevende vergaderingen – maar niet voor een fout van de wetgever” (noot onder Rb. Brussel 16 februari 2001), *TBBR* 2003, (217) 221-222.

¹⁴ T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Buitencontractueel Aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 439-440.

“De Staat wordt gedagvaard aan het kabinet van de minister tot wiens bevoegdheid het onderwerp van het geschil behoort (of aan het kantoor van de door hem aangewezen ambtenaar). (Indien het voorwerp van het geschil behoort tot de bevoegdheid van de Senaat of de Kamer van volksvertegenwoordigers, wordt de Staat, vertegenwoordigd door de Senaat of de Kamer van volksvertegenwoordigers, gedagvaard aan de griffie van de betrokken assemblee.”

Dit betekent bijgevolg dat verwerende partij in dit geschil aanwezig is in haar hoedanigheid van civielrechtelijke verantwoordelijke partij voor elk van de drie machten.

2) TWEEDE MIDDEL (IN HOOFDORDE, NEVENGESCHIKT) – CLUSTER VAN FOUTEN EN NALATIGHEDEN IN HOOFDE VAN DE BELGISCHE STAAT IS BEWEZEN

i. Algemeen

73. Aansprakelijkheid voor een buitencontractuele fout vereist een onrechtmatig gedrag in hoofde van verwerende partij. Dit onrechtmatig gedrag omvat de schending van de algemene zorgvuldigheidsnorm (inspanningsverbintenis) of van een bepaald gebod of verbod (resultaatsverbintenis).¹⁵

De schending van de algemene zorgvuldigheidsnorm houdt in dat de schadeverwekker zich niet heeft gedragen als een normaal vooruitziend en zorgvuldig persoon in dezelfde feitelijke omstandigheden geplaatst. In het “vooruitziend” karakter van de persoon is een redelijke voorzienbaarheid van schade inbegrepen. Daarmee wordt bedoeld dat geenszins vereist is dat de schadeverwekker de effectief berokkende schade kon voorzien. Het is voldoende dat hij het ontstaan van enige schade kon voorzien, zonder dat hij het bestaan en de omvang van de daadwerkelijk veroorzaakte schade kon voorzien.¹⁶

Aangezien het foutbegrip wordt geconcretiseerd aan de hand van de feitelijke omstandigheden en *in casu* het feitelijk gedrag van verwerende partij op die wijze moeten worden beoordeeld, is er geen risico op een *a posteriori* beoordeling. De nietszeggende insinuatie van verwerende partij over “*denkbeeldige omstandigheden*” wordt niet toegelicht of aangetoond en is geheel voor rekening van verwerende partij.

74. Verwerende partij schrijft meermaals wat zijn fouten zouden uitmaken volgens concludanten, maar doet hiermee afbreuk aan de duidelijke cluster van fouten waarvoor hij aansprakelijk moet worden gesteld. De fouten die hem worden verweten door concludanten kunnen niet worden herleid tot wat

¹⁵ T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Buitencontractueel Aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 126-128.

¹⁶ Cass. 5 mei 1971, *Arr.Cass.* 1971, 869.

verwerende partij ervan tracht te maken (met name “een verkeerde toepassing van de wet en een tekortkoming in de rechterlijke organisatie”).

De fouten in hoofde van verwerende partij die ertoe aanleiding hebben gegeven dat ... op 4 mei 2019 niet in de gevangenis was opgesloten en Julie kon verkrachten en op gruwelijke wijze vermoorden, worden hierna op heldere wijze aangetoond door concludanten.

Na dit algemene deel (i) komen vooreerst de drie zware fouten aan bod met betrekking tot (ii) de gebrekkige samenstelling van het strafdossier bij de beoordeling over de onmiddellijke aanhouding, (iii) het niet-behandelen van de zaak binnen een redelijke termijn en met de nodige prioriteit en het ongecontroleerd sluiten van de C2-kamer en (iv) het nalaten om de onderbezetting van het Hof van beroep Antwerpen te voorkomen dan wel te remediëren.

Daarnaast zijn er in de behandeling van het dossier van ... ook verscheidene onzorgvuldigheden begaan door de betrokken actoren van Justitie, waarbij de opeenstapeling van die aspecten een zware nadelige impact heeft gehad op de behandeling van het dossier. Ook deze fouten zijn een onderdeel van de cluster van fouten van verwerende partij, waardoor ... op 4 mei 2019 op vrije voeten was, en komen hierna aan bod (v).

- ii. *Fout: detentiefiche en strafregister bevonden zich niet in het strafdossier – gebrekkige samenstelling van het strafdossier bij de beoordeling over de onmiddellijke aanhouding*

75. ... werd op **30 juni 2017** door de correctionele rechtbank te Antwerpen in eerste aanleg veroordeeld tot o.a. een effectieve gevangenisstraf van vier jaar voor de verkrachting van zijn ex-vriendin (*supra* randnr. 33). Diezelfde rechtbank diende, evenwel in een andere samenstelling, uitspraak te doen over de vordering van het openbaar ministerie tot onmiddellijke aanhouding van

Het toenmalige artikel 33, §2 van de Wet betreffende de voorlopige hechtenis (hierna afgekort als: “*WVH*”) luidde als volgt:¹⁷

“§ 2. Wanneer de hoven en de rechtbanken de beklaagde of de beschuldigde tot een hoofdgevangenisstraf van een jaar of tot een zwaardere straf, zonder uitstel, veroordelen, kunnen zij, op vordering van het openbaar ministerie, zijn onmiddellijke aanhouding gelasten, indien te vrezen is dat de beklaagde of de beschuldigde zich aan de uitvoering van de straf zou pogen te onttrekken. Die beslissing moet nader aangeven welke omstandigheden van de zaak die vrees bepaaldelijk wettigen.

Indien op verzet of hoger beroep de straf verminderd wordt tot minder dan een jaar, kan het hof of de rechtbank, met eenparigheid van stemmen, op vordering van het openbaar ministerie en na de beklaagde en zijn raadsman te hebben gehoord als zij aanwezig zijn, de gevangenhouding handhaven.

¹⁷ Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, BS 1 december 1990.

Over de krachtens deze paragraaf genomen beslissingen moet een afzonderlijk debat worden gehouden, onmiddellijk na de uitspraak van de straf. De beklaagde of de beschuldigde en zijn raadsman worden gehoord als ze aanwezig zijn. Deze beslissingen zijn niet vatbaar voor hoger beroep of verzet. Ze zijn vatbaar voor cassatieberoep voor zover dit rechtsmiddel ook tegen de veroordelende beslissing wordt ingesteld.”

(eigen benadrukking)

De onmiddellijke aanhouding kon in 2017 dus enkel worden gelast indien te vrezen was dat de beklaagde zich aan de uitvoering van de straf zou pogen te onttrekken.

Het is onbetwistbaar dat er sprake was van vluchtgevaar in het dossier van Op basis van een samenlezing van het strafregister en de detentiefiche van ... staat niet enkel vast dat er al tal van strafrechtelijke veroordelingen en straffen jegens hem waren uitgesproken, maar ook en essentieel in het kader van de vordering tot onmiddellijke aanhouding was het volgende [STUKKEN 25 en 29]: Ingevolge een eerdere veroordeling voor een verkrachting (herhaling) heeft hij vanaf 2004 een effectieve gevangenisstraf van 30 maanden uitgezeten. **Gedurende die gevangenisstraf is hij *nota bene* drie keer (2004, 2006 en 2007) niet teruggekeerd naar de gevangenis na een uitgaansvergunning of penitentiair verlof: in 2004 gedurende 7 dagen, in 2006 gedurende 211 dagen en in 2007-2008 gedurende 53 dagen.**

Deze informatie over de voorgaanden van ... was ontegensprekelijk beschikbaar voor de politie en het openbaar ministerie voorafgaand aan de zitting van 30 juni 2017.

76. Echter heeft de correctionele rechtbank de vordering tot onmiddellijke aanhouding van ... afgewezen, doch zij had geen volledige kennis van zaken wegens een gebrekkige samenstelling van het strafdossier van ...

Uit het bijzonder onderzoek van de Hoge Raad voor de Justitie is immers gebleken [STUK 29, p. 11]:

- *“Wanneer een opsluitingsfiche beschikbaar is, is het aangewezen dat deze in het strafdossier zit. In deze zaak werd de fiche niet aan het dossier gevoegd. Een rechter moet over alle nuttige info beschikken om met volledige kennis van zaken te kunnen oordelen over alle elementen van de zaak.”*
- *“Tijdens het bijzonder onderzoek is vastgesteld dat de opsluitingsfiche van ... niet in het strafdossier zit.”*

(eigen benadrukking)

Het feit dat de detentiefiche niet aanwezig was in het strafdossier, staat vast en kan niet worden betwist. Het tegendeel wordt niet beweerd door verwerende partij.

Het ontbreken van dit document is een cruciale fout waardoor de informatieketen werd doorbroken en essentiële en relevante informatie niet beschikbaar was bij de personen die er over moesten beschikken om met volledige kennis van zaken te kunnen beslissen over de onmiddellijke aanhouding van Nochtans had die informatie perfect beschikbaar kunnen zijn door een volledige samenstelling van het strafdossier.

Het belang van deze ontbrekende informatie in het strafdossier is enorm en de invloed ervan op de beoordeling door de rechtbank kan in alle ernst niet worden ontkend of geminimaliseerd, aangezien de vrees tot ontvluchting conform het toenmalige artikel 33, §2 WvH het enige criterium was om de beklaagde onmiddellijk aan te houden.

In het bijzonder onderzoek van de Hoge Raad voor de Justitie komt meermaals aan bod dat in het strafdossier onvoldoende elementen aanwezig waren om een adequate risico-inschatting mogelijk te maken.

Zo wordt ook het volgende vermeld [STUK 29, p. 38]:

- *“Het ter inlichting voegen van vroegere (geseponeerde) dossiers of beslissingen had mogelijk meer licht kunnen werpen op de persoonlijkheid van ... (zie ook p. 13).*
- *“Uitgebreidere inlichtingen over eerdere veroordelingen (over zedenzaken of zaken waarbij fysiek geweld aan te pas kwam) en het verloop van de strafuitvoering (zie ook hoger p. 12 over de opsluitingsfiche) zijn nuttig om risico's beter te kunnen inschatten.”*

De wettelijke grondslag inzake de vrees tot ontvluchting moet uiteraard kunnen worden beoordeeld, zodat het niet voorzien van de beoordelingsmogelijkheden in hoofde van de rechter foutief is.

77. Verwerende partij is aansprakelijk voor de rechterlijke macht in het algemeen en de fout van een parketmagistraat in het bijzonder.¹⁸ Een normaal zorgvuldige en vooruitziende parketmagistraat, geplaatst in dezelfde omstandigheden, zou diezelfde fout niet hebben begaan en de detentiefiche en inlichtingen over vroegere (geseponeerde) dossiers en veroordelingen van ... hebben toegevoegd aan het strafdossier, alsook de rechtbank ter zitting hebben geïnformeerd over die informatie. Des te meer omdat het openbaar ministerie de onmiddellijke aanhouding vorderde, en bijgevolg weet – minstens moet weten – dat deze stukken bij de beoordeling daarvan essentieel zijn, zodat het ontbreken ervan het openbaar ministerie had moeten aanzetten tot handelen, wat zij evenwel heeft nagelaten.

¹⁸ Gent 26 februari 2004, *NJW* 2004, 846; T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Buitencontractueel Aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 231.

Verwerende partij stelt botweg dat het dossier voldeed aan de “voorwaarden van een dossier waarover de rechtbank vermocht te oordelen”, maar dit is niet ernstig. Bovendien hebben concludanten er het raden naar op welke voorwaarden verwerende partij zich meent te kunnen beroepen.

Rekening houdend met het profiel en de strafrechtelijke voorgaanden en gevangenisstraffen van ... , is het foutief om de detentiefiche en inlichtingen over veroordelingen niet te hanteren in het strafdossier en de rechtbank niet in kennis te stellen van de cruciale informatie die blijkt uit de documenten. Er werd onnauwkeurig te werk gegaan. Aangezien ... eerder een effectieve gevangenisstraf had uitgezeten, had het openbaar ministerie moeten weten dat de informatie over de detentie vereist was om een correcte risicoanalyse te kunnen doorvoeren.

Meer nog, het openbaar ministerie vorderde zelf de onmiddellijke aanhouding van ... , zodat het geen betoog hoeft dat een normaal zorgvuldige en vooruitziende parketmagistraat alle relevante elementen zou aanreiken over het ontvluchtingsgevaar van de beklaagde. Tevens kan van een parketmagistraat worden verwacht dat hij/zij de onttrekkingen door ... duidelijk in de verf zou zetten en ter sprake zou brengen ter zitting.

Dit geldt overigens evenzeer voor de vermelding uit het proces-verbaal van de politie [STUK 29, p. 11]:

“Het strafdossier bevat wel een bondige vermelding in een proces-verbaal van de politie van 31 oktober 2016 dat ... ANG gekend is voor “3x ontvluchting van gevangenen”. De opsluitingsfiche van ... , die tijdens het bijzonder onderzoek werd ingezien, bevatte enkel informatie over zijn huidige opsluiting en zijn niet-terugkeren naar de gevangenis in het verleden.”

Ook de risico's die verbonden zijn aan een gebrek aan noodzakelijke informatie over het ontvluchtingsgevaar van een reeds veroordeelde zedendelinquent die opnieuw dergelijke ernstige zedenfeiten heeft gepleegd, zijn redelijk voorzienbaar voor het openbaar ministerie, die instaat voor de bescherming van de maatschappij.

Aangezien de documenten ontbraken in het dossier, was geen degelijke risicoanalyse voorhanden en werden de drie ontvluchtelingen van ... niet in rekening gebracht bij de beoordeling over de vordering tot onmiddellijke aanhouding van

Er was dus weldegelijk sprake van een ontvluchtingsgevaar dat de onmiddellijke aanhouding had verantwoord.

Bovendien spreekt de latere beslissing van het Hof van beroep te Antwerpen boekdelen: op **26 juni 2019** werd ... in graad van beroep wel onmiddellijk aangehouden voor diezelfde feiten, terwijl het onttrekkingsgevaar toen nog steeds het enige wettelijke criterium was [STUK 29, p. 35]:

“Het hof beveelt tevens de onmiddellijke aanhouding van ... wegens het bestaan van onttrekkingsgevaar, gelet op de hoogte van de gevangenisstraf.”

78. Het is eigenaardig en onjuist dat verwerende partij zijn argumentatie toespitst op het gebrek aan recidivegevaar als wettelijk criterium voor een onmiddellijke aanhouding, alsook dat de Hoge Raad voor de Justitie het nodig acht om in het besluit van het bijzonder onderzoek te vermelden [STUK 29, p. 45]:

“De beslissing om de onmiddellijke aanhouding niet te bevelen kan verwonderen, maar het recidivegevaar was toen geen wettelijke grond om de onmiddellijke aanhouding te bevelen.”

Er wordt bewust een verkeerd uitgangspunt gehanteerd door verwerende partij en ook de vermelding over het recidivegevaar in het verslag van de Hoge Raad is irrelevant voor de beoordeling van de hierboven beschreven fout in hoofde van verwerende partij.

Het is niet het recidivegevaar, maar het onttrekkingsgevaar dat van belang was als wettelijk criterium voor een onmiddellijke aanhouding en waarvan onvoldoende informatie beschikbaar was in het dossier, terwijl dit gevaar weldegelijk voorhanden was en dit ook kon blijken uit de stukken (detentiefiche) mochten deze aan het dossier toegevoegd geweest zijn.

Dit staat los van het feit dat de (toenmalige) onmogelijkheid om de onmiddellijke aanhouding te bevelen op grond van o.a. het risico op recidive (dat hierin onmiskenbaar voorhanden was) een onrechtmatige *lacuna legis* (leemte in de wetgeving) was.

79. De rechter die uitspraak doet over de onmiddellijke aanhouding en aldus het onttrekkingsgevaar doet dit op gemotiveerde wijze en dit in de veroordelende beslissing zelf.¹⁹

Als motivering voor het onttrekkingsgevaar kunnen bv. de zwaarte van de uitgesproken straf of de zwaarwichtigheid van de feiten worden aangehaald.²⁰ Dit wordt toegepast door het Hof van beroep Antwerpen in de beslissing van 26 juni 2019 (*supra* randnr. 57).

iii. Fouten: hoger beroep is niet met de nodige diligentie en prioriteit en niet binnen een redelijke termijn behandeld en er werd beslist tot de sluiting van de C2-kamer zonder enige screening van de dossiers

¹⁹ ORDE VAN VLAAMSE BALIES, *Handboek strafprocesrecht voor de advocaat-stagiair 2018-2019*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2018, 143.

²⁰ Cass. 12 augustus 1991, *Arr.Cass.* 1990-91, 1082; P. DAENINCK, *Praktische gids voorlopige hechtenis*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2020, 180; R. VAN CAMP en S. VANDROMME, “Onmiddellijke aanhouding” in X., *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2004, afl. 45, (181) 187.

80. Rechtspreken is een kerntaak van de overheid. Tijdig en goed rechtspreken is een wezenskenmerk van de democratische rechtsstaat. **Elke burger moet er op kunnen vertrouwen dat in alle dossiers tijdig en correct recht wordt gesproken.** Indien dat niet gebeurt, handelt de Belgische Staat foutief.

81. De toegang tot de rechter is een grondrecht dat in de Belgische Grondwet en in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens wordt gevrijwaard.

Artikel 13 Grondwet bepaalt:

“Niemand kan tegen zijn wil worden afgetrokken van de rechter die de wet hem toekent”.

Artikel 6.1. Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens bepaalt (hierna afgekort als “EVRM”):

*“Bij het vaststellen van zijn burgerlijke rechten en verplichtingen of bij het bepalen van de gegrondheid van een tegen hem ingestelde vervolging heeft een ieder recht op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak, **binnen een redelijke termijn**, door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat bij de wet is ingesteld. De uitspraak moet in het openbaar worden gewezen maar de toegang tot de rechtszaal kan aan de pers en het publiek worden ontzegd, gedurende de gehele terechtzitting of een deel daarvan, in het belang van de goede zeden, van de openbare orde of nationale veiligheid in een democratische samenleving, wanneer de belangen van minderjarigen of de bescherming van het privé leven van procespartijen dit eisen of, in die mate als door de rechter onder bijzondere omstandigheden strikt noodzakelijk wordt geoordeeld, wanneer de openbaarheid de belangen van een behoorlijke rechtspleging zou schaden.”*

(eigen benadrukking)

Ook het recht op behandeling van een strafzaak binnen een redelijke termijn is opgenomen in supranationale bepalingen en nationale wetgeving, zoals artikel 6.1. EVRM en artikel 21ter V.T.Sv.

De doelstelling van het recht op behandeling en berechting binnen een redelijke termijn bestaat niet enkel in het zoveel mogelijk beperken van de onzekerheid waarmee een verdachte wordt geconfronteerd onder de dreiging van een tegen hem ingestelde strafvervolging, maar de behandeling van een strafzaak binnen een redelijke termijn is ook cruciaal voor een deugdelijke waarheidsvinding en noodzakelijk voor de bescherming van de samenleving en eventuele slachtoffers. Verder zijn de behandeling en berechting binnen een redelijke termijn ook in het belang van de rechtszekerheid, de goede rechtsbedeling en de effectiviteit en geloofwaardigheid van justitie.²¹

Deze redelijke termijn wordt niet *in abstracto* beoordeeld, maar steeds *in concreto* en aldus rekening houdend met de gegevens die eigen zijn aan iedere zaak, waaronder de complexiteit van de zaak, de

²¹ L. DECLERCQ, “De redelijke termijn of de onredelijke vertraging in strafzaken: artikel 6, lid 1, van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Rede uitgesproken op de plechtige openingszitting van het hof van beroep te Gent op 1 september 1988”, *RW* 1988-89, (377) 378 en 380.

houding van de verdachte, de houding van de gerechtelijke autoriteiten en de ernst van de feiten, ...²²
Het beoordelen van het redelijk karakter van de termijn is aldus een feitenkwestie.

De lange duur van een strafzaak kan niet worden verantwoord door een overbelasting van de gerechtelijke autoriteiten en de hoven en rechtbanken. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (hierna afgekort als “EHRM”) heeft al meermaals geoordeeld dat **een blijvende en structurele overbelasting een onverschoonbare vertraging vanwege de betrokken nationale staat is.**²³

Bovendien behoort het tot de taak van de rechterlijke macht om te waken over de regelmatigheid van de dienst van de hoven en rechtbanken.²⁴ Artikel 140 Ger.W. luidt als volgt:

“Het openbaar ministerie waakt voor de regelmatigheid van de dienst van de hoven en rechtbanken.”

Als rechtsstaat heeft België de verplichting om het gerechtelijk apparaat zo te organiseren en te doen werken dat burgerlijke en strafrechtelijke zaken binnen een redelijke termijn worden afgehandeld.²⁵

De Belgische Staat is in het verleden reeds bij herhaling veroordeeld door het EHRM wegens schending van de redelijke termijn binnen de welke een procedure moet zijn gevoerd (en voltooid).²⁶

Met een recent arrest van 6 september 2023 (*Van den Kerkhof t. België*, nr. 13630/19) werd België nog veroordeeld wegens de schending van de redelijke termijn bij de behandeling van een burgerlijke rechtszaak voor het hof van Beroep te Brussel.

82. Het kan niet worden betwist dat verwerende partij voormelde bepalingen inzake de toegang tot de rechter en de redelijke termijn-vereiste heeft geschonden in de behandeling van de verkrachtingszaak van ... en het hoger beroep dat door ... werd ingesteld tegen het vonnis van de correctionele rechtbank van 30 juni 2017. Ook is er sprake van een flagrante schending van de algemene zorgvuldigheidsnorm.

Op basis van verschillende foutieve handelingen staat vast dat verwerende partij in de zaak-... enerzijds de redelijke termijn voor de behandeling van de zaak heeft geschonden zonder enige geoorloofde verantwoording en anderzijds de zaak onterecht niet als prioritair heeft beschouwd.

²² Bv. EHRM 24 oktober 1989, *H. t. Frankrijk*; EHRM 23 oktober 1990, *Moreira de Azevedo t. Portugal*; Cass. 20 maart 1972, *Pas.* 1972, 677.

²³ Bv. EHRM 13 juli 1983, *Zimmermann en Steiner/Zwitserland*; EHRM 25 juni 1987, *Milasi t. Italië*; EHRM 23 oktober 1990, *Moreira de Azevedo t. Portugal*; L. DECLERCQ, “De redelijke termijn of de onredelijke vertraging in strafzaken: artikel 6, lid 1, van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Rede uitgesproken op de plechtige openingszitting van het hof van beroep te Gent op 1 september 1988”, *RW* 1988-89, (377) 384.

²⁴ Artikel 140 Ger.W.; L. DECLERCQ, “De redelijke termijn of de onredelijke vertraging in strafzaken: artikel 6, lid 1, van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Rede uitgesproken op de plechtige openingszitting van het hof van beroep te Gent op 1 september 1988”, *RW* 1988-89, (377) 379.

²⁵ F. LAMBRECHTS, “De achterstand in gerechtszaken en de rechten van de mens”, *RW* 1984-85, (791) 791.

²⁶ ABOUD, Arrest 4 september 2019; HO 9 april 2020; VANDROEMME 9 april 2020; VAN HERCK 5 maart 2020; PRINGELS en PONET 5 maart 2020.

a. Schending van de redelijke termijn en sluiting van de C2-kamer

83. De tijdslijn van de behandeling van de zaak en de vaststellingen over het verloop van de procedure laten geen twijfel bestaan over de schending van de redelijke termijn [STUK 29]:

- Vanaf de aangifte van het slachtoffer op **31 oktober 2016** en de vrijheidsberoving van ... op **6 november 2016** tot de uitspraak van de correctionele rechtbank op **30 juni 2017** heeft de procedure in eerste aanleg acht maanden geduurd;
- Op **27 juli 2017** heeft ... hoger beroep aangetekend tegen het vonnis van de correctionele rechtbank (enkel tegen de strafmaat!) en op **9 respectievelijk 10 augustus 2017** hebben zowel de griffie van het Hof van beroep als het parket-generaal het dossier ontvangen;

Het is dan ook weezinwekkend dat het arrest pas werd geveld op **26 juni 2019** en de behandeling in hoger beroep aldus een doorlooptijd heeft gekend van drieëntwintig maanden.

Het is tergend dat verwerende partij de totale behandelingstermijn reduceert en meermaals insinueert dat deze 21 maanden bedroeg, wat onzin is en wordt tegengesproken door de onbetwiste chronologie. Terwijl 21 maanden evenzeer onaanvaardbaar is.

- Pas vijf maanden na ontvangst van het dossier heeft de eerste voorzitter van het Hof van beroep op **8 maart 2018** beslist om de zaak toe te bedelen aan de C2-kamer op de zitting van 9 mei 2018 en heeft de advocaat-generaal bevel gegeven aan de gerechtsdeurwaarder om ... te dagvaarden op de zitting van 9 mei 2018;
- Op **4 mei 2018** kregen de raadsman van ... en de advocaat-generaal kennis van de ambtshalve beslissing tot uitstel van de zaak door de voorzitter van de C2-kamer;
- Terwijl de zaak was vastgesteld voor behandeling op de zitting van 9 mei 2018, besliste de C2-kamer op **9 mei 2018** om de behandeling van de zaak om organisatorische redenen uit te stellen naar 28 november 2018. Ook werden conclusietermijnen vastgelegd;
- Opnieuw kwam de geplande zitting in het gedrang, aangezien de eerste voorzitter van het Hof van beroep in de dienstregeling van **3 juli 2018** heeft beslist om de C2-kamer voorlopig op non-actief te zetten met ingang van 3 september 2018;
- Zo geschiedde: op **24 juli 2018** heeft de raadsman van ... kennis gekregen van de brief van de eerste voorzitter van het Hof van beroep met de mededeling dat de werking van de C2-

kamer tijdelijk werd opgeschort wegens een tekort aan raadsheren door de aanhoudende besparingen en dat de zaak dus niet zal worden behandeld op 28 november 2018;

- Op **28 november 2018** vond aldus geen zitting plaats, aangezien de zaak onbepaald werd uitgesteld wegens een tijdelijke opschorting van de werking van de C2-kamer;
- Opnieuw maanden later heeft de procureur-generaal op **20 februari 2019** een overzicht laten opstellen door een advocaat-generaal van het aantal dossiers van de opgeheven C2-kamer;

Het is schrijnend en manifest foutief en onzorgvuldig om pas eind februari 2019 voor het eerst een overzicht van de 77 onbehandelde dossiers op te stellen, terwijl de beslissing tot sluiting van de C2-kamer al dateert van 3 juli 2018. Er werd dus meer dan zeven maanden (!) gewoonweg geen blik geworpen op de dossiers, waaronder de zaak van

- Na de eedaflegging en installatie van de nieuwe eerste voorzitter van het Hof van beroep op **3 april 2019** werd op **24 april 2019** een beschikking geveld tot het houden van buitengewone zittingen van de C2-kamer op 22 mei, 5 juni en 12 juni 2019;

Aangezien de C2-kamer was gesloten vanaf 3 september 2018, heeft deze sluiting dus meer dan acht maanden geduurd (met een eerste geplande zitting op 22 mei 2019).

- Op **6 mei 2019** heeft de advocaat-generaal bevel gegeven aan de gerechtsdeurwaarder om ... te dagvaarden op de zitting van 5 juni 2019, dit met de mededeling dat de zaak op die zitting niet ten gronde zou worden behandeld. De dagvaarding werd betekend op **8 mei 2019**;

Belangrijk:

- o Deze procedurele stappen dateren van na de onrustwekkende verdwijning van Julie en de gewelddadige verkrachting en moord door ... ;
 - o Aangezien de zaak sowieso niet ten gronde zou worden behandeld op de zitting van 5 juni 2019, had ... nog steeds vrij rondgelopen, aangezien zijn onmiddellijke aanhouding niet werd bevolen.
- Nadat ... op 6 mei 2019 van zijn vrijheid werd beroofd en op 7 mei 2019 werd aangehouden voor het gewelddadig overlijden van Julie, heeft de advocaat-generaal op **9 mei 2019** bevel gegeven aan de gerechtsdeurwaarder om ... te dagvaarden op de zitting van 5 juni 2019,

doch zonder de mededeling dat de zaak op die zitting niet ten gronde zou worden behandeld.
De dagvaarding werd betekend op **15 mei 2019**;

- Uiteindelijk werd de zaak behandeld op de buitengewone zitting van de C2-kamer op **5 juni 2019** en werd uitspraak van het arrest ten gronde gedaan op **26 juni 2019**.

84. De schending van de redelijke termijn is duidelijk het gevolg van een gebrekkige en foutieve organisatie en werking van het Hof van beroep Antwerpen door de rechterlijke macht.

Ten eerste was er **abnormaal lange termijn van negen maanden** tussen de ontvangst van de zaak door het Hof en het parket-generaal en de eerste zitting [STUK 29, p. 18]:

“In de zaak ... duurde het negen maanden tussen de ontvangst van de zaak en de eerste zitting. Dat is een abnormaal lange termijn. De gemiddelde termijn in strafzaken bedraagt immers ongeveer vier maanden en de zaak ... was, volgens de interne regeling, een zaak die prioritair had moeten worden behandeld.”

(eigen benadrukking)

Ten tweede is de schending van de redelijke termijn mede het gevolg van de **ambtshalve beslissing** van de voorzitter van de C2-kamer om de zaak, die stond vastgesteld voor behandeling op de zitting van 9 mei 2018, “om organisatorische redenen – tijdelijke overbelasting van de kamer” uit te stellen [STUK 29, p. 24]:

“Bij brief van 4 mei 2018 (dezelfde dag per e-mail verstuurd) zijn ... , zijn advocaat en het openbaar ministerie door de voorzitter van de C2-kamer ervan op de hoogte gesteld dat de zaak “om organisatorische redenen – tijdelijke overbelasting van de kamer – niet behandeld kan worden en ambtshalve zal worden uitgesteld”. Zij worden verder verzocht aanwezig te zijn ter zitting om de zaak op tegenspraak uit te stellen, al dan niet met het bepalen van conclusietermijnen en mee te delen wat de benodigde pleitduur zal zijn.”

(eigen benadrukking)

Ook is uit het bijzonder onderzoek van de Hoge Raad voor de Justitie gebleken dat de voorzitter van de C2-kamer de zaak ambtshalve heeft uitgesteld voorafgaand aan de zitting, dit **zonder enig overleg met het openbaar ministerie**. Nochtans behoort het tot de verantwoordelijkheid van het openbaar ministerie om zaken vast te stellen en te bepalen welke zaken al dan niet op zitting komen [STUK 29, p. 26]:

“Het ambtshalve uitstellen van zaken, voorafgaand aan de zitting en zonder overleg met het openbaar ministerie, getuigt niet van een behoorlijk zittingsmanagement. Er moet overleg zijn tussen het parket-generaal en het hof over het vaststellen en uitstellen van zaken.

Het overleg moet een goed beheer mogelijk maken van de zittingsrollen en communicatie over de bijzonderheden van zaken, zoals hun prioritair karakter en de redenen daarvan.”

Het is nog straffer dat de voorzitter van de kamer heeft verklaard dat hij voorafgaand aan zijn beslissing om uit te stellen geen kennis heeft genomen van de inhoud van de zaak [STUK 29, p. 27].

Ten derde heeft de behandeling van de zaak ook een abnormaal lange termijn gekend door de **ambtshalve beslissing** van de eerste voorzitter van het Hof van beroep om de C2-kamer waaraan de zaak was toebedeeld voorlopig op non-actief te zetten [STUK 29, p. 24]:

- *“Bij beschikking van de eerste voorzitter van 3 juli 2018 wordt de dienstregeling voor het gerechtelijk jaar 2018-2019 vastgelegd. Hierin wordt beslist om de C2-kamer vanaf 3 september 2018 **voorlopig op non-actief** te zetten, **waarbij wordt bepaald dat deze enkel zitting zal houden als de dienst dit vereist**, alsook voor de uitspraak van het arrest in eventueel nog in beraad zijnde zaken.”*

Het kan niet worden begrepen waarom de dienst niet zou vereisen dat de zaak van ... (naast de andere 76 hangende dossiers voor de C2-kamer), mede gelet op het prioritair karakter, zou kunnen worden behandeld of minstens gescreend.

- *“Op 24 juli 2018 zijn de partijen door de eerste voorzitter van het hof op de hoogte gesteld van het opschorten van de C2-kamer: **“Door aanhoudende besparingen worden wij geconfronteerd met een tekort aan raadsheren, dat nog verder oploopt in de komende maanden, zodat het noodzakelijk is de werking van de correctionele kamer C2 tijdelijk op te schorten.** De behandeling van uw zaak, voor deze kamer vastgesteld op 28 november 2018, zal dus geen doorgang kunnen vinden. U hoeft zich dus niet te verplaatsten en dient op deze datum niet te verschijnen. De regeling voor de mededeling en neerlegging van conclusies en stukken zoals in de beschikking bepaald blijft evenwel onverkort van kracht. U zal **later een nieuwe kennisgeving** ontvangen met vermelding van de kamer, datum en uur waarop uw zaak wel zal kunnen behandeld worden.”*

Er wordt dus niet eens een nieuwe concrete datum in het vooruitzicht gesteld.

(eigen benadrukking)

Overigens is het vaststaande rechtspraak dat de onredelijk lange duur van een strafzaak niet kan worden verantwoord door een structurele overbelasting van het systeem, een onderbezetting van de magistratuur of een gebrek aan middelen (*supra* randnr. 81).²⁷ Het is net zo dat verwerende partij zijn rechtssysteem zo moet organiseren dat er binnen een redelijke termijn recht kan worden gesproken. Bovendien is deze decennialange problematiek op haar beurt het gevolg van het foutief handelen van in hoofdorde de uitvoerende macht, maar waarbij ook de wetgevende macht niet geheel vrijuit gaat (*infra* vanaf randnr. 88).

²⁷ Bv. EHRM 13 juli 1983, *Zimmermann en Steiner/Zwitserland*; EHRM 25 juni 1987, *Milasi t. Italië*; EHRM 23 oktober 1990, *Moreira de Azevedo t. Portugal*; L. DECLERCQ, “De redelijke termijn of de onredelijke vertraging in strafzaken: artikel 6, lid 1, van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Rede uitgesproken op de plechtige openingszitting van het hof van beroep te Gent op 1 september 1988”, *RW* 1988-89, (377) 384.

Ten vierde is het onbegrijpelijk dat de betrokken actoren die het dossier op de lange baan hebben geschoven en de zaak ambtshalve hebben uitgesteld respectievelijk de werking van de kamer voorlopig hebben geschorst, zelfs **geen kennis hadden van de inhoud van het dossier** van ... :

- *“De voorzitter van de kamer heeft verklaard dat hij voorafgaand aan zijn beslissing om uit te stellen geen kennis heeft genomen van de inhoud van de zaak.” [STUK 29, p. 27];*
- *“Op 3 juli 2018 besliste de eerste voorzitter van het hof van beroep om de C2-kamer op non-actief te zetten. Alle hangende zaken werden daardoor voor onbepaalde duur uitgesteld zonder dat ze werden gescreend op hun prioritair karakter.” [STUK 29, p. 28].*

De hangende zaken werden voor onbepaalde tijd uitgesteld en zijn letterlijk in de kast blijven liggen. Er werd noch door het parket-generaal noch door het Hof van beroep een screening uitgevoerd om na te gaan of er zaken bij waren die prioritair dienden te worden behandeld, noch werd nagegaan of het onbepaald uitstel in sommige zaken bepaalde risico's inhield [STUK 29, p. 33].

Het is pas **begin februari 2019** dat de huidige (toen toekomstige) eerste voorzitter de procureur-generaal heeft verzocht om een overzicht op te stellen van het aantal dossiers dat was vastgesteld bij de opgeheven C2-kamer en om de gevoelige dossiers op te lijsten. Het resultaat op **20 februari 2019** (en aldus meer dan zeven maanden na de sluiting van de kamer) was stuitend [STUK 29, p. 34]:

“Uit het overzicht bleek dat er 77 zaken van de C2-kamer voor onbepaalde tijd waren uitgesteld. Een aantal van deze zaken wordt aangeduid als gevoelig wegens de aard van de feiten, waaronder enkele zedenzaken en gewapende overvallen.”

(eigen benadrukking)

Toen pas kregen de 77 dossiers voor het eerst enige aandacht [STUK 29, p. 34]:

“Vervolgens werd door de eerste voorzitter, in samenspraak met de procureur-generaal, beslist om de C2-kamer opnieuw te activeren en de uitgestelde zaken daar te behandelen. Er werd voor geopteerd om de kamer vanaf september 2019 weer te openen, maar al in mei en juni 2019 enkele inleidingszittingen te houden zodat er conclusietermijnen gegeven konden worden zodat de zaken zeker zouden worden behandeld vanaf september 2019.

Bij beschikking van 24 april 2019 beslist de eerste voorzitter dat de C2-kamer buitengewone zittingen zal houden op 22 mei, 5 juni en 12 juni 2019.”

Deze stappen (screening en organisatie buitengewone zittingen) waren perfect mogelijk geweest in 2018 [STUK 29, p. 35]:

“De beschikking van 24 april 2019 van de eerste voorzitter toont aan dat een screening van de zaken mogelijk was in 2018. Vijfenzestig zaken werden op 22 mei, 5 juni en 12 juni 2019 enkel opgeroepen voor een verdere procedureregeling.”

Ten vijfde werden de zaken van de C2-kamer, waaronder het dossier van ... , **niet toebedeeld aan een andere kamer** en werd niet gezocht naar alternatieve oplossingen:

- Bij het ambtshalve uitstel [STUK 29, p. 26]:

“Alvorens zaken uit te stellen moet eerst onderzocht worden of de kamer daadwerkelijk overbelast is, waarom dit zo is en wat de mogelijkheden zijn om hieraan te verhelpen. De reactie op een tijdelijke overbelasting van een kamer mag er niet in bestaan de zaken louter uit te stellen. In ieder geval moet de voorzitter van de kamer de problematiek bespreken met de parketmagistraat en desnoods met de eerste voorzitter om te zoeken naar andere oplossingen.”

- Bij het sluiten van de C2-kamer [STUK 29, p. 32]:

“Met zijn beslissing van 3 juli 2018 heeft de eerste voorzitter van het hof van beroep te Antwerpen de zaken echter niet toebedeeld aan andere correctionele of burgerlijke kamers. De zaken die hangende waren voor de C2-kamer – waaronder de zaak ... – werden onbepaald (sine die) uitgesteld. Er werd niet grondig onderzocht of ze aan andere kamers konden worden toebedeeld overeenkomstig artikel 109 van het Gerechtelijk Wetboek.”

Nochtans is de eerste voorzitter van het Hof van beroep conform artikel 109 Ger.W. belast met de algemene leiding en organisatie van het hof:

“De eerste voorzitter is belast met de algemene leiding en de organisatie van het hof. Hij kan een of meer kamervoorzitters aanwijzen om hem bij te staan. Hij verdeelt de zaken overeenkomstig het bijzonder reglement van het hof. Wanneer de behoeften van de dienst het rechtvaardigen, zoals de respectieve werklast van de kamers, de onbeschikbaarheid van een of meer raadsheren die daarin gewoonlijk zitting hebben, de bijzondere deskundigheid van sommigen van hen om een of meer zeer technische zaken te behandelen, de mate waarin het onderzoek van een zaak of van zaken die de eerste voorzitter, in afwijking van het voornoemde reglement, aan iemand anders wil toewijzen, gevorderd is en deze zaak of zaken klaar is of zijn voor behandeling, of andere daarmee vergelijkbare objectieve gronden, kan hij een deel van de zaken die aan een kamer zijn toegewezen, onder de andere kamers van het hof verdelen. Ingeval van moeilijkheden in verband met de verdeling van de zaken onder de kamers van eenzelfde hof van beroep is artikel 88, § 2, van toepassing.”

(eigen benadrukking)

Eenzijds heeft de eerste voorzitter op basis van artikel 109 Ger.W. niet de bevoegdheid om een kamer te sluiten, maar enkel om een deel van de zaken te verdelen onder andere kamers van het Hof. Van een volledige sluiting kan dus zelfs geen sprake zijn.

Anderzijds werden de mogelijkheid en noodzaak tot een herverdeling van de zaken en de toebedeling ervan aan een andere kamer zelfs niet onderzocht. Uit het advies van de procureur-generaal van 3 juli 2018 met betrekking tot het voorstel van dienstregeling voor het gerechtelijk jaar 2018-2019 (en aldus de sluiting van de C2-kamer) kan worden afgeleid dat hij ervan uitging dat de vastgestelde zaken, waaronder het dossier van ... , zouden worden herverdeeld over de andere kamers.

Echter heeft het parket-generaal noch de toenmalige eerste voorzitter een voorstel van toebedeling gedaan of concrete initiatieven genomen om de vastgestelde zaken te herverdelen [STUK 29, p. 33].

De procureur-generaal en de eerste voorzitter hadden evident moeten overleggen om te beslissen wat er concreet met deze zaken had moeten gebeuren. Zij hebben de betreffende zaken niet onderzocht of opgevolgd, wat absoluut foutief is.

Deze onwettige sluiting van de C2-kamer is een zeer zwaarwichtige fout op zichzelf. Zonder enige wettelijke grondslag en met een onbegrijpelijk gebrek aan communicatie tussen het parket-generaal en de eerste voorzitter werd beslist om de kamer zonder pardon te sluiten en 77 dossiers met een uiterst ernstige inhoud niet te herverdelen.

Ten zesde en ten overvloede merken concludanten op dat de zaak van ... uiteindelijk op **5 juni 2019** ten gronde werd behandeld, maar **enkel en alleen omdat Julie gewelddadig was overleden** op 4 mei 2019.

De overige 76 zaken kwamen in juni 2019 nog niet in aanmerking voor een behandeling ten gronde zoals de zaak van ... [STUK 29, p. 35].

b. Geen beoordeling over het prioritair karakter, noch prioritaire behandeling van de zaak

85. De schending van de redelijke termijn hangt samen met de fout van het parket-generaal en de eerste voorzitter van het Hof om de zaak van ... niet te onderzoeken op het prioritair karakter en het hoger beroep niet met de nodige prioriteit te behandelen.

Het prioriteitenbeleid in strafzaken wordt beschreven door de Hoge Raad voor de Justitie, waarvan de volgende aspecten cruciaal waren voor de behandeling van het hoger beroep van ... [STUK 29, p. 20]:

“Qua materie van de zaak (soort zaak) heerst er geen bijzondere onderlinge rangschikking, aangezien zij maatschappelijk even belangrijk worden geacht. Uitzondering hierop zijn zaken die de “aantasting van de fysieke integriteit” betreffen, omdat deze zaken raken aan de psychische en fysieke integriteit van personen. Het gaat o.a. om zedenzaken, diefstal met geweld, intra-familiaal geweld en zware slagen.

Daarnaast wordt voor het bepalen van de voorrang gekeken naar alle aspecten van het strafdossier en meer specifiek:

o de "rubrieken uit het meldingsformulier", nl. de verjaring van de strafvordering, de hoedanigheid van de verdachte, de respons van de publieke opinie, de slachtoffergevoeligheid, dossiers georganiseerde criminaliteit of bijzonderheden;

o de "grievens van de partijen";

o de "uitgesproken straf" in functie van het strafrechtelijk verleden (recidive);

o de "beoordeling over schuld of onschuld";

o de "opgeworpen juridische vraagstukken";

o de "belangen van de slachtoffers/burgerlijke partijen";

o de "in het gedrang zijnde rechten van verdediging";

o het "recht op een eerlijk proces van beklaagde(n) en van de slachtoffers"."

(eigen benadrukking)

Het prioriteitenbeleid in strafzaken werd niet gerespecteerd en is simpelweg zelfs niet beoordeeld door de rechterlijke macht.

Het parket-generaal en de eerste voorzitter zijn op geen enkel moment overgegaan of hebben niet laten overgaan tot een screening van de dossiers van de C2-kamer op hun prioritair karakter. Dat deze screening niet is gebeurd, wordt door verwerende partij erkend in randnummer 4.3.4. van zijn eerste conclusie.

Het is werkelijk ongezien en uiterst foutief en schadelijk om tientallen zaken, waaronder zware zedenfeiten, gewoon in de kast te laten liggen zonder enige screening of toebedeling aan een andere kamer.

De zaak van ... zou om tal van redenen nochtans met de nodige prioriteit moeten en kunnen worden behandeld, waaronder de volgende: het is een zaak die de aantasting van de fysieke integriteit betreft (veroordeling voor zedenfeit én diefstal met geweld), de gepleegde feiten (die niet worden betwist) zijn zeer ernstig en er moet worden gekeken naar de zwaarte van de uitgesproken straf in functie van zijn strafrechtelijk verleden (recidive).

Conform het eigen prioriteitenbeleid moest de zaak van ... aldus prioritair worden geacht, wat wordt bevestigd door de procureur-generaal [STUK 29, p. 22]:

“Volgens de procureur-generaal is het voor de zittingsmagistraten vanzelfsprekend dat dossiers die de fysieke/psychische integriteit betreffen, voorrang hebben. In dit dossier is er geen voorrang gegeven. ... werd in eerste aanleg nochtans veroordeeld tot een zware straf.”

Niet enkel de procureur-generaal, maar ook de Hoge Raad voor de Justitie bevestigt dat de zaak van ... als prioritair had moeten worden behandeld [STUK 29, p. 18]

“In de zaak ... duurde het negen maanden tussen de ontvangst van de zaak en de eerste zitting. Dat is een abnormaal lange termijn. De gemiddelde termijn in strafzaken bedraagt immers ongeveer vier maanden en de zaak ... was, volgens de interne regeling, een zaak die prioritair had moeten worden behandeld.”

(eigen benadrukking)

Verwerende partij slaat deze erkenningen over het prioritair karakter in de wind, maar verwijst enkel naar de passage uit het verslag van de Hoge Raad waarin nog wordt opgemerkt dat het bij een screening niet zeker was geweest dat men de zaak daadwerkelijk als prioritair zou hebben beschouwd. Vooreerst is dit een subjectieve beoordeling en geen objectieve feitelijke vaststelling (*infra* derde middel). Daarnaast moet niet worden beoordeeld wat men *zou hebben gedaan*, maar wel wat men *zou moeten gedaan hebben* conform het prioriteitenbeleid. Thans staat vast dat geen enkele prioriteitsbeoordeling werd gemaakt, wat op zich volstaat om te besluiten dat foutief is gehandeld.

Voorts kan bezwaarlijk worden volgehouden dat een gemiddeld vooruitziend en diligent magistraat dit dossier niet als prioritair zou hebben weerhouden.

Bovendien is het feit dat de screening niet is gebeurd, foutief *an sich*.

c. Schending van de redelijke termijn, wettelijke taken en algemene zorgvuldigheidsnorm

86. Het is *in casu* onbetwistbaar dat de strafzaak van ... niet binnen een redelijke termijn of zonder onredelijke vertraging werd behandeld. **Als de rechterlijke macht correct was georganiseerd en had gefunctioneerd, dan was de zaak binnen een aanvaardbare termijn behandeld geweest.**

Het is aanstootgevend dat verwerende partij zijn fout tracht te verdoezelen door op te werpen dat de termijn voor de vaststelling van de zaak niet wettelijk is bepaald.

Omwille van de overschrijding van de redelijke termijn zijn zowel de artikelen 6.1. EVRM en 13 Grondwet, alsook de algemene zorgvuldigheidsnorm geschonden door verwerende partij.

Ook hebben het parket-generaal en de eerste voorzitter gehandeld in strijd met hun wettelijke taken overeenkomstig de artikelen 109 en 140 Ger.W.

De aanpak van verwerende partij getuigt niet van enige zorgvuldigheid of vooruitziendheid. Het is ondenkbaar dat een normaal zorgvuldig en vooruitziend persoon in dezelfde omstandigheden dergelijke aanpak zou hanteren.

Dat dergelijke onzorgvuldige aanpak schadelijke gevolgen zou kunnen hebben, was uiteraard niet onvoorzienbaar.

Voor de naleving van de redelijke termijn had verwerende partij rekening moeten houden met de gegevens van de zaak van Die beoordeling werd op geen enkele wijze gemaakt, want het dossier is nooit bekeken bij het nemen van de beslissingen tot ambtshalve en onbepaald uitstel van de zaak. Het tegendeel wordt niet aangetoond of aannemelijk gemaakt.

De feiten waren zeer ernstig (en werden niet betwist in graad van beroep) en hadden betrekking op de aantasting van de fysieke integriteit van personen, zodat het belang van de behandeling van de zaak voor de maatschappij zeer aanzienlijk was.

De prioriteit die moet worden verleend aan dringende zaken, wordt steeds *in concreto* gehanteerd ter beoordeling van de redelijke termijn.²⁸ *In casu* is de zaak van ... onterecht niet als prioritair behandeld.

Daarnaast was de behandeling van de zaak geenszins complex, zodat dit geen argument kon zijn voor de extreem lange doorlooptijd.

Bij de beoordeling van de complexiteit van de zaak wordt onder meer rekening gehouden met het aantal verdachten, de omvang en de moeilijkheidsgraad van het dossier.²⁹

Er moest enkel nog worden gepleit over de strafmaat, wat geen complexe aangelegenheid was, en er moesten geen onderzoekshandelingen meer worden gesteld. De behandeling van de zaak zou dus niet veel tijd van het Hof in beslag zou nemen en zou kunnen behandeld zijn met een relatief korte pleitduur.

Het is duidelijk dat het parket-generaal en het Hof geen conclusietermijnen zouden voorzien en de zaak meteen zou worden gepleit op de zitting van 9 mei 2018 [STUK 29, p. 21]:

“Op 8 maart 2018 werd door de zittingsmagistraat van het parket-generaal aan het hof voorgesteld de zaak toe te bedelen aan de C2-kamer om te worden behandeld op 9 mei 2018 om 10u30. Er werden zestig minuten voorzien om de zaak te behandelen en te pleiten over de strafmaat. De eerste voorzitter van het hof heeft dit voorstel dezelfde dag nog ondertekend.”

²⁸ F. LAMBRECHTS, “De achterstand in gerechtszaken en de rechten van de mens”, *RW* 1984-85, (791) 792-793.

²⁹ L. DECLERCQ, “De redelijke termijn of de onredelijke vertraging in strafzaken: artikel 6, lid 1, van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Rede uitgesproken op de plechtige openingszitting van het hof van beroep te Gent op 1 september 1988”, *RW* 1988-89, (377) 382.

Ook de Hoge Raad voor de Justitie stelt [STUK 29, p. 27]:

“De zaak ... handelde enkel over de strafmaat zodat er op 4 mei 2018 geen overtuigende redenen was om deze zaak ambtshalve uit te stellen.”

Er was dan ook geen reden voorhanden om de zaak ambtshalve uit te stellen op 4 mei 2018.

87. Ook het eigen streefdoel van het Hof van beroep toont de schending van de redelijke termijn aan [STUK 29, p. 23]:

“In het hof van beroep is het streefdoel de behandeltijd in strafzaken te beperken tot zes maanden en de gehele duur van het proces in hoger beroep (vanaf de datum van aantekenen van het hoger beroep tot de datum van de uitspraak) te beperken tot één jaar.”

Volgens het werkingsverslag over het jaar 2018 bedroeg de gehele duur van een strafproces voor de periode 2015-2018 gemiddeld tien maanden. Die termijn is *in casu* manifest overschreden [STUK 29, p. 35]:

“De volledige procedure in hoger beroep duurde bijna drieëntwintig maanden (22,73 maanden vanaf de ontvangst van het dossier op de griffie van het hof van beroep tot het arrest). Dit is bijna het dubbele van het streefdoel om de gehele duur van de procedure in hoger beroep (vanaf de datum van aantekenen van het hoger beroep tot de datum van de uitspraak) te beperken tot één jaar. De gemiddelde doorlooptijd voor de volledige procedure in hoger beroep is volgens het werkingsverslag van het hof van beroep in strafzaken 10,2 maanden voor 2018. De volledige doorlooptijd in hoger beroep in de zaak ... duurde bijna 22,73 maanden. Dit is meer dan het dubbele van de gemiddelde doorlooptijd in 2018, meer bepaald een toename van 122,84% ten opzichte van de gemiddelde doorlooptijd in 2018. Zelfs wanneer de kamer C2 niet tijdelijk op non-actief was gezet, zou de beroepsprocedure nog minstens 17 maanden hebben geduurd. De zaak had dan in november 2018 gepleit kunnen worden en het arrest zou ten vroegste zijn uitgesproken in december 2018.”

Ook de gemiddelde doorlooptijd werd verre van nagestreefd of gehaald [STUK 29, p. 25]:

“De tijd die het hof van beroep nodig had voor het behandelen van de zaak ... (vanaf de eerste zittingsdatum op 9 mei 2018 tot het eindarrest op 26 juni 2019) bedraagt meer dan dertien en een halve maand. De tijd die het hof van beroep nodig had is ruim meer dan het dubbele van de gemiddelde doorlooptijd in correctionele zaken die 5,1 maanden bedroeg in 2018 (meer bepaald 165% meer). Dat is een abnormaal lange termijn.”

Verder werd het onredelijk karakter van de doorlooptijd bevestigd door de nieuwe eerste voorzitter van het Hof van beroep tijdens de persconferentie op 8 mei 2019 [STUKKEN 21-23]:

“Is dat nu eigenlijk normaal, een behandeltijd van twee jaar voor een procedure in hoger beroep? Het antwoord daarop is heel eenvoudig: neen, dat is echt niet normaal.”

- iv. *Fout: geen voorkoming noch remediëring van structurele onderbezetting en niet-invulling van kader van het Hof van beroep Antwerpen*

88. Het behoort tot de bevoegdheid van de wetgevende macht om soeverein het personeelsbestand vast te stellen dat nodig is voor de goede werking van de rechtsstaat en de rechterlijke macht. Artikel 186, §1 Ger.W. bepaalt dat een wet de personeelsformatie van de magistraten en de leden van de griffie vaststelt. De personeelsformaties voor de hoven, rechtbanken, parketten-generaal en parketten van de eerste aanleg zijn in België dan ook bij wet vastgelegd (het zogenaamde “*wettelijk kader*”). De Wet betreffende de rechterlijke inrichting van 3 april 1953 is de basiswet, die intussen meermaals werd gewijzigd.³⁰

Vervolgens is het aan de uitvoerende macht om de wettelijke kaders in te vullen. Dit is haar grondwettelijke plicht. Artikel 108 Grondwet legt aan de uitvoerende macht de verplichting op om de verordeningen te maken en de besluiten te nemen die voor de uitvoering van de wetten nodig zijn:

“De Koning maakt de verordeningen en neemt de besluiten die voor de uitvoering van de wetten nodig zijn, zonder ooit de wetten zelf te mogen schorsen of vrijstelling van hun uitvoering te mogen verlenen.”

Er kan dus van de uitvoerende macht worden verwacht dat zij voldoet aan haar wettelijke en grondwettelijke verplichtingen en de continuïteit van de openbare dienst garandeert.³¹

Concluanten verwijzen naar het vonnis van de Franstalige Rechtbank van Eerste Aanleg Brussel van 13 maart 2020 [STUKKEN 30 en 31].³²

“Door het aantal magistraten en griffiers te bepalen die nodig zijn om de werklast te kunnen dragen en door het nodige budget te voorzien voor het invullen van de kaders aan 100 procent, heeft de wetgever van 2014 de uitvoerende macht uitdrukkelijk belast met het nemen van alle nodige maatregelen om tot een volledige invulling van die kaders te komen.

De uitvoerende macht, die belast is met de uitvoering van de wetten die de kaders van het personeel van de hoven en rechtbanken bepalen, mag de draagwijdte van die wetten niet beperken of uitbreiden, noch bijgevolg het aantal tewerkstellingen in de wettelijke kaders wijzigen, zodat die uitvoerende macht verplicht is de maatregelen te nemen die noodzakelijk zijn om de wettelijke kaders tot 100 procent te vullen.”

(eigen benadrukking)

(samenvatting)

³⁰ Wet van 3 april 1953 betreffende de rechterlijke inrichting, BS 10 april 1953.

³¹ J. DE METS, “Hof van beroep Brussel: Belgische Staat moet wettelijke kaders openstellen”, *Juristenkrant* 2024, (7) 7.

³² Rb. Brussel (Fr.) 13 maart 2020, *JLMB* 2020, 631.

Verwerende partij werd op **13 maart 2020** veroordeeld om alle vacante plaatsen voor magistraten en griffiepersoneel te publiceren. Op **6 november 2023** heeft het Hof van beroep te Brussel zich aangesloten bij het vonnis van de Franstalige Rechtbank van Eerste Aanleg [STUK 36]. In een artikel van *VRT NWS* komt de volgende toelichting aan bod [STUK 41]:

- ***“Maar kennelijk was dit nodig om de regering ertoe aan te zetten om iets te doen aan de structurele personeelstekorten bij de rechtbanken.** Op het moment dat het vonnis werd uitgesproken, waren er tekorten van 7 à 10 procent bij de rechters, meer dan 10 procent bij het openbaar ministerie en maar liefst 23 procent bij het administratief personeel bij het Hof van Cassatie, zo schetst ... de nijpende situatie.”*
- *“Niet alleen rechtszoekenden - mensen die een proces aanspannen - zijn de dupe van de gerechtelijke achterstand, maar ook de Belgische Staat ondervindt er de kwalijke gevolgen van. **Zo werd ons land op 5 september van vorig jaar voor de 24e (!) keer veroordeeld door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, omdat er zoveel achterstand is bij onze rechtbanken en hoven.** “Een echte schande voor de rechtsstaat die wij onszelf plegen te noemen”, noemt ... dit onomwonden.”*

(eigen benadrukking)

89. Het historisch tekort aan magistraten en de gebrekkige invulling van het wettelijk kader van magistraten leidt al decennialang tot klachten en kritiek vanuit alle korpsen en is dan ook genoegzaam gekend bij verwerende partij en de bevoegde machten.

Ter illustratie verwijzen concludenten naar de volgende artikelen:

1) Een artikel uit de *Juristenkrant* van 2015.³³

- *“Het College van hoven en rechtbanken zette vorige week nog even de puntjes op de i, alvorens deze week overleg met de minister te plegen over de besparingen bij justitie. **Het College wil dat het wettelijke kader van magistraten en gerechtspersoneel 100 procent wordt opgevuld.**”*
- *“Het College waarschuwt voor een ‘gerechtelijk infarct’ als er niet snel extra middelen worden vrijgemaakt voor justitie. De hoven en rechtbanken moeten meer en meer taken vervullen met steeds minder middelen, klinkt het. ‘Dat is op termijn onhoudbaar.’ Eind 2013 waren er in België 1.627 rechters, terwijl het wettelijk kader er 1.716 voorziet. Bij de gries ging het volgens de laatste cijfers om 4.289 voltijdse equivalenten, wat er volgens ... van het College eigenlijk 4.836 moesten zijn. **De meeste korpsen zijn momenteel slechts voor tachtig à negentig procent ingevuld.** Het magistratenkorps van de Nederlandstalige rechtbank van koophandel in Brussel komt voor dit jaar zelfs maar op 65 procent van het wettelijke kader, bij het arbeidshof Luik is dat zeventig procent. De rechtbank van eerste aanleg Oost-Vlaanderen zit op 78 procent. ‘En de besparing moet nog*

³³ R. BOONE, “College van de zetel trekt aan de alarmbel”, *Juristenkrant* 2015, 6.

beginnen.' Volgens ... betekenen de vooropgestelde besparingen grofweg nog eens 340 magistraten en een duizendtal personeelsleden minder tegen 2019."

(eigen benadrukking)

2) Een artikel uit *De Morgen* van 2015 [STUK 7]:

"Voor het eerst hebben hoge magistraten beslist om in de pers te komen met een aanklacht tegen een beleid dat saneren boven een correcte justitie stelt. "Ik heb lang gevonden dat rechters niét moesten spreken", zo zegt ... , eerste voorzitter van het Hof van Beroep in Antwerpen. "Dat is misschien de reden waarom we zo vaak mis worden begrepen."

Samen met een pak collega's komt hij nu, voor het eerst, naar buiten met zijn verhaal. ... liep twee maanden mee in rechtbanken van dit land en stelde vast dat het op vele plekken pompen en toch nog verzuipen is. "Zowat overal zie je dat we op 70 à 80 procent zitten van ons kader inzake magistraten en griffiers", vertelt "Als je op een griffie van een hof als het onze vijftien man te weinig hebt, nog abstractie makend van zwangerschappen, ziekteverloven en burn-outs, dan weet je dat je aan het verzuipen bent. Dan moet je zittingen schorsen omdat je niet voldoende personeel hebt, infobalies sluiten en mensen die nog in opleiding zitten taken laten vervullen waarvoor ze nog niet klaar zijn. Dan moet je niet verbaasd zijn als er vroeg of laat ongelukken gebeuren, want zelfs gekwalificeerde en ervaren mensen kunnen fouten maken."

"Het gaat nog even, maar vroeg of laat, en eerder vroeg, crasht dan wel het hele systeem", aldus ..., eerste voorzitter van het Hof van Beroep in Gent. "Men moet beseffen dat men een van de fundamenten van de rechtsstaat, de rechtszekerheid van de burger, aan het ondergraven is, en dat we op het punt staan dat we dat basisrecht niet langer zullen kunnen garanderen. De uitvoerende macht snoert ons zo in middelen en mensen dat we vleugellam geraken."

3) Een artikel uit *Het Laatste Nieuws* van 7 juni 2016 [STUK 8]:

"Het evenwicht tussen de drie grondwettelijke machten en de rechtsstaat komt in gevaar door de aanhoudende onderfinanciering van justitie." Dat is de boodschap die de Brusselse magistraten en advocaten hebben voor minister van Justitie

Zonder bijkomende middelen voor personeel, gebouwen en informatisering dreigt de Belgische justitie de rechtszoekende in de kou te moeten laten staan en dreigen de mensenrechten in ons land niet langer gerespecteerd te worden.

(...)

De magistraten en het personeel klagen de 'besparingslogica' van de regering aan, die een goede dienstverlening voor de rechtszoekende steeds meer in de weg staat. Er wordt volgens hen vaak gegoosheid met cijfers die moeten aantonen dat het allemaal wel mee valt, maar zij zien de dagelijkse

realiteit.

"Steeds weer moet er een tandje worden bijgestoken, moeten gaten gevuld worden omdat vacatures bewust niet of veel te laat worden ingevuld. Wervingsreserves worden niet aangelegd. Maar creatief management heeft zijn grenzen. De werkdruk wordt voor velen te groot en de rechtszoekende is daar het slachtoffer van. Hij krijgt steeds minder de tijd en aandacht die hij verdient, het risico op fouten wordt hoger en de uitval door ziekte leidt tot uitstellen", zegt ..."

4) Een artikel uit *De Standaard* van 11 mei 2019 [STUK 24]:

"Woensdag wees de nieuwe eerste voorzitter van dat hof tijdens een uitleg over de gang van zaken in het dossier opnieuw op de onderbezetting. Het waren echo's van een conflict dat al jaren woedt tussen het hof aan de Waalsekaai in Antwerpen en het kabinet aan de Waterloolaan in Brussel."

Deze boodschappen zijn duidelijk.

90. Wat het Hof van beroep Antwerpen betreft, bestaat het **wettelijk kader** sinds de Wet van 14 december 2004 uit 63 magistraten [STUK 29, p. 28].³⁴

Door het wettelijk kader te bepalen op 63 magistraten acht de wetgevende macht hen nodig voor een invulling aan 100% en het dragen van de werklast van het Hof van beroep Antwerpen. Het kader van het Hof telt 63 leden van de zetel: 47 raadsheren, 15 kamervoorzitters en 1 eerste voorzitter.

Het is dan ook aan de uitvoerende macht om het wettelijk kader van 63 magistraten correct, aan 100%, in te vullen en ingevuld te houden.

Echter moet worden vastgesteld dat de uitvoerende macht bewust geen uitvoering heeft gegeven aan de taak waarmee zij is belast en dat maatregelen werden genomen die manifest in strijd zijn met de wettelijke norm. Het wettelijk kader van het Hof van beroep Antwerpen wordt al lang niet volledig ingevuld:

- Bij omzendbrief nr. 154 van 23 december 2009 heeft de toenmalige minister van Justitie, ..., verscheidene besparingsmaatregelen genomen inzake personeels- en werkingskredieten [STUK 1], zoals:
 - o *"De inkrimping van de beschikbare kredieten impliceert dus concreet dat geen gevolg kan worden gegeven aan vragen tot kaderuitbreidingen of verhoging van de personeelsbezetting, zowel op niveau van de magistratuur als het (statutair en contractueel)*

³⁴ Wet van 14 december 2004 tot wijziging van de wet van 3 april 1953 betreffende de rechterlijke inrichting, van de wet van 2 juli 1975 tot vaststelling van de personeelsformatie van de rechtbanken van eerste aanleg en van artikel 211 van het Gerechtelijk Wetboek, BS 31 december 2004.

gerechtspersoneel. Dit impliceert ondermeer dat er geen bijkomende toegevoegde magistraten kunnen worden aangesteld.”

- *“De personeelsformaties van de magistraten en de griffiers zijn bij wet bepaald en deze van het gerechtspersoneel bij koninklijk besluit. Deze dienen bijgevolg als referentiepunt, waardoor er wordt van uitgegaan dat deze bestaande betrekkingen kunnen worden ingevuld. Het tijds patroon bij de publicatie van de vacante betrekkingen dient echter aangepast aan de verwachte uitgaven. De publicatie van de vacante betrekkingen zullen daarom worden vertraagd en gespreid in de tijd.”*
- *“De vervanging in bovental (vb art 309, 323bis §1 Ger.W.) van afwezige magistraten zal strikt worden beperkt.”*
- Onder andere in een werklastmeting van **2012** is gebleken dat het kader van het Hof van beroep Antwerpen een tekort aan magistraten vertoonde om de te verwachten instroom van dossiers te kunnen verwerken (*supra* randnr. 59) [STUK 2];
- Ingevolge de lineaire besparingen en het beleid van de toenmalige minister van Justitie werd in **2014** beslist om slechts 90% van de vacante plaatsen van het wettelijk kader van magistraten in te vullen om nog meer besparingen te realiseren [bv. STUK 42b];³⁵
- Het College van hoven en rechtbanken bevestigde o.a. in **2015** dat de meeste korpsen slechts voor 80% à 90% zijn ingevuld;
- De Kamer van volksvertegenwoordigers deed op **13 juli 2016** een voorstel van resolutie over de vrijwaring van het gezag en de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en verzocht de federale Regering onder andere [STUK 9]:³⁶

“de personeelsformaties van de hoven en rechtbanken in alle gerechtelijke arrondissementen van het land integraal in te vullen, overeenkomstig de wet van 6 januari 2014, wat betekent dat moet worden ingespeeld op de uitredingen en dat vacante betrekkingen minstens één jaar voor die uitredingen moeten worden bekendgemaakt;”

Het voorstel van resolutie bevatte onder meer de volgende toelichting:

- *“Die cijfers tonen aan dat het noodzakelijk is rekening te houden met het personeelsverloop en te anticiperen op uitredingen. Ook moet tijdig werk worden gemaakt van de bekendmaking van de vacatures en van de organisatie van de selecties; er moet met andere woorden rekening worden gehouden met de tijds spanne tussen de bekendmaking van een vacature, de organisatie*

³⁵ J. DE METS, “Hof van beroep Brussel: Belgische Staat moet wettelijke kaders openstellen”, *Juristenkrant* 2024, (7) 7.

³⁶ *Parl.St.* Kamer, 2015-16, nr. 54-1976/001.

van de selectieproeven, het voorstel tot benoeming van de Hoge Raad voor de Justitie (HRJ) en de beëdiging van de geslaagde kandidaat. Dat zou de mogelijkheid moeten bieden de personeelsformatie integraal in te vullen – een formatie die in feite op zich al ontoereikend is.”

- *“Nu de minister van Justitie in de media heeft verklaard dat hij het formatiesysteem wil hervormen omdat het niet langer “aangepast” zou zijn, moet meer dan ooit de wil van de wetgever worden afgedwongen; Volgens die wetgever vereist een doeltreffend en kwaliteitsvol gerecht immers dat men kan rekenen op een toereikend en minimaal aantal magistraten. Voorts moeten de vacatures worden bekendgemaakt rekening houdend met de stand van de wervingsreserves. Het betreft een garantie die moet tegengaan dat de uitvoerende macht de werking van het gerecht verhindert door de bij wet vastgelegde formaties onophoudelijk in te krimpen.”*

- **De problematiek van het tekort aan magistraten wordt nog groter doordat magistraten die met pensioen gaan of afwezig zijn wegens ziekte bewust en met opzet niet onmiddellijk worden vervangen, wat opnieuw een aanzienlijke impact heeft op de niet-invulling van het wettelijk karakter;**

Dit wordt bevestigd door de Hoge Raad voor de Justitie [STUK 29, p. 28]:

“De personeelsformatie van magistraten is echter zelden volledig ingevuld. Magistraten die de organisatie verlaten worden meestal niet onmiddellijk vervangen. Sinds enkele jaren is dit zelfs zo wanneer men hun vertrek kan voorspellen, zoals het geval is bij magistraten die op de wettelijke leeftijdsgrens met pensioen gaan (de pensioendatum is nochtans ruim op voorhand gekend). Wanneer de vervanging zal plaatsvinden is voor het hof niet geweten en niet te voorspellen. Magistraten die (langdurig) afwezig zijn om medische redenen worden gerekend als een ingevulde plaats. 29 Daardoor ligt de effectieve bezetting doorgaans een stuk lager dan de wettelijke personeelsformatie.”

Vacatures verschenen laattijdig en benoemingen sleepten te lang aan. Vragen om de benoemingen zo snel mogelijk na de voordracht door de Hoge Raad voor de Justitie te doen, bleven onbeantwoord en werden genegeerd. De laattijdige publicatie van vacatures, en de laattijdige navolgende benoeming blijkt een bewuste verdragingsstrategie te zijn van verwerende partij om op die manier de loonkost van de te benoemen magistraat uit te stellen als besparingsmaatregel. Dit is ongehoord, onverdedigbaar en zonder meer foutief.

- In de periode voorafgaand aan en in de periode dat het hoger beroep van ... moest worden behandeld was **de gemiddelde personeelsbezetting** van de magistraten als volgt [STUK 29, p. 29-30]:

- **2017** (met inleiding van hoger beroep in juli 2017): 95%, d.i. een gemiddelde bezetting van 59,63 op een kader van 63 en aldus een tekort van 3,5 magistraten;
- **2018** (met ambtshalve uitstel en sluiting C2-kamer): 89%, d.i. een gemiddelde bezetting van 55,99 op een kader van 63 en aldus een tekort van 7 magistraten;
- **2019** (met sluiting C2-kamer en behandeling hoger beroep): 86%, d.i. een gemiddelde bezetting van 54 op een kader van 63 en aldus een tekort van 9 magistraten. Uit een overzicht van 1 maart 2019 blijkt dan weer een invulling van 84%, d.i. een gemiddelde bezetting van 53 op een kader van 63 en aldus een tekort van 10 magistraten [STUK 17].

Belangrijk: de afwezigheden wegens ziekte zijn niet meegerekend in deze cijfers, terwijl deze evident moeten worden meegerekend om de effectieve bezetting te kunnen beoordelen [STUK 29, p. 31]:

“Bovendien werden er twee magistraten, steunpilaren van de correctionele sectie, ziek. Een andere raadsheer was een maand onbeschikbaar voor correctionele zittingen aangezien hij een assisenzaak moest voorzitten en kort erna was hij ook een maand afwezig wegens ziekte.”

Dit resulteert in een afwisselend tekort van maar liefst 9 of 10 magistraten bij het Hof van beroep Antwerpen in 2018.

- In het werkingsverslag 2020 van het Hof van beroep Antwerpen wordt de onderbezetting van de voorgaande jaren nogmaals bevestigd [STUK 32]:

“Al sedert enkele jaren wordt voor ons magistratenkader zelfs de 90%-norm niet meer gehaald, hoewel extra terro-middelen beloofd waren bovenop de 90%-norm, en los van de reeds voor de hoven van beroep gedane werklasmetingen (In september 2013 werd het rapport van de werklasmeting bij de hoven van beroep door het Vast Bureau voor de Statistiek en Werklasmeting aan de minister van Justitie overhandigd).”

Omwille van het schrijnend tekort aan magistraten heeft de eerste voorzitter van het Hof van beroep Antwerpen op **3 juli 2018** beslist om de correctionele C2-kamer te sluiten met ingang van 3 september 2018. In een interview met *Knack* verklaart eerste voorzitter ... [STUK 15]:

“Er zijn kandidaten genoeg om hun plaats in te nemen, maar er worden te weinig vacatures opengesteld en het duurt te lang vooraleer iemand benoemd is.”

91. Het weze herhaald dat verwerende partij een behoorlijk functionerend gerechtelijk apparaat dient te organiseren en in stand te houden. In het stelsel van scheiding der machten moet de rechterlijke macht

er niet voor terugdeinzen om binnen de grenzen van haar bevoegdheid en met eerbiediging van de wet, de uitvoerende macht terecht te wijzen.³⁷

De minister van Justitie heeft tal van brieven en signalen ontvangen over de problematische onderbezetting en daaraan verbonden risico's [bv. STUK 7]. Zo heeft de toenmalige eerste voorzitter van het Hof van beroep Antwerpen, ... , de structurele onderbezetting meermaals aangekaart. Deze communicatie wordt uitvoerig beschreven in randnummer 60 (in feite) en hierna hernomen en samengevat als volgt:

- Brief van 24 september 2014 [STUK 3]:

“Wij ervaren echter dat de meest elementaire ondersteuning vanwege de FOD Justitie achterwege blijft.”

Voor zoveel als nodig wens ik ook nog eens de structurele onderbezetting van het magistratenkader van ons Hof, zoals deze uit de werklasmeting is gebleken, in herinnering te brengen. Dit naast het gegeven dat steeds gesleept wordt met de publicaties van de vacatures van collega's die met pensioen gaan, waardoor o.m. dit najaar vier collega's niet tijdig zullen vervangen worden, wat aanleiding geeft tot moeilijkheden en overbelasting van de andere collega's.”

- Brief van 23 oktober 2014 [STUK 4]:

“Met ingang van resp. 1 september, 1 oktober, 1 november en 1 december 2014 zijn de kamervoorzitters ... in ruste gesteld. Sedert begin september 2014 is raadsheer ... langdurig ziek. In de meest gunstige prognose zal hij slechts einde november deeltijds het werk kunnen hernemen. Een raadsheer maakt gemiddeld een twintigtal arresten per maand. Elke maand dat één van de voormelde vacatures niet ingevuld is leidt dus tot een verhoging van de gerechtelijke achterstand met twintig eenheden. Voor de maanden september en oktober zijn er dit reeds zestig. In november komen er zestig bij en in, indien de vacatures dan nog niet zijn ingevuld, in december nog eens tachtig. Hetzij in totaal tweehonderd. Dit alles onafgezien de moeilijkheden die daardoor rijzen om de betreffende kamers van het hof regelmatig samen te stellen.”

- E-mail van 7 juni 2018 [STUK 13]:

“Ik verwijs naar ons aangenaam onderhoud van 22 mei jl.

Hebt u al enig zicht op een oplossing?

Zoals gezegd zal ik vanaf 1 september noodgedwongen nog een correctionele kamer tijdelijk moeten sluiten. Wat voor grote moeilijkheden zal zorgen.

³⁷ F. LAMBRECHTS, “De achterstand in gerechtszaken en de rechten van de mens”, *RW* 1984-85, (791) 800-801.

Op dit ogenblik ontbreken er 7 raadsheren van ons kader, m.n. ingevolge het vertrek van de collega's ... en het overlijden van collega ...

Wij wachtten op de benoeming van de collega's ... Maar op 1 september wordt kamervoorzitter ... in ruste gesteld en op 1 november kamervoorzitter ...

Op 1 februari 2019 wordt kamervoorzitter ... in ruste gesteld en ga ikzelf ook met pensioen.

Op 1 maart 2019 worden de kamervoorzitters ... gepensioneerd en op 1 mei kamervoorzitter ...

Op 1 september 2019 volgt kamervoorzitter ..., op 1 november kamervoorzitter ... en op 1 december kamervoorzitter ...

Mogelijk zijn er in 2019 nog pensioneringen, maar de betreffende collega's houden dit nog in beraad.

U zal begrijpen dat ons hof begin 2019 in een onmogelijke toestand zal terecht komen indien wij niet onverwijd kunnen aanvangen met de recruitering van magistraten ter vervanging van de vertrekkers.

Ik dring tevens aan op een snelle publicatie van de vacature van eerste voorzitter, omdat het mij niet wenselijk lijkt dat het hof zonder korpsverste deze moeilijke periode zou moeten overbruggen. Gezien de invulling van het mandaat van eerste voorzitter normalerwijze zal gebeuren door een magistraat van het hof zelf, zie ik niet in dat er daar budgettaire gevolgen aan verbonden zijn."

(eigen benadrukking)

- E-mail van 14 juni 2018 [STUK 13]:

"Er werden ons destijds 3 bijkomende plaatsen van raadsheer toegekend in het kader van de terreurbestrijding, en die gefinancierd worden met het budget van 400 miljoen dat de regering daarvoor ter beschikking stelde.

Ik neem aan dat deze drie bijkomende plaatsen niet meegerekend worden bij het bepalen van de 90% invulling. Anders is de communicatie daarrond bezwaarlijk als eerlijk te benoemen.

Ik dring dan ook aan deze 3 vacatures alvast zouden gepubliceerd worden."

Echter werden de drie beloofde **bijkomende** "terro-magistraten" door de uitvoerende macht gewoon meegerekend om tot de invulling van 90% te komen. Dit werd ook door het College van Hoven en Rechtbanken aangeklaagd bij de minister van Justitie, doch tevergeefs.

Ongetwijfeld zijn dit niet de enige brieven of e-mails die de bevoegde minister de voorbije jaren heeft ontvangen vanuit de magistratuur. Ook zijn er zeker informele contacten zijn geweest, waarbij één en ander geregeld werd aangekaart [bv. STUK 13]. Dit blijkt ook uit de externe communicatie van de

magistratuur. Tevens is de problematiek in 2018 via briefwisseling benadrukt door het College van hoven en rechtbanken, de Conferentie van de Nederlandstalige rechtbanken van eerste aanleg en de Hoge Raad voor de Justitie, wat blijkt uit het onvolledige antwoord op de openbaarheidsvraag door verwerende partij (*supra* randnr. 66) [STUK 42]. Hierna worden enkele relevante passages uit die communicatie weergegeven:

- Brief van 2 maart 2018 van ... aan minister ...:
 - o *“La situation actuelle de la magistrature et l’absence de publications ont incontestablement un impact négatif sur la qualité que l’on peut légitimement attendre du service public de la justice, spécialement en ce qui concerne le délai de traitement des affaires et la situation personnelle des justiciables. Vous savez comme nous que, sur le terrain, la situation est extrêmement difficile pour des corps qui doivent souvent fonctionner avec des effectifs réduits.”*

“De huidige situatie van de rechterlijke macht en het gebrek aan publicaties van vacante posten hebben ongetwijfeld een negatieve invloed op de kwaliteit die we terecht van de openbare justitie mogen verwachten, in het bijzonder en met name wat betreft de doorlooptijd om zaken te behandelen en de persoonlijke situatie van justitiabelen. U weet net zo goed als wij dat de situatie in de praktijk bijzonder moeilijk is voor korpsen/instanties die vaak met minder personeel moeten werken.” (vrije vertaling)
 - o *“Il est évident que la publication de places vacantes à intervalles réguliers est une réelle nécessité pour susciter des candidatures et pour permettre le renfort de magistrats là où les besoins sont les plus urgents, mais aussi pour le bon exercice des missions constitutionnelles du Conseil supérieur et une organisation optimale des travaux.”*

“Het is duidelijk dat de publicatie van vacatures op regelmatige tijdstippen een echte noodzaak is om kandidaten aan te trekken en de versterking van magistraten mogelijk te maken waar de noden het meest urgent zijn, maar ook om ervoor te zorgen dat de Hoge Raad zijn grondwettelijke taken naar behoren uitvoert en zijn werk op de best mogelijke manier organiseert.” (vrije vertaling)
 - o *“Nous savons que le Gouvernement est confronté à des impératifs budgétaires, mais cette situation ne peut justifier un tel moratoire sur les publications.”*

“We weten dat de regering geconfronteerd wordt met budgettaire verplichtingen, maar deze situatie kan een dergelijk uitstel op publicaties niet rechtvaardigen.” (vrije vertaling)
- Brief van 17 mei 2018 van ... – bedenkingen bij het vacatureplan met prioritering op basis van werklust, waarin het ... volhardt in zijn eis tot volledige invulling aan 100% van de wettelijke kaders:

- *“Het ... volhardt onverminderd in zijn eis tot het bekomen van 100 % invulling van de wettelijke kaders. Het niet invulling van de wettelijke kaders is in strijd met de geldende regelgeving.”*
 - *“De positieve discriminatie van de zogeheten BHV-rechtbanken is onaanvaardbaar. Deze vermindert de budgettaire marge voor de andere rechtscolleges en leidt ertoe dat andere rechtscolleges de eerder gewaarborgde minimale grens van 90% invulling van het kader niet bereiken.”*
 - *“In het verleden werd rekening gehouden met gekende vertrekkers binnen 6 maanden voor de rechtbanken en vredegerichten en 8 maanden voor de hoven, gelet op het verschil in proceduretermijn. Hiervan wordt thans afgeweken (datum personeelssituatie 17/4 en datum publicatie 30/5/2018).”*
 - *“Wat de verdeling van het budget betreft valt bovendien op dat rechtscolleges met “duurdere” magistraten worden gepenaliseerd. Nochtans heeft de loonkost van een magistraat geen effect op de werklast en op het aantal dossiers dat moet worden behandeld.”*
- Brief van 18 september 2018 van ... aan minister ...:

“Wij zijn overtuigd dat er overal terechte noden zijn, die evenzeer invulling verdienen, maar op een dergelijk belangrijk moment als dit waarop de keuzes inzake de vacatures voor dit najaar moeten worden gemaakt, kunnen we als ... niet anders dan de specifieke toestand van de rechtbanken van eerste aanleg nog eens uitdrukkelijk aankaarten.

Op vele van onze rechtbanken is de personeelstoestand bijzonder problematisch. Er zijn overvolle zittingen, fixaties die uitlopen, onderzoeks- en jeugdkabinetten die niet kunnen worden ingevuld, griffies die niet meer rond geraken, enz.”

- Brief van 8/9 oktober 2018 van ... aan minister ...:

“Het ... wenst u aan de nood voor versterking van de hoven van beroep te herinneren. Een logisch gevolg van de toenemende werklast op eerste aanleg is die op het niveau van de hoven. De versterking toegekend in het kader van de bestrijding tegen terrorisme moet op peil gehouden worden. Daarbovenop kondigt 2019 zich aan als een zwaar jaar voor de hoven (terrorismezaken, Lerhout & Hauspie, herneming van Assisenprocedures ...).”

Het is misleidend dat verwerende partij schrijft dat er *“blijkens het onderzoek van de HRJ”* pensioneringen waren, alsof hij er pas op basis van dat onderzoek kennis zou van hebben, *quod certe non*. De e-mails in STUK 13 tonen in ieder geval aan dat verwerende partij zeer goed op de hoogte was over de situatie bij het hof van beroep Antwerpen [STUK 13].

In casu was de uitvoerende macht perfect op de hoogte van de onmogelijke situatie binnen het Hof van beroep Antwerpen en heeft de rechterlijke macht meermaals aan de alarmbel getrokken, maar de uitvoerende macht heeft hieraan heel bewust en opzettelijk onvoldoende gevolg gegeven en nagelaten de nodige maatregelen te nemen om de onderbezetting van het Hof te voorkomen dan wel te remediëren, en dit allemaal louter om redenen van besparing. Nochtans is het de minister van Justitie die beslist welke vacatures wanneer worden gepubliceerd. Verwerende partij betwist niet dat zij de brieven heeft ontvangen en toont niet aan dat zij adequaat heeft gereageerd, waarvan akte. Al in een brief van **24 september 2014** kondigde de eerste voorzitter van het Hof aan dat het noodzakelijk zou worden om kamers te sluiten, stelde hij uitdrukkelijk dat de meest elementaire ondersteuning vanwege de FOD Justitie achterwege bleef en gaf hij tal van voorbeelden om zijn kritiek op het management van Justitie te duiden. Ook heeft hij de sluiting van de C2-kamer meermaals aangekondigd en een kopie van de dienstregeling voor gerechtelijk jaar 2018-2019 bezorgd aan de heer ..., toenmalig minister van Justitie [STUK 16].

Het beduidende tekort aan magistraten en de invloed ervan op de organisatie en de werking van het Hof van beroep Antwerpen en de onredelijke termijn voor de behandeling van de zaak van ... kunnen niet worden betwist.

De beleidsverklaring van de heer ..., minister van Justitie in 2018, waarin hij o.a. aangaf in te grijpen in de omkadering en organisatie van Justitie en middelen toe te kennen om de gerechtelijke achterstand weg te werken, bleef duidelijk dode letter [STUK 5].

92. De invulling van het kader lag in handen van de uitvoerende macht, die op manifest foutieve wijze zowel de wettelijke norm (63 magistraten), die een resultaatsverbintenis inhoudt, als de algemene zorgvuldigheidsnorm heeft geschonden.³⁸

Het Hof van Cassatie oordeelt van oudsher dat het verzuim van de uitvoerende macht om een wet of een koninklijk besluit uit te voeren, aanleiding kan geven tot overheidsaansprakelijkheid.³⁹

Verwerende partij tracht een vertekend en simplistisch beeld te schetsen en doet uitschijnen alsof de daling in de gemiddelde personeelsbezetting een feitelijk gegeven is "*o.m. ingevolge pensionering en ziekte van magistraten*". Dit klopt hoegenaamd niet. Het gaat om een **principiële** en met opzet georganiseerde daling omwille van het uitgestippelde besparingsbeleid van de uitvoerende macht, waarbij geen maatregelen werden genomen bij meldingen over o.a. pensioneringen en ziekte van

³⁸ J. DE METS, "Hof van beroep Brussel: Belgische Staat moet wettelijke kaders openstellen", *Juristenkrant* 2024, (7) 7.

³⁹ Cass. 23 april 1971, *RW* 1970-71, 1794; J. DE METS, "Hof van beroep Brussel: Belgische Staat moet wettelijke kaders openstellen", *Juristenkrant* 2024, (7) 7; A. WIRTGEN, "Civiele acties tegen de Staat: een verstoorde balans in de trias politica?", *TPR* 2022, (131) 154.

magistraten. Dergelijke daling was immers net het gewenste resultaat voor de uitvoerende macht. Het was niet de bedoeling om het wettelijk kader tot 100% in te vullen.

Niettemin de duidelijke oproep vanuit de magistratuur, de aangekondigde pensioneringen en langdurige zieken, heeft verwerende partij niet gehandeld zoals een normaal zorgvuldige en vooruitziende overheid in dezelfde omstandigheden zou handelen.

Verwerende partij verwijst enkel naar een vacatureplan van 2018 waarin de minister van Justitie vier vacatures zou voorzien, terwijl dit net een indicatie is van het foutief handelen. In 2018 was er namelijk een tekort van maar liefst 9 à 10 magistraten (zelfs zonder de langdurige zieken) in het Hof van beroep Antwerpen (*supra* randnr. 90) [STUKKEN13 en 14], hetgeen onbetwistbaar gekend was aan verwerende partij. Ook in 2019 was er een schrijnend tekort aan magistraten [STUK 17].

93. Als overheid dient de uitvoerende macht niet enkel de wettelijke normen en algemene zorgvuldigheidsnorm te respecteren, maar ook de algemene beginselen van behoorlijk bestuur na te leven. Deze beginselen zijn niets anders de jurisprudentiële concretisering van de algemene zorgvuldigheidsnorm en hebben betrekking op de wijze waarop handelingen van de overheid moeten worden voorbereid.⁴⁰ De schending van de beginselen van behoorlijk bestuur kan eveneens een buitencontractuele fout opleveren in de zin van de artikelen 1382 en 1383 oud B.W. *In casu* is minstens het zorgvuldigheidsbeginsel geschonden. De zorgvuldigheidsplicht in hoofde van de overheid impliceert onder meer dat de overheid haar beslissingen zorgvuldig moet voorbereiden, nemen, bekendmaken of ter kennis geven en uitvoeren.⁴¹ Hierbij is de overheid verplicht om alle relevante factoren, belangen en omstandigheden af te wegen.⁴²

Het lijkt geen twijfel dat de uitvoerende macht niet heeft voldaan aan deze verplichting en, rekening houdend met de gekende wettelijke normen, cijfers, waarschuwingen vanuit het werkveld en risico's verbonden aan het besparingsbeleid, toch geen maatregelen heeft genomen om de wettelijke norm te respecteren en een invulling van het wettelijk kader aan 100% te voorzien.

Een behoorlijk bestuur zou o.a. hebben ingehouden dat tijdig wordt geanticipeerd op de pensionering van magistraten, zodat hun vervanging naadloos kan verlopen en de vervangend raadsheer onmiddellijk van start kan, de dag na de pensionering (of het vertrek om een andere reden) van de vervangen

⁴⁰ S. DE SOMER en I. OPDEBEEK, *Algemeen bestuursrecht. Grondslagen en beginselen*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 345 en 362; K. LEUS, "Het zorgvuldigheidsbeginsel" in I. OPDEBEEK en M. VANDAMME (eds.), *Algemene beginselen van behoorlijk bestuur*, Brugge, die Keure, 2006, 107, randnr. 147.

⁴¹ S. DE SOMER en I. OPDEBEEK, *Algemeen bestuursrecht. Grondslagen en beginselen*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 363; R. TIJS, *Algemeen bestuursrecht in hoofdlijnen*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 44.

⁴² RvS 8 april 2011, nr. 212.578; RvS 27 april 2020, nr. 247.452; S. DE SOMER en I. OPDEBEEK, *Algemeen bestuursrecht. Grondslagen en beginselen*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 365; W. LAMBRECHTS, 'Het zorgvuldigheidsbeginsel' in I. OPDEBEEK (ed.), *Algemene beginselen van behoorlijk bestuur*, Antwerpen, Kluwer, 1993, 30, randnr. 3.

raadsheer. Dit is blijkbaar niet gebeurd [STUK 15]. Ook de overzichten inzake de invulling van de vacatures laten hierover geen twijfel bestaan [STUKKEN 14 en 17].

94. Verwerende partij heeft vastgehouden aan het besparingsbeleid, is niet ingegaan op de terechte noodkreet vanuit de magistratuur, heeft onvoldoende en te traag posities vacant verklaard, niet geanticipeerd op gekende pensioneringen en niet snel genoeg geschakeld bij de aankondigen van langdurige zieken.

Bijgevolg is verwerende partij verantwoordelijk voor de gebrekkige invulling van het wettelijk kader van magistraten in het Hof van beroep Antwerpen en de sluiting van de C2-kamer vanaf 3 september 2018.

Belangrijk om te benadrukken hierbij is dat verwerende partij nooit het standpunt heeft geuit dat het hem niet mogelijk was of is om het wettelijk kader ingevuld te krijgen, en dat bepaalde bijkomende maatregelen of ondersteuning nodig zouden zijn, bijvoorbeeld vanuit de wetgevende macht. Hieruit kan vervolgens enkel worden afgeleid dat de mogelijkheid om het kader aan 100% in te vullen en ingevuld te houden er wel degelijk was, en het louter een eigen beleidsbeslissing was om dit kader bewust en met opzet onderbezet te houden. Ter illustratie verwijzen concluanten naar de niet-gedateerde brief van minister ... aan de Voorzitter van het College van hoven en rechtbanken, waarin het belang van het financiële aspect duidelijk primeert en niet het belang van de invulling van het wettelijk kader [STUK 42].

Tevens heeft verwerende partij hiermee de behoorlijke rechtsbedeling, de continuïteit van de rechtsprekende functie en de rechtsstaat in het gedrang gebracht, wat niet kan worden getolereerd.

Bovendien is het strijdig met het recht op een eerlijk proces dat de uitvoerende macht nalaat zich aan de wettelijke normen te houden. De naleving van het recht op een eerlijk proces impliceert uiteraard dat de organisatie van het rechtssysteem niet wordt overgelaten aan de discretionaire beoordeling van de uitvoerende macht.⁴³

De Franstalige Rechtbank van Eerste Aanleg Brussel oordeelde in het voormelde vonnis als volgt:

*“**Noch** de omzendbrieven met betrekking tot de begroting die de toepassing van besparingen op de personeelskredieten beogen, **noch** de plannen van bekendmaking van de vacatures die de FOD Justitie de colleges van hoven en rechtbanken heeft verzocht op te maken, **noch** bepaalde praktische moeilijkheden van voorspelbaarheid van de vacatures, **noch** het feit dat bepaalde personeelsleden van Justitie tijdelijk worden gedetacheerd, **noch** het gebrek aan gegevens over de werklust en de ontoereikendheid van de kaders, **machtigen de uitvoerende macht om af te wijken van het door de wetgever vastgestelde kader.**”*

⁴³ EHRM 22 juni 2000, *Coëme en anderen t. België*.

(eigen benadrukking)

(samenvatting)

Verwerende partij verschuilt zich achter “*de beperkte respons op openstaande vacatures in de rechterlijke macht*”. Deze bewering is grotesk en pertinent onjuist: de vacatures aan het hof van beroep kennen wel degelijk veel belangstelling. In ieder geval toont verwerende partij haar bewering niet aan. En mocht zulks het geval zijn, moet verwerende partij zelf initiatief nemen en maatregelen nemen en nastreven om hieraan te verhelpen. Zomaar bij de situatie blijven zitten, is onzorgvuldig en foutief. Bovendien kan uit de brief van de niet-gedateerde FOD Justitie aan de Voorzitter van het College van hoven en rechtbanken worden afgeleid dat verwerende partij zelf meent dat dergelijke problematiek zich zou stellen bij het openbaar ministerie en dus niet bij de zetel [STUK 42]:

*“Dit verschil is onder andere het gevolg van de cijfermatige vaststelling dat er bij elke vacaturegolf netto meer magistraten doorstromen van het OM naar de zetel dan omgekeerd (+- 20% van de vacatures van rechter wordt ingenomen door een magistraat afkomstig van het openbaar ministerie), gecombineerd met **de tendens dat aan de kant van het OM een belangrijk aantal plaatsen vaak geen kandidaten opleveren**, ook niet na herhaalde herpublicaties (parket Brussel, parket mons, parket Luxemburg).”*

(eigen benadrukking)

Het is onbevattelijk dat verwerende partij meent dat de verhoging van het effectieve aantal magistraten tot de bevoegdheid van de wetgevende macht behoort. Hij kan er nochtans niet omheen dat het wettelijk kader is vastgelegd op 63 magistraten en dat de uitvoerende macht de invulling van het effectieve aantal magistraten niet correct heeft uitgevoerd, zelfs bewust en opzettelijk onvolledig ingevuld laat en nieuwe benoemingen bewust en opzettelijk vertraagt, dit allemaal om te besparen. Het blijkt geen kwestie te zijn van het niet “kunnen” invullen van de kaders, maar louter een kwestie van het niet willen voorzien van de nodige budgetten om de kaders in te vullen.

Bovendien draagt verwerende partij ook de burgerlijke verantwoordelijkheid van de wetgevende macht, zodat zijn argumentatie over de bevoegdheid van de ene of de andere macht irrelevant is.

Louter ten overvloede merken conculanten op dat de Koning en de federale regering ook een wetgevend initiatiefrecht hebben. Het initiatiefrecht van de Koning ligt in handen van de bevoegde minister met ondertekening van het voorontwerp van wet door de Koning.

Als de uitvoerende macht meent dat een wetgevend initiatief nodig was, dan moet deze niet wijzen naar de federale wetgevende kamers, maar had de uitvoerende macht zelf dat initiatief moeten nemen en een wetsontwerp (na ondertekening door de Koning) in de kamers moeten indienen.

95. Naast de foutieve gebrekkige invulling van het wettelijk kader door de uitvoerende macht, was de onderbezetting van het kader en de manke werking van justitie in 2018-2019 absoluut ook bekend aan de wetgevende macht en heeft zij nagelaten wettelijke maatregelen of initiatieven te nemen ter remediëring van de onderbezetting.

Nochtans oordeelde de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel in een vonnis van 6 november 2001 dat verwerende partij aansprakelijk was omdat hij had nagelaten de nodige wettelijke en reglementaire maatregelen te nemen voor de goede werking van de rechtbank en van het hof van beroep, namelijk de vaststelling van een voldoende en volledig kader van magistraten.⁴⁴ In het verlengde daarvan oordeelde het Hof van beroep te Brussel in een arrest van 4 juli 2002 dat het in artikel 6.1. EVRM gewaarborgde recht om binnen een redelijke termijn een uitspraak te krijgen, niet was gerespecteerd:⁴⁵

“Uit die redenen volgt dat de Belgische Staat een fout begaat waardoor zijn aansprakelijkheid jegens zijn burgers in het gedrang komt wanneer hij nalaat de wetgevende maatregelen te nemen om de naleving te kunnen verzekeren van het bepaalde in artikel 6.1 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, inzonderheid wanneer de rechterlijke orde – en in deze zaak, de Brusselse gerechten – door dat falen niet de toereikende middelen krijgt (krijgen) om haar (hen) in staat te stellen de zaken die haar (hun) worden voorgelegd binnen die hierboven omschreven redelijke termijn (6 à 8 maanden) te behandelen;

Dat falen van de Staat is een ernstige en gekarakteriseerde schending van artikel 6.1 van het E.V.R.M. dat de particulieren een subjectief recht toekent dat hun zaak wordt gehoord onder de voorwaarden die het vermeldt; (...) op grond van de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek kan de miskenning daarvan voor de gerechten van de rechterlijke orde worden gestraft;”

Ook het daaropvolgende cassatiearrest van 28 september 2006 is duidelijk:⁴⁶

“Een rechtbank van de rechterlijke orde die heeft kennisgenomen van een vordering tot herstel van schade veroorzaakt door een foutieve aantasting van een recht dat is vastgelegd door een hogere norm die de Staat een verplichting oplegt, is bevoegd om na te gaan of de wetgevende macht op passende of toereikende wijze zijn wetgevende opdracht heeft uitgevoerd zodat de Staat die verplichting kan nakomen, ook al verleent de norm die ze oplegt de wetgever de macht om te beoordelen welke middelen moeten worden aangewend om de naleving ervan te verzekeren.

Het arrest miskent het in het onderdeel aangewezen algemeen rechtsbeginsel niet en schendt evenmin enige daarin aangewezen bepaling, door eiser jegens verweerster aansprakelijk te verklaren wegens de fout die erin bestaat “dat hij nagelaten heeft wetten uit te vaardigen teneinde de rechterlijke macht in staat te stellen de

⁴⁴ Rb. Brussel 6 november 2001, *TBBR* 2002, 14.

⁴⁵ Brussel 4 juli 2002, *TBBR* 2002, 551; T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Buitencontractueel Aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 252-253.

⁴⁶ Cass. 28 september 2006, *Arr.Cass.* 2006, 1848.

openbare dienst van de Justitie op doeltreffende wijze te verzekeren, met inachtneming, meer bepaald, van artikel 6.1 van het (...) Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden"."

Ook in dit geval heeft de wetgevende macht verzuimd wetgevend op te treden om meer noodzakelijke middelen te verschaffen, zodat zou kunnen worden tegemoet gekomen aan de invulling van het wettelijk kader aan 100%, en heeft zij nagelaten de maatregelen te nemen die volstrekt noodzakelijk waren teneinde de redelijke termijn-vereiste na te leven.

Net zoals de uitvoerende macht is de wetgevende macht tekortgekomen aan de verplichting om een behoorlijke rechtsgang te garanderen. Terwijl ook de uitvoerende macht hier zelf deelt in de verantwoordelijkheid, vermits zij zelf tot wetgevend initiatief kan overgaan.

v. *Cluster van fouten met dramatische gevolgen*

96. Concluanten tonen in bovenstaande uiteenzetting aan dat verwerende partij verscheidene fouten in de zin van artikel 1382-1383 oud B.W. heeft gemaakt, de ene al ernstiger dan de andere, maar elk apart sowieso constitutief. Zij vorderen dan ook te zeggen voor recht dat verwerende partij minstens foutief heeft gehandeld (zonder exhaustief te zijn en slechts voorlopig opgesomd) doordat:

- De detentiefiche (waaruit het vluchtgevaar bleek) van de heer ... zich niet in het strafdossier bevond bij de beoordeling van de vordering tot onmiddellijke aanhouding door de correctionele rechtbank te Antwerpen en het strafdossier aldus gebrekkig was samengesteld;
- Het hoger beroep door het Hof van beroep te Antwerpen niet met de nodige prioriteit en al zeker niet binnen een redelijke termijn voor de behandeling van een strafzaak werd behandeld;
- Werd overgegaan tot de onwettige sluiting van de C2-kamer van het Hof van beroep te Antwerpen bovendien zonder enige screening van de dossiers;
- Niet tijdig het nodige werd gedaan om de structurele onderbezetting en/of niet-invulling van het kader van het Hof van beroep te Antwerpen te voorkomen dan wel te remediëren.

97. Eén en ander kadert binnen de ruimere en algemene verwaarlozing van Justitie die allang aansleept. Dit blijkt ook binnen het justitieel apparaat door slordigheden, onnauwkeurigheden en fouten binnen het strafproces, waarvan de voorbeelden in de behandeling van de zaak van ... en het bijzonder onderzoek door de Hoge Raad voor de Justitie *legio* zijn.

Met deze procedure wordt de cluster van alle mogelijke fouten, blijken van onbehoorlijk bestuur en nalatigheden beoogd welke ertoe aanleiding heeft gegeven dat ... op 4 mei 2019 niet in de gevangenis was opgesloten.

Het ene onderdeel van de cluster van fouten is belangrijker dan het andere, maar elke fout heeft zijn aandeel gehad in de behandeling van het dossier van ... en het feit dat hij Julie heeft kunnen verkrachten en vermoorden op 4 mei 2019.

98. Zonder volledig te zijn gaat het om onder meer de fouten, blijken van onbehoorlijk bestuur en nalatigheden die hierna worden weergegeven. De vordering van concluanten is geënt op de fouten die in deze conclusie zijn beschreven, inclusief tal van aspecten die kaderen in (1) de algemene verwaarlozing en normvervaging binnen Justitie en (2) de foutieve en onzorgvuldige behandeling van de zaak van ... :

Alle aspecten die hierna wordt opgesomd, zijn te kwalificeren als fouten in de zin van artikel 1382 e.v. oud B.W.:

- Verwerende partij heeft Justitie jarenlang verwaarloosd. Te laat, niet of onvoldoende is ingezet op een modern HR-beleid, op een modern management, op digitalisering, op systemen van controle, opvolging en monitoring, op kwaliteitscontrole, op evaluatie van dossierbehandeling en van dossierbehandelaars, op werklustmeting en werklustspreiding, op ondersteuning, op welzijnsbeleid van magistraten, griffiers en medewerkers, op interne en externe communicatie, op het stroomlijnen van dossiers tussen verschillende diensten onderling, Dit kennelijk gebrek aan behoorlijk bestuur had onmiddellijke en rechtstreekse gevolgen voor de rechtbank in Antwerpen en voor het hof van beroep te Antwerpen;
- Het hof van beroep te Antwerpen⁴⁷ kampte al jarenlang met een structurele onderbezetting. Deze structurele onderbezetting was bij herhaling en expliciet kenbaar gemaakt aan de bevoegde ministers en aldus gekend door verwerende partij. Voor de beslissing tot het sluiten van de C2-kamer kon het plotse tekort aan raadsheren in de loop van 2018 op voorhand worden verholpen door een vooruitziend aanwervingsbeleid. Het ging voornamelijk om (perfect voorzienbare) pensioneringen. In het licht van deze onderbezetting kan de ministeriële beslissing om het aantal vacatures te verminderen niet worden begrepen;

Deze fout wordt uitgebreid toegelicht in *iv.* van het tweede middel vanaf randnummer 88.

- In eerste aanleg heeft de Correctionele Raadkamer ... vrijgelaten met oplegging van voorwaarden voor een termijn van drie maanden. Op 27 april 2017 is de termijn van de vrijheid onder voorwaarden verstreken, dit ruim vooraleer de zaak ten gronde werd

⁴⁷ Het hof van beroep te Antwerpen was zeker niet het enige hof van beroep met dit probleem, maar binnen deze procedure wordt enkel gefocust op Antwerpen.

behandeld, doch het openbaar ministerie heeft niet gevorderd om de voorwaarden te verlengen [STUK 29, p. 9-11]. Dit gegeven, in combinatie met de niet-inwilliging van de vordering tot onmiddellijke aanhouding en de onredelijk lange termijn van de beroepsprocedure, maakt dat ... vanaf 27 april 2017 tot 6 mei 2019 zonder enige opvolging noch voorwaarden vrij rondliep;

Het getuigt uiteraard van een extreme onzorgvuldigheid die een normaal zorgvuldig en vooruitziend (parket)magistraat niet zou begaan om de voorwaarden van een profiel als ... met maar liefst elf eerdere veroordelingen niet te verlengen en geen adequate risico-inschatting te verrichten. Het is in ieder geval de taak van verwerende partij om de maatschappij te beschermen tegen een gevaarlijk persoon zoals In die taak heeft verwerende partij, op foutieve wijze, zonder meer gefaald.

- Eén van de cruciale pijnpunten in het geheel was de gebrekkige samenstelling in eerste aanleg van het strafdossier van ... waarin een aantal essentiële zaken ontbraken. Essentiële en relevante informatie was niet beschikbaar bij de personen die er over moesten beschikken om een degelijke risicotaxatie en een volledige beoordeling van de vordering tot onmiddellijke aanhouding te kunnen maken.
- In het dossier van ... vorderde het openbaar ministerie in eerste aanleg de onmiddellijke aanhouding. De rechtbank ging daar niet op in. ... werd niet onmiddellijk aangehouden en liep aldus vrij rond in afwachting van de uitspraak in graad van beroep;

In het dossier was geen degelijke risicoanalyse voorhanden om met volledige kennis van zaken uitspraak te kunnen doen over het wettelijk criterium inzake onttrekkingsgevaar. De detentiefiche ontbrak in het dossier. Uit de detentiefiche blijken drie ontvluchtingen. Er was derhalve wel degelijk sprake van een ontvluchtingsgevaar dat de onmiddellijke aanhouding had verantwoord;

Deze fout wordt omstandig uiteengezet in *ii.* van het tweede middel vanaf randnummer 75.

- Een bijkomend struikelblok om het onttrekkingsgevaar adequaat te kunnen inschatten, is het gegeven dat de samenstelling van de kamer die moest oordelen over de onmiddellijke aanhouding verschilde van de samenstelling van de kamer die oordeelde over de schuldvraag en strafmaat [STUK 29, p. 14 en STUK 12];
- De Hoge Raad voor de Justitie merkt op: *“Er kan niet met zekerheid worden nagetrokken welke straf precies werd gevorderd op de zitting voor de correctionele rechtbank. Deze*

informatie is nochtans belangrijk voor de parketmagistraat in hoger beroep, want het kan een indicatie geven over het prioritair karakter van het dossier.” [STUK 29, p. 14];

- Het formulier met “Aandachtspunten voor de behandeling in hoger beroep” werd niet volledig en met de nodige diligentie ingevuld door het parket in eerste aanleg [STUK 29, p. 15-16];

Er werd gewoonweg geen informatie over de prioritaire behandeling ingevuld en aangekruist, wat wijst op een afwezige, minstens gebrekkige beoordeling ervan door het parket. Zaken die “*de aantasting van de fysieke integriteit*” betreffen, o.m. zedenzaken, zijn nochtans prioritair. Bovendien was ... in eerste aanleg veroordeeld tot een zware straf (vier jaar effectieve gevangenisstraf). Opnieuw was een belangrijk element ter ondersteuning van een ketenvisie en informatiedoorstroom tussen het parket en het parket-generaal niet voorhanden.

- Terwijl het parket in eerste aanleg de onmiddellijke aanhouding had gevorderd, heeft het parket-generaal in graad van beroep het dossier niet grondig onderzocht zodra dit bij haar beschikbaar was, als prioritair aangemerkt en als dusdanig behandeld;

De zaak werd onterecht niet prioritair geacht en er werd geen voorrang gegeven aan het dossier bij gebreke aan een deugdelijke risicobeoordeling.

- Het ambtshalve uitstel in graad van beroep op 4 mei 2018 van het dossier van ... door de kamervoorzitter van de C2-kamer gebeurde zonder overleg met het parket-generaal en zonder enige kennis over de inhoud van het dossier;

Het hoger beroep handelde nochtans *enkel over de strafmaat*, zodat er op 4 mei 2018 geen redenen voorhanden waren om deze zaak ambtshalve uit te stellen. De zaak had met een korte pleitduur kunnen zijn behandeld en het was de bedoeling van het parket-generaal dat de zaak zou kunnen worden gepleit op de zitting [STUK 29, bv. p. 27].

Het is volstrekt uit den boze en foutief om lukraak zaken uit te stellen zonder screening of overleg met de betrokken parketmagistraat.

Dit aspect in de cluster van fouten komt samen met de onderstaande drie aspecten uitgebreid aan bod in *iii.* van het tweede middel vanaf randnummer 80.

- De eerste voorzitter van het Hof van beroep Antwerpen beslist op 3 juli 2018 om de C2-kamer op non-actief te zetten vanaf 3 september 2018, zoals overigens ruim vooraf was aangekondigd aan de minister van Justitie. Alle hangende zaken, 77 zaken, waaronder

gewapende overvallen en zedenzaken en waaronder ook de zaak van ... , worden daardoor voor onbepaalde duur uitgesteld, zonder dat ze werden gescreend op hun inhoud en prioritair karakter en zonder herverdeling over de andere kamers;

Hieromtrent verwijzen concludanten naar *iii.* van het tweede middel vanaf randnummer 80.

- Ook het parket-generaal heeft de betreffende zaken niet tijdig op hun inhoud en prioritair karakter onderzocht en heeft dus ook niet voorgesteld om deze zaken aan een andere kamer toe te bedelen. De procureur-generaal en de eerste voorzitter van het Hof van beroep hebben geen overleg gepleegd om te beslissen wat er concreet met deze zaken had moeten gebeuren. Het is volstrekt foutief dat de 77 dossiers niet werden opgevolgd, niet door de toenmalige eerste voorzitter van het Hof van beroep, noch door het parket-generaal;

Deze fout wordt uiteengezet in *iii.* van het tweede middel vanaf randnummer 80.

- De totale behandeltermijn van het dossier van ... in hoger beroep was bijna drieëntwintig maanden vanaf de ontvangst van het dossier op de griffie van het hof van beroep tot het arrest. Deze termijn is abnormaal lang, substantieel langer dan gemiddeld en kennelijk onredelijk.

Ook deze schending van de redelijke termijn en de algemene zorgvuldigheidsnorm wordt besproken in *iii.* van het tweede middel vanaf randnummer 80.

Indien het dossier van ... correct behandeld was geweest, zou hij op het ogenblik van de dramatische feiten, 4 mei 2019, Julie niet kunnen hebben verkracht en vermoord.

Het ene is immers onderling exclusief aan het andere.

3) DERDE MIDDEL (IN HOOFDORDE, NEVENGESCHIKT) – VRIJ BEWIJSSTELSEL

99. Conform artikel 8.8 nieuw B.W. geldt een principiële regel van het vrij bewijsstelsel, zodat het bewijs van feiten en rechtshandelingen kan worden geleverd met alle bewijsmiddelen en aldus vrij is.⁴⁸

Concludanten leveren tal van bewijsstukken aan om hun aansprakelijkheidsvordering en de fouten in hoofde van verwerende partij te staven. Zij voldoen hiermee aan de vrije bewijsvoering en de bewijslast die op hen rust als eisende partijen.

Verwerende partij insinueert dat concludanten zich hoofdzakelijk beroepen op de verslagen van de Hoge Raad voor de Justitie, terwijl concludanten zich baseren op een geheel van bewijsstukken, waarvan de

⁴⁸ N. CLIJMANS, “Het nieuwe bewijsrecht”, *Notariaat* 2020, (1) 8.

verslagen één aspect vormen. Het is daarentegen verwerende partij zelf die louter verwijst naar de verslagen van de Hoge Raad voor de Justitie. Hij draait de rollen dan ook om.

100. Verwerende partij wijdt enkele pagina's aan de bevoegdheden van de Hoge Raad voor de Justitie en stelt dat haar verslagen geen bewijs van het bestaan van fouten kunnen leveren, aangezien de Hoge Raad niet bevoegd zou zijn om feitelijke vaststellingen te doen. Vandaar zouden haar verslagen "*slechts een hulpmiddel*" kunnen zijn.

Deze redenering kan niet worden gevolgd.

Ongeacht de bevoegdheid van de Hoge Raad voor de Justitie, hebben haar verslagen en onderzoeken volle bewijswaarde. In het vrije bewijsstelsel is de bewijswaarde van een bewijsmiddel principieel vrij.⁴⁹ Het begrip "*bewijswaarde*" wordt in artikel 8.1.14° nieuw B.W. gedefinieerd als volgt:

"De mate waarin het bewijselement de rechter overtuigt."

De bewijswaarde kan dus niet worden ingetoomd door verwerende partij, maar wordt overgelaten aan het oordeel van de rechter. De bewijswaarde behoort als het ware tot de vrije beoordelingsbevoegdheid van de rechtbank en kan door verwerende partij niet worden herleid tot een zuiver "*hulpmiddel*".

De Hoge Raad voor de Justitie heeft maandenlang een doorgedreven onderzoek gevoerd en informatie vergaard op basis van gesprekken met betrokken actoren en op basis daarvan een analyse gemaakt van de behandeling van het dossier van Het verslag *an sich* is geen juridische beoordeling of een rechtstreeks antwoord op de vraag of verwerende partij al dan niet fouten heeft gemaakt in de behandeling van het dossier, maar de feitelijke vaststellingen uit het verslag dringen zich wel op en staan op zichzelf. Dit staat los van de subjectieve gevolgtrekkingen en besluiten uit het verslag.

De bewijswaarde van deze feitelijke vaststellingen heeft geheel niets te maken met de bevoegdheden van de Hoge Raad, noch kan die bevoegdheidskwestie op enige wijze afbreuk doen aan de waarde van die feitelijke vaststellingen.

De weergave van de feiten in de verslagen is cruciaal en niet slechts een hulpmiddel.

Het is de evidentie zelve dat de Hoge Raad voor de Justitie zich niet kan uitspreken "*over enige burgerrechtelijke verantwoordelijkheid*", doch dit verweer is irrelevant en ook niet hetgeen wordt betoogd door concludanten. Het is uiteraard de bevoegdheid van Uw Rechtbank om uitspraak te doen over de buitencontractuele aansprakelijkheid in hoofde van verwerende partij. Bij de beoordeling van

⁴⁹ N. CLIJMANS, "Het nieuwe bewijsrecht", *Notariaat* 2020, (1) 4.

de vordering zullen de vaststaande feitelijke aspecten uit de verslagen wel een cruciale rol spelen in de overtuiging van Uw Rechtbank.

Bovendien is het nogal straf dat verwerende partij meent zich niet te moeten verantwoorden, omdat zij opwerpt dat de Hoge Raad voor de Justitie enkel adviezen en voorstellen kan formuleren. Dit terwijl de feitelijke vaststellingen een rampzalige en uiterst schadelijke aanpak door verwerende partij aantonen en de aanbevelingen door de Hoge Raad niet eens hadden moeten worden geformuleerd als verwerende partij zorgvuldig en correct had gehandeld.

Derhalve is het schrijnend dat verwerende partij het bijzonder onderzoek door de Hoge Raad voor de Justitie probeert te pareren in plaats van aan te tonen dat zij niet verantwoordelijk zou zijn voor de cluster van fouten. **De fouten worden niet weerlegd omwille van de enige simpele reden dat dergelijk verweer niet kan worden gevoerd.** De aansprakelijkheid van verwerende partij is namelijk flagrant.

101. Het is voorspelbaar dat verwerende partij de focus probeert te verleggen naar het besluit en de loutere aanbevelingen door de Hoge Raad voor de Justitie, wat moet worden doorprikt.

De wijze waarop het besluit is geformuleerd is net mede het gevolg van de beperkte bevoegdheid van de Raad, die slechts adviezen en aanbevelingen kan formuleren.

Er moet evident **een onderscheid** worden gemaakt tussen **(1)** de feitelijke aspecten en resultaten van het onderzoek en **(2)** het besluit, de suggesties en de aanbevelingen door de Hoge Raad voor de Justitie. Terwijl verwerende partij om evidente redenen de feitelijke vaststellingen tracht te minimaliseren, zijn deze duidelijk en voor generlei interpretatie vatbaar. Dit onderdeel van het verslag is **een objectief gegeven**, zodat het verantwoord is om dit te hanteren als bewijs in huidige zaak over de aansprakelijkheid van verwerende partij.

Dit geldt niet voor de subjectieve aanvullingen, suggesties en aanbevelingen en het besluit van de Hoge Raad voor de Justitie. Aangezien zij geen beoordeling kan maken over de aansprakelijkheid in hoofde van verwerende partij, zijn deze vrijblijvend geformuleerd en een persoonlijke opvatting, maar **geenszins een objectief gegeven**. Dit doet geen afbreuk aan de feitelijke aspecten uit de rapportering.

Het verslag moet worden gelezen in functie van de feitelijke vaststellingen die erin zijn opgenomen. De aanbevelingen naar de toekomst toe zijn niet van belang voor de beoordeling van de aansprakelijkheid van verwerende partij, wel de feitelijke vaststelling over wat is misgegaan in de behandeling van het dossier van

Overigens wordt in het verslag geen rekening gehouden met en/of had de Hoge Raad geen kennis van tal van overige bewijselementen die de fouten in hoofde van verwerende partij aantonen, zoals de

communicatie tussen de eerste voorzitter van het Hof van beroep en de uitvoerende macht (*supra* randnr. 60).

102. Onder een titel over het onderzoek en het verslag van de Hoge Raad voor de Justitie verwijst verwerende partij nog naar de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht. Deze verwijzing is overbodig en wordt niet betwist door concluanten, maar is niet ter zake dienend.

De verslaggeving door de Hoge Raad voor de Justitie en de aanwending ervan als bewijsmiddel maken geen schending uit van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht. De omgekeerde redenering zou inhouden dat geen onderzoek kan worden verricht naar de handelwijze van de rechterlijke macht en dat niet kan worden geraakt aan deze macht. Evenwel kan de rechterlijke macht zich niet beroepen op enige immuniteit en is verwerende partij niet ontheven van zijn buitencontractuele aansprakelijkheid voor fouten van de rechterlijke macht (*supra* randnr. 69).

B. SCHADE IN HOOFDE VAN HET GEZIN VAN ESPEN

4) VIERDE MIDDEL (IN HOOFDORDE, NEVENGESCHIKT) – DE SCHADE IS ZEKER, PERSOONLIJK EN RECHTMATIG

i. *Algemeen*

103. De schade moet worden gedefinieerd als de actuele toestand waarin het slachtoffer zich bevindt na het schadegeval en de toestand waarin het slachtoffer zou zijn gebleven wanneer het schadegeval niet had plaatsgevonden. Het staat dus vast dat het slachtoffer schade heeft geleden zodra zijn toestand minder gunstig is na het schadegeval dan ervoor.⁵⁰

104. Opdat de schade in hoofde van het slachtoffer voor vergoeding in aanmerking zou komen, moet het bestaan van de schade vaststaan en aldus zeker zijn.⁵¹ Er wordt geen absolute, maar een gerechtelijke zekerheid vereist. Dit houdt in dat de schade zeker zal zijn wanneer ze in zo'n hoge mate waarschijnlijk is dat de rechter niet meer ernstig aan het tegendeel moet denken, ook al is dat theoretisch nog mogelijk.

105. Niet enkel actuele schade, maar ook toekomstige schade kan zekere schade zijn, wanneer het bestaan ervan op voldoende wijze vaststaat.⁵²

⁵⁰ T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Buitencontractueel Aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 633.

⁵¹ B. DE TEMMERMAN, G. JOCQUE, C. PERSYN en A. VAN OEVELEN, "Overzicht van rechtspraak. Onrechtmatige daad: schade en schadeloosstelling (1993-2006)", *TPR* 2007, (933) 963; T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Buitencontractueel Aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 638.

⁵² T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Buitencontractueel Aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 638.

ii. *Vaststaande, persoonlijke en rechtmatige schade in hoofde van het gezin Van Espen*

106. In alle ernst en redelijkheid kan niet worden betwist dat concludanten ondraaglijke schade hebben geleden, lijden en nog zullen lijden door het overlijden van hun dochter of zus wegens de cluster van (grove) fouten en nalatigheden door verwerende partij. **Zij verloren hun dochter en zus op een afschuwelijke wijze. Bovendien werd hun rechtmatig vertrouwen in de rechtsstaat onmiskenbaar en onherstelbaar aangetast.**

Indien verwerende partij correct en zorgvuldig had gehandeld in de behandeling van het dossier van ... , dan was Julie niet verkracht en vermoord door

Deze schade is vaststaand en onomkeerbaar. Concludanten worden dag in, dag uit geconfronteerd met een onmenselijk leed met een ondraaglijke impact op hun dagelijks privéleven, hun fysieke en psychische gezondheid en hun professionele carrière.

107. Het persoonlijk en rechtmatig karakter van de schade in hoofde van concludanten spreekt voor zich en wordt niet betwist door verwerende partij, waarvan akte. Minstens voorlopig ontwikkelen concludanten hierover dan ook geen verdere argumentatie.

108. Ook het bestaan van toekomstige schade in hoofde van concludanten staat vast. Zij zullen het verlies van hun dochter en zus nooit te boven komen en worden gedwongen om een leven zonder Julie te leiden.

iii. *Begroting van de schade*

109. De schade in hoofde van concludanten wordt voorlopig en onder voorbehoud van alle rechten begroot op 1,00 euro provisioneel.

5) VIJFDE MIDDEL (IN ONDERGESCHIKTE ORDE): MINSTENS DEFINITIEF EN ERNSTIG VERLOREN KANS

i. *Algemeen*

110. Ook het verlies van een kans kan zekere schade zijn en aldus in aanmerking komen voor schadevergoeding.⁵³ De verlies van een kans-leer betreft alle situaties waarin het slachtoffer niet aanvoert een welbepaalde schade te hebben geleden, maar wel dat de kans hem definitief werd ontnomen om een bepaald voordeel te verwerven of nadeel te vermijden. Het verlies van een kans wordt ook

⁵³ Cass. 19 januari 1984, *Arr.Cass.* 1983-84, 585; T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Buitencontractueel Aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 642-643.

omschreven als een specifieke schade die bestaat in het vaststaande verlies van een waarschijnlijk voordeel.⁵⁴

Eenzijds moet vaststaan dat de kans definitief verloren is en anderzijds moet de verloren kans ernstig of reëel zijn.

Zo oordeelde het Hof van Cassatie bv. in een arrest van 13 januari 2022:⁵⁵

“De rechter kan vergoeding toekennen voor het verlies van een kans op het verwerven van een voordeel of het vermijden van een nadeel indien het verlies van deze kans te wijten is aan een fout. Het verlies van een kans komt voor vergoeding in aanmerking indien tussen de fout en het verlies van deze kans een conditio sine qua non verband bestaat en het om een reële kans gaat.”

ii. *Verlies van een kans is ondubbelzinnig*

111. Enkel in de onwaarschijnlijke hypothese dat Uw Rechtbank van oordeel zou zijn dat de schade in hoofde van conculanten niet vaststaand is, *quod non*, dient in ondergeschikte orde minstens een vergoeding te worden toegekend aan conculanten voor het verlies van een kans.

Het leerstuk van het verlies van een kans wordt besproken onder de schadevereiste, maar behoort eveneens tot de vereiste van het oorzakelijk verband tussen de fout en de schade.⁵⁶

Indien verwerende partij correct en zorgvuldig had gehandeld en de bovenvermelde fouten niet had begaan, dan was ... opgesloten in de gevangenis op 4 mei 2019 en was Julie niet verkracht en vermoord door hem, minstens was die kans niet definitief ontnomen geweest aan conculanten.

De door conculanten geleden schade bestaat dan ook minstens in het verlies van de kans dat de fatale feiten van 4 mei 2019 zich niet hadden kunnen voordoen en dus in het verlies van een kans van elke mogelijkheid dat Julie nog had geleefd op 4 mei 2019.

112. Los van het feit dat met zekerheid kan worden vastgesteld dat een correcte en zorgvuldige aanpak van verwerende partij zonder de cluster van fouten het schadegeval had kunnen verhinderen (*supra* vierde middel/vaststaande schade), staat hoe dan ook vast dat, als de cluster van fouten zich niet had gerealiseerd, conculanten een kans hadden gehad dat de schade waaraan zij worden blootgesteld, zich niet zou hebben verwezenlijkt, ... was opgesloten in de gevangenis op 4 mei 2019 en Julie nog had geleefd op 4 mei 2019.

⁵⁴ Cass. 17 december 2009, C.09.0190.N; Cass. 21 oktober 2013, C.13.0124.N; Cass. 28 januari 2021, C.18.0341.F; S. SOMERS, “Moet de rechter het verlies van een kans ambtshalve opwerpen?” (noot onder Antwerpen 18 januari 2016), *TBBR* 2018, (371) 373.

⁵⁵ Cass. 21 oktober 2013, C.13.0124.N.

⁵⁶ B. DE TEMMERMAN, G. JOCQUE, C. PERSYN en A. VAN OEVELEN, “Overzicht van rechtspraak. Onrechtmatige daad: schade en schadeloosstelling (1993-2006)”, *TPR* 2007, (933) 964.

De individuele fouten en de cluster van fouten in zijn geheel hebben geleid tot het onomstotelijke verlies van een kans in hoofde van concludanten.

Wat de beoordeling van de correctionele rechtbank over de onmiddellijke aanhouding van ... betreft, is de kans reëel en zeer groot dat de rechtbank de vordering tot onmiddellijke aanhouding had ingewilligd als alle relevante informatie over het onttrekkingsgevaar (waaronder de detentiefiche) voorhanden was geweest en de samenstelling van de kamer een grondige kennis had van het dossier. Als vaststaat dat er sprake is van onttrekkingsgevaar in een zedenzaak met dermate ernstige feiten van een recidivist, dan kan de beoordelingsmarge van een normaal zorgvuldig en vooruitziend magistraat slechts *quasi nihil* zijn.

Indien verwerende partij de strafzaak van ... in hoger beroep met de nodige prioriteit en binnen een redelijke termijn had behandeld, mede omwille van tijdig voorkomen dan wel remediëren van de onderbezetting van het Hof van beroep Antwerpen, en de C2-kamer niet was gesloten of minstens de zaken waren herverdeeld, dan had hij niet vrij rondgelopen op 4 mei 2019. Dit staat vast, aangezien met zekerheid kan worden gesteld wat de uitspraak in hoger beroep was geweest, met name een effectieve gevangenisstraf van vijf jaar.

Minstens was de kans immens dat ... ruim voor 4 mei 2019 was veroordeeld tot een effectieve gevangenisstraf van vijf jaar en aldus opgesloten was op 4 mei 2019, waarbij de onmiddellijke aanhouding bij uitspraak werd gevorderd en door het Hof werd bevestigd.

Bijgevolg dient de verloren kans in hoofde van concludanten in ondergeschikte orde minstens te worden vastgesteld op 95%, met name de graad van waarschijnlijkheid van de gunstige vervulling van de kans.⁵⁷

Het was een zeer reële mogelijkheid dat ... op 4 mei 2019 in de gevangenis had gezeten en concludanten aldus de kans hadden om een voordeel te verwerven (niet voordoen van de fatale feiten) en een nadeel te vermijden (verkrachting en gruwelijke overlijden van Julie). Deze kans werd hen definitief ontnomen door de fouten van verwerende partij en kan niet ongedaan worden gemaakt.

113. Voormelde definitief en ernstig verloren kans in hoofde van concludanten om de schade te vermijden wegens de fouten van verwerende partij komt voor vergoeding in aanmerking.⁵⁸ Concludanten vorderen dan ook voorlopig en onder voorbehoud van alle rechten een schadevergoeding provisioneel begroot op 1,00 euro.

⁵⁷ Cass. 21 oktober 2013, C.13.0124.N.

⁵⁸ H. BOCKEN, "Verlies van een kans. Het cassatiearrest van 5 juni 2008. Vervolg en (voorlopig?) slot", *NJW* 2009, (2) 3; S. LIEVENS, "Het oorzakelijk verband tussen fout en schade (wegens verlies van een kans) (noot onder Cass. 13 januari 2022), *RW* 2022-23, (1387) 1389.

C. OORZAKELIJK VERBAND TUSSEN CLUSTER VAN FOUTEN EN SCHADE

6) ZESDE MIDDEL (IN HOOFDORDE, NEVENGESCHIKT) – HET OORZAKELIJK VERBAND IS
DUIDELIJK

i. *Algemeen*

114. De vereiste van een oorzakelijk verband tussen de fout(en) en de schade wordt beoordeeld op basis van de equivalentietheorie: alle fouten die een noodzakelijke voorwaarde zijn voor het schadegeval komen in aanmerking als oorzaak.⁵⁹ Dit houdt in dat elke fout zonder dewelke de schade zich niet zou hebben voorgedaan, zoals ze zich *in concreto* heeft gerealiseerd, als oorzaak van de schade moet worden beschouwd en tot aansprakelijkheid leidt.

Er moet een voldoende graad van zekerheid bestaan over het oorzakelijk verband, zodat de loutere mogelijkheid van een oorzakelijk verband niet volstaat. Er is geen absolute, maar een gerechtelijke zekerheid vereist: een hoge graad van waarschijnlijkheid zodat de rechter niet meer ernstig aan het tegendeel hoeft te denken, hoewel dit theoretisch mogelijk blijkt.⁶⁰

ii. *Schade is het gevolg van de pluraliteit van fouten door de Belgische Staat*

115. Ten onrechte verschuilt verwerende partij zich achter een beweerde onzekerheid over het oorzakelijk verband tussen de fout en de schade.

Er is immers geen twijfel mogelijk over het oorzakelijk verband.

Uw Rechtbank zal moeten vaststellen dat de schade, zoals zij zich *in concreto* heeft voorgedaan, zich niet zou hebben gerealiseerd zonder de cluster van (grove) fouten en nalatigheden in hoofde van verwerende partij.

Alle fouten die werden begaan door verwerende partij vormen een noodzakelijke voorwaarde voor de schade zoals deze zich *in concreto* heeft gerealiseerd, met name de gruwelijke feiten die op 4 mei 2019 werden gepleegd door ... met het overlijden van Julie tot gevolg.

Het onmenselijk leed en de schade in hoofde van concludanten hadden kunnen worden vermeden door verwerende partij. De feiten konden op 4 mei 2019 worden gepleegd door ... doordat hij op die datum niet was opgesloten in de gevangenis, dit enkel en alleen ten gevolge van de fouten en het falen door verwerende partij.

⁵⁹ Cass. 17 december 2009, C.09.0190.N; T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Buitencontractueel Aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 765 en 775.

⁶⁰ T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Buitencontractueel Aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 803.

Het oorzakelijk verband kan slechts worden uitgesloten als de rechter oordeelt dat de schade, zoals ze zich *in concreto* voordeed, op dezelfde wijze zou zijn ontstaan zonder de fout.⁶¹

Van dergelijke uitsluiting kan *in casu* geen sprake zijn. Het zijn de verschillende fouten door verwerende partij die, ieder afzonderlijk beschouwd en als geheel, de concrete schade in hoofde van conculanten hebben doen ontstaan. Iedere fout van verwerende partij was een *conditio sine qua non* voor de concrete schade van conculanten.⁶² **M.a.w. zou de schade niet zijn ontstaan zoals deze zich *in concreto* heeft voorgedaan bij ontstentenis van deze (pluraliteit aan) fouten.**

Indien verwerende partij zorgvuldig en correct had gehandeld, zou ... opgesloten zijn geweest op 4 mei 2019. Zonder de fouten in hoofde van verwerende partij zou ... Julie niet hebben kunnen verkrachten en vermoorden. Het oorzakelijk verband staat vast.

Indien het strafdossier in eerste aanleg volledig was geweest en de detentiefiche beschikbaar was geweest voor de correctionele rechtbank, dan zou de rechtbank met volledige kennis van zaken hebben kunnen oordelen over de vordering tot onmiddellijke aanhouding van ... op basis van het onttrekkingsgevaar. Gelet op de gebrekkige samenstelling van het strafdossier, werd het onttrekkingsgevaar dat vaststond op basis van de informatie uit de detentiefiche niet opgemerkt.

Overigens was onder meer, los van de ernst van de feiten, de vordering tot onmiddellijke aanhouding van ... een bijkomend aandachtspunt geweest om de zaak in hoger beroep als prioritair te beschouwen en behandelen. Zelfs indien deze onmiddellijke aanhouding niet werd bevolen, geldt de vordering daartoe als signaal over de ernst van de zaak en het prioritair karakter dat deze dient te krijgen, dan wel minstens had het prioritair aspect moeten worden beoordeeld in graad van hoger beroep, wat niet is gebeurd.

Bijgevolg staat het gegeven dat de zaak van ... in hoger beroep niet met de nodige prioriteit en niet binnen een redelijke termijn werd behandeld, onlosmakelijk in oorzakelijk verband met de schade zoals die zich *in concreto* heeft voorgedaan. **Als verwerende partij deze fout niet had gemaakt en het hoger beroep aldus prioritair en binnen een redelijke termijn was behandeld en de C2-kamer niet was gesloten (of minstens niet zonder herverdeling van de dossiers), dan was hij ruim voor 4 mei 2019 in graad van beroep berecht en veroordeeld geweest tot een effectieve gevangenisstraf van vijf jaar, had hij in de gevangenis gezeten op 4 mei 2019 en had hij de feiten niet kunnen plegen.** Het staat definitief vast dat hij deze straf heeft gekregen in graad van beroep, aangezien hij hiertoe (manifest laattijdig) werd veroordeeld in het arrest van 26 juni 2019. Als hetzelfde beroep dus eerder

⁶¹ Cass. 13 januari 2022, C.19.0174.N.

⁶² T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 781; M. VAN QUICKENBORNE, *Oorzakelijk verband tussen onrechtmatige daad en schade in Recht en praktijk*, Mechelen, Kluwer, 2007, 43-44.

was behandeld, is het onmogelijk om te betogen dat ... niet zou zijn veroordeeld tot een effectieve gevangenisstraf van vijf jaar. Het hoger beroep handelde immers enkel over de strafmaat, zodat de beoordeling over de schuld niet meer aan de orde was.

De voorgaande oorzaak hangt samen met het gebrek aan voldoende magistraten bij het hof van beroep Antwerpen. Indien verwerende partij tijdig de nodige maatregelen had getroffen om de gekende onderbezetting en niet-invulling van het kader van het Hof van beroep Antwerpen te voorkomen dan wel te remediëren, dan zou het Hof de zaak van ... sneller hebben kunnen behandelen en was de veroordeling tot een effectieve gevangenisstraf tot vijf jaar al uitgesproken voor 4 mei 2019.

116. Minstens bestaat er een *conditio sine qua non* verband tussen de fouten van verwerende partij en de definitief en ernstig verloren kans in hoofde van concludanten.⁶³ Hieromtrent hernemen concludanten de argumentatie uit de randnummers 112 e.v. (bij verlies van een kans) en 115 (randnr hiervoor).

117. Hierbij brengen concludanten nog de volgende bevinding van de Hoge Raad voor de Justitie in herinnering [STUK 29, p. 45]:

“Het is duidelijk dat de strafprocedure helemaal afgerond had kunnen zijn voor de feiten van 4 mei 2019 als de tijd die men heeft genomen om de zaak te behandelen niet zo lang was geweest.”

D. AANSPRAKELIJKHEID IN HOOFDE VAN DE BELGISCHE STAAT

7) ZEVENDE MIDDEL (IN HOOFDORDE, NEVENGESCHIKT) – DE VOORWAARDEN VOOR DE TOEPASSING VAN DE ARTIKELEN 1382-1383 OUD B.W. ZIJN VERVULD

118. De Belgische Staat is op grond van artikel 1382 e.v. oud B.W. aansprakelijk voor de schade die wordt veroorzaakt door de fout(en) die hij begaat.

Uit de voorgaande middelen blijkt dat verwerende partij foutief heeft gehandeld. Dit foutief handelen heeft tot gevolg gehad dat ... , de man die Julie op 4 mei 2019 verkrachtte en vermoordde, op dat ogenblik niet was opgesloten in de gevangenis. Indien verwerende partij de betreffende fouten, elk afzonderlijk genomen en als geheel, niet zou hebben gemaakt, zou ... niet vrij hebben rondgelopen en zou hij Julie niet hebben kunnen verkrachten en vermoorden.

119. Op subtiele wijze tracht verwerende partij een onderscheid te creëren tussen de politieke verantwoordelijkheid van de minister van Justitie en de buitencontractuele aansprakelijkheid van de overheid, op basis waarvan zij meent dat de politieke verantwoordelijkheid (wat dat ook moge betekenen) niet kan worden beoordeeld door Uw Rechtbank.

⁶³ Cass. 17 december 2009, C.09.0190.N; Cass. 21 oktober 2013, C.13.0124.N.

Niets is minder waar.

Juridisch gezien bestaat de notie “politieke verantwoordelijkheid” niet. De term heeft dan ook geen juridische draagwijdte, laat staan dat zij de burgerrechtelijke verantwoordelijkheid van de minister van Justitie of verwerende partij zou kunnen uitsluiten of wegwuiven.

Dit verweer van verwerende partij gaat voorbij aan de Flandria-rechtspraak en daaropvolgende mijlpaalarresten en komt *de facto* neer op een bijzondere immuniteit voor de overheid. De onbetwiste fouten die werden gepleegd door verwerende partij achteraf proberen te herleiden tot slechts een “politieke verantwoordelijkheid” holt elke verantwoordelijkheid van de overheid uit en is vanzelfsprekend onaanvaardbaar in het Belgische rechtssysteem.

Het fictieve onderscheid van verwerende partij zou een aansprakelijkheidsimmunititeit voor de overheid creëren, wat niet aan de orde kan zijn. Het gewag maken van dergelijk onderscheid staat haaks op het principe van de democratische rechtsstaat. Er is geen ruimte voor een unieke positie van verwerende partij.

Verwerende partij is immers net zoals andere rechtssubjecten onderworpen aan de artikelen 1382 e.v. oud B.W. (*supra* randnr. 69) en uit bovenstaande middelen blijkt dat zij deze artikelen manifest heeft geschonden. Het is dan ook de burgerrechtelijke verantwoordelijkheid van verwerende partij die het voorwerp is van huidige procedure en moet worden onderzocht en beoordeeld.

V. KOSTEN VAN HET GEDING, MET INBEGRIJ VAN DE RECHTSPLEGINGSVERGOEDING

8) ACHTSTE MIDDEL (IN IEDER GEVAL) – VEROORDELING VAN VERWERENDE PARTIJ TOT DE GERECHTSKOSTEN

120. Concluanten vorderen verwerende partij te horen veroordelen tot de kosten van het geding, met inbegrip van de dagvaardingskosten, de rolrechten en de rechtsplegingsvergoeding in toepassing van artikel 1022 Ger.W.

Concluanten begroten de rechtsplegingsvergoeding thans op een bedrag van 225,00 euro (geïndexeerd basisbedrag voor een in geld waardeerbare vordering van minder dan 250,01 euro) conform het KB van 26 oktober 2007.⁶⁴

De dagvaardingskosten worden begroot op 214,70 euro.

⁶⁴ KB van 26 oktober 2007 tot vaststelling van het tarief van de rechtsplegingsvergoeding bedoeld in artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek en tot vaststelling van de datum van inwerkingtreding van de artikelen 1 tot 13 van de wet van 21 april 2007 betreffende de verhaalbaarheid van de erelonen en de kosten verbonden aan de bijstand van de advocaat, *BS* 9 november 2007.

OM DEZE REDENEN,

EN ALLE AMBTSHALVE IN TE ROEPEN MIDDELEN,

BEHAGE HET DE NEDERLANDSTALIGE RECHTBANK VAN EERSTE AANLEG BRUSSEL,

De vordering van eisende partijen ontvankelijk en gegrond te verklaren;

Voor recht te horen zeggen dat verwerende partij foutief heeft gehandeld (zonder exhaustief te zijn en slechts voorlopig opgesomd) doordat:

- De detentiefiche (waaruit het vluchtgevaar bleek) van de heer ... zich niet in het strafdossier bevond bij de beoordeling van de strafzaak en de vordering tot onmiddellijke aanhouding door de correctionele rechtbank te Antwerpen en het strafdossier aldus gebrekkig was samengesteld;
- Het hoger beroep door het Hof van beroep te Antwerpen niet met de nodige prioriteit en al zeker niet binnen een redelijke termijn voor de behandeling van een strafzaak werd behandeld;
- Werd overgegaan tot de onwettige sluiting van de C2-kamer van het Hof van beroep te Antwerpen, bovendien zonder enige screening van de dossiers;
- Niet tijdig het nodige werd gedaan om de structurele onderbezetting en/of niet-invulling van het kader van het Hof van beroep te Antwerpen te voorkomen dan wel te remediëren.

Verwerende partij te veroordelen tot betaling aan eisende partijen van een schadevergoeding, voorlopig begroot op 1,00 euro provisioneel, vermeerderd met de vergoedende interesten aan de wettelijke rentevoet vanaf het schadeverwekkend feit (4 mei 2019) tot datum van dagvaarding (9 november 2023) en vervolgens met de gerechtelijke interesten aan de wettelijke rentevoet tot datum van algehele betaling;

Verwerende partij te veroordelen tot betaling van de kosten van het geding, waaronder de dagvaardingskosten (214,70 euro), rolrechten en de wettelijke rechtsplegingsvergoeding provisioneel begroot op 225 euro en in voorkomend geval te indexeren, als naar rechte.

Kessel, 19 maart 2024

Voor concluanten,
Hun raadslieden,

Van Espen/ Belgische Staat

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Tinne De Meyer'.

Tinne De Meyer

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Stijn Verbist'.

Stijn Verbist

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Alexander Van Eyck'.

Alexander Van Eyck

INVENTARIS DER OVERTUIGINGSSTUKKEN

Nederlandstalige Rechtbank Van Eerste Aanleg Brussel

5de kamer

Rolnummer:

Rechtsdag: donderdag 21 november 2024, 08u45

1. 23 december 2009: Omzendbrief nr. 154 van de Minister van Justitie
2. 2012: Werklastmeting – De jaarlijkse statistieken van de hoven en de rechtbanken door het Vast Bureau Statistiek en Werklastmeting
3. 24 september 2014: Brief van de heer ... aan minister ...
4. 23 oktober 2014: Brief van de heer ... aan minister ...
5. 17 november 2014: Beleidsverklaring van de minister van Justitie
6. 8 januari 2015: Brief van de heer ... aan minister ...
7. 4 september 2015: “In onze rechtbanken is het pompen of verzuipen: “De democratie is in gevaar”” in *De Morgen*
8. 7 juni 2016: “Overall protestacties van magistraten: “Justitie in dit land is quasi failliet”” in *Het Laatste Nieuws*
9. 13 juli 2016: Voorstel van resolutie van de Belgische Kamer van volksvertegenwoordigers over de vrijwaring van het gezag en de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht (ingediend door de heer ... en mevrouw ...)
10. 15 mei 2017: Brief van de heer ... (namens eerste voorzitters van de vijf hoven van beroep) aan minister ...
11. 1 juni 2017: Brief van ... aan minister ...
12. 30 juni 2017: Vonnis van de Rechtbank van Eerste Aanleg Antwerpen, afdeling Antwerpen, AC5 kamer, rechtdoende in correctionele zaken (geanonimiseerde versie)
13. 22 mei – 14 juni 2018: Mailverkeer tussen de heer ... en de heer ..., minister ... en procureur-generaal ...
14. 22 mei 2018: Overzicht vacatures Hof van beroep Antwerpen anno 2018
15. 3 juli 2018: Interview “Antwerpse hof van beroep moet kamer sluiten wegens te weinig rechters” van de heer ... in *Knack*
16. 3 juli 2018: Brief van de heer ... aan minister ...
17. 2019: Overzicht vacatures Hof van beroep Antwerpen anno 2019
18. 1 maart 2019: Overzicht magistraten hoven en rechtbanken anno maart 2019
19. 7 mei 2019: “Waarom was ... op vrije voeten? “Minder rechters door besparingen zorgen voor langere wachttijd”” in *Het Laatste Nieuws*

20. 8 mei 2019: “Zo bleef dubbele verkrachter ... tussen de mazen van het web glippen” in *Gazet van Antwerpen*
21. 8 mei 2019: “Waarom liet zaak van ... zo op zich wachten? Hof van beroep: “We kampten met enorme onderbezetting”” op *VRT NWS*
22. 8 mei 2019: “Voorzitter hof van beroep Antwerpen: “Iedereen plooit zich hier dubbel”” in *Het Nieuwsblad*
23. 9 mei 2019: “Antwerps hof van beroep weert zich, maar vragen blijven” in *De Standaard*
24. 11 mei 2019: “De rechter, de minister en de ruzie” in *De Standaard*
25. 13 mei 2019: Detentiefiche van de heer ...
26. 5 juni 2019: “Aanklager vraagt in beroep vijf jaar voor ... ” op *VRT NWS*
27. 26 juni 2019: “Moordenaar Julie Van Espen, ... , krijgt 5 jaar cel in beroep voor eerdere verkrachtingszaak” op *VRT NWS*
28. 28 oktober 2019: Uittreksel uit het strafregister van de heer ...
29. 19 december 2019: Bijzonder onderzoek naar het dossier van ... – Goedgekeurd door de Algemene Vergadering van de Hoge Raad voor de Justitie
30. 13 maart 2020: Vonnis van de Franstalige Rechtbank van Eerste Aanleg Brussel
31. 13 maart 2020: Samenvatting Jura inzake vonnis van de Franstalige Rechtbank van Eerste Aanleg Brussel
32. 18 mei 2021: Werkingsverslag van het Hof van beroep Antwerpen over het jaar 2020
33. 23 februari 2022: Opvolgingsverslag van het bijzonder onderzoek naar het dossier ... – Goedgekeurd door de Algemene Vergadering van de Hoge Raad voor de Justitie
34. 5 september 2023: Arrest nr. 13630/19 van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (Van den Kerkhof t. België)
35. 20 oktober 2023: “Minister van Justitie ... neemt ontslag in nasleep van aanslag in Brussel” op *VRT NWS*
36. 6 november 2023: Arrest van het Hof van beroep Brussel
37. 30 november 2023: E-mail van Verbist Advocatuur aan minister van Justitie (en kabinet) en FOD Justitie – openbaarheidsvraag
38. 26 januari 2024: Aangetekende brief van Verbist Advocatuur aan minister van Justitie en FOD Justitie – verzoek tot heroverweging inzake weigering openbaarheidsvraag
39. 26 januari 2024: Aangetekende brief van Verbist Advocatuur aan Commissie voor de toegang en het hergebruik van bestuursdocumenten – adviesvraag inzake weigering openbaarheidsvraag
40. 15 februari 2024: Brief van Commissie voor de toegang en het hergebruik van bestuursdocumenten aan Verbist Advocatuur met bijgevoegd advies
41. 20 februari 2024: “Justitie publiceert vacatures voor meer dan 80 magistraten (maar moet en zal die waarschijnlijk niet vinden)” op *VRT NWS*

42. 22 februari 2024: Brief van FOD Justitie aan Verbist Advocatuur – antwoord openbaarheidsvraag met bijlagen
- a. Niet gedateerd: Brief van FOD Justitie aan de heer ...
 - b. 17 mei 2018: Brief van ... – Bedenkingen bij het vacatureplan met prioritering op basis van werklust
 - c. Niet gedateerd: Brief van minister ... aan de heer ...
 - d. 9 oktober 2018: Overzicht magistraten hoven en rechtbanken
 - e. 2 maart 2018: Brief van ... aan minister ... met bijgevoegde vrije vertaling
 - f. 18 september 2018: Brief van ... aan de minister van Justitie en ...
 - g. 24 september 2018: Brief van ... aan minister ...
 - h. 8 oktober 2018: Brief van ... aan minister ...
 - i. 9 oktober 2018: Brief van het ... aan minister ...